broj 102 cijena 60d

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Barry N. Malzberg:

DIVNI SVESTRANI TRANSMUTATOR

i druge najljepše sf pripovijetke

18. mini YU-SIRIUS

Sadržaj

Sirius 102

Riječ urednika

Barry N. Malzberg: Divni svestrani transmutator

Aleksandar Manić: Battlestar »Galactica«

Ron Goulart: Rastavljen u dijelove

Darije Đokić: U potjeri za svjetlom

Dean R. Koontz: Miš u zidinama svjetskog sela

18. mini

Roger Zelazny: Stroj u centru

Mihail Krivič – Oljgert Oljgin: Nemoguće

Manly Wade Wellman: Svemirska stanica broj 1

S. Eduardov: Dijagnoza na starinski način

PRIKAZI ● VIJESTI ● OSVRTI DOGAĐAJI ● POLEMIKE

Za Sirius... nije za Sirius

SIRIUS broj 102,

Prosinac 1984.

● SAVJET REDAKCIJE: Josip Adaković, Ljudevit Bauer, prof. dr. Adolf Dragičević (predsjedavajući), Vesna Gazdag, Igor Golik, Ana Hrastović, Marija Jurela, Želimir Koščević, Milivoj Pašiček, Nada Šoljan, Ismet Voljevica.

● GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Milivoj Pašiček.

● SIRIUS – biblioteka znanstvene fantastike, izlazi svakog petog u mjesecu – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n.sol.o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja n.sub.o. Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 –Stručni savjet »Siriusa«: Klub prijatelja znanstvene fantastike i fantastike Sfera Zavoda za kulturu i obrazovanje, Zagreb, Ivanićgradska 42a –Adresa uredništva: »Sirius«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n.sol.o. – OOUR-i Novinska rotacija n.sub.o. i TM n.sub. o., 410-00 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4. – Cijena pojedinom primjerku 60 dinara. Pretplata: za godinu dana 648 dinara, za šest mjeseci 324 dinara (u cijenu je uračunan popust). Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR-a »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom: za »Sirius«.

● Cijena oglasa. crno-bijela stranica 10.000 dinara; posljednja omotna stranica 15.000 dinara

● UREDNIK: Borivoj Jurković. – Recenzenti domaćih priča: Darije Đokić i (pisanih na slovenskome) Žiga Leskovšek. – Grafička oprema: Ivica Bartolić (omotna stranica) i Ljudevit Gaj – Lektor: Đuro Šnajder.

SCAN i OCR: Sekundica

Ispravka: MasterYoda

Prelom: MasterYoda

www.sftim.com

Riječ urednika

Dragi čitatelju!

Vjerojatno Vam nije promakla na prethodnoj stranici značajna novost: ovo je prvi SIRIUS koji potpisuje novi glavni i odgovorni urednik Redakcije »Romani i stripovi« Milivoj Pašiček. Kao dugogodišnji urednik reportaža, akcija i inozemnog izdanja popularnog tjednika »Arena«, kao autor mnogih reportaža u »Vjesnikovim« i drugim listovima te na televiziji (gdje je, uz ostalo, autor vrlo popularne »Igre detekcije« u »Kviskoteci«), kao provjereni i plodni dječji pisac (naročito dramski), te — da se ne zaboravi — kao nagrađivani autor tekstova festivalskih pjesama, uz svoje afinitete prema lijepom i popularnom štivu, Milivoj Pašiček će sigurno unijeti novu dinamičnost u izdanja Redakcije »Romana i stripova«, medu kojima je i naš SIRIUS. Dakako, kao i dosad, uz Vašu svesrdnu pomoć, dragi čitatelju, uz Vaše prijedloge, savjete, ocjene, suradnju.

= Dobro, sad znamo tko je glavni i odgovorni — čujem Vaše pitanje. — A što je s urednikom SIRIUSA? Odgovor je kratak i jasan: zasad ništa novo; uređivat ču SIRIUS i dalje, ako mi (i sve dok mi) bude to dopuštala nova dužnost na koju sam izabran, odnosno zdravstveno stanje, odnosno...

= Moram priznati da mi je mnogo optimizma ulila nedavna mala proslava 100 brojeva SIRIUSA, održana u zagrebačkom hotelu »Palace« u stabilizacijski uskom krugu od četrdesetak najstarijih i najvjernijih SIRIUSOVIH suradnika: u vrlo živahnom razgovoru, gotovo četverosatnom, najmanje se govorilo o prvih sto brojeva, a najviše o slijedećih sto SIRIUSA. Bilo je tu mnogo novih ideja, mnogo nastojanja da svi zajedno učinimo SIRIUS još boljim i još čitanijim nego dosad.

= Upravo je u tome presudna Vaša suradnja, dragi čitatelju, s novim glavnim urednikom i sa mnom: kao što bez Vaše aktivne pomoći SIRIUS nikada ne bi doživio sto brojeva, tako će uz nju doživjeti i slijedećih sto. Kad kažem »aktivnu« pomoć, tada ne mislim samo na kupovanje SIRIUSA na kiosku ili u pretplati, nego na ono što smo — redakcija i VI — uspjeli stvoriti u toku prošlih godina: Vaš izravan utjecaj na sadržaj SIRIUSA, na njegovu izdavačku politiku.

= S nadom da ćemo još dugo ovako surađivati

Vaš Borivoj Jurković

Barry N. Malzberg:

The Wonderfull, All-Purpose Transmogrifer

Preveo Janko Parović

Divni svestrani transmutator

Haverford podešava regulatore na MIR, RADOST I PRIHVAĆANJE. Brzo, da mu žena ne opazi što smjera, navlači kacigu preko ušiju (uvijek osjeća da s kacigom donekle postaje nalik na kunića) i uključuje krugove. Ne može podnijeti tu ženu. Doduše, nije ona tome kriva, ali ne može je podnijeti. Ona sve manje shvaća njegovo stanje, korist i neophodnost tog divnog svestranog transmutatora, pa i sada dok se okreće prema njemu i bijesno otvara usta jer zna što je nakanio, ali prekasno i ne može ga više zaustaviti. Sve dok ne završi program. Osjeća kako se sve pomalo udaljuje od njega, divni, sveobuhvatni efekt programa i tada, oh...

MIR, RADOST I PRIHVAĆANJE su ponovo njegovi u svijetu 2114. godine — dvjesta pedeset uzbudljivih godina poslije doba industrijske revolucije. Danas se sve zna o tom divnom transmutatoru koji može ostvariti sve želje, sve mogućnosti, otkrivenom 1988. u laboratorijima Carter; no zbog vlade, koja ga je bezobzirno držala u tajnosti, dopro je u javnost tek sto godina poslije. Bilo je to nakon posljednjeg i najvećeg, Konačnog rata kad je vlada odlučila da će ljudima uvijek biti potrebno nešto što će ih prenijeti izvan ovoga svijeta, te da će biti najbolje da im popusti jer bi se inače mogli okrenuti protiv same vlade, a što onda? Transmutator se prodaje kao uređaj sa dva sklopa, s konzolom i kacigom, uz jedinstvenu osnovnu cijenu; ukrasni detalji plaćaju se posebno. Pojedini se programi iznajmljuju za sedamdeset i pet dolara, osim pornografskih, koji su malo skuplji. Zahvaljujući plaćanju na rate, stroj je svakome dostupan.

MIR, RADOST I PRIHVAĆANJE: Haverford vidi sebe u sobici koja se ne razlikuje mnogo od njegove namještene sobe na osamnaestom katu stambenog solitera. (Kaciga mu je pričvršćena na uši, ruke mu se nehotice trzaju zbog napora centralnog živčanog sistema da apsorbira prvi udar programa. Uvijek dolazi do trzaja, ali on brzo nestaje, a s iskustvom se smanjuje i udar. Proizvođač i davalac licencije također uvjeravaju da je mogućnost trajne fizičke ili psihičke ozljede vrlo mala koristi li se uređaj u

predviđenim granicama. Jedan program na dan, ali nikada više od sedam na tjedan.) Haverford se diže gotovo odsutno sa stolca, kao u snu, skida kacigu i stavlja je brižljivo na osvijetljeni stol sa strane i korača prema prozoru odakle zuri niz osamnaest katova solitera gledajući svjetlucavu vodu i iskrivljene lukove u daljini. Danas je zrak neobično bistar, atmosfera gotovo prozirna, ali Haverford odlučuje da neće prošetati. Zašto da riskira smrt? Kad je prošli put bio vani, prije nekoliko godina navukao je blagu infekciju dišnih organa. Žustro se okreće od prozora i vraća u središnji prostor. Suočava se sa ženom koja stoji na dovratku. Gotovo ju je zaboravio. Gotovo je zaboravio tu ženu. Ali, naravno, program uključuje i nju ako je sam uređaj ne isključi. Radi sigurnosti.

— Što to radiš? — kaže ona. Haverford se sjeća da se zove Ruth. Male živahne dojke kad je jebe, ali kome se još jebe? — Želiš li se upropastiti? — nastavlja ona. — Je li to u redu? Jesmo li spali na to da upotrebljavamo kacige i programske trake kako bi nas oni izveli iz ovog svijeta? Ne shvaćaš li da Vlada upravo to hoće i da je to uvijek željela? Vlada se nije nikada istinski protivila transmutatoru, sve je to bila kamuflaža. Mučio ih je jedino problem kako da dovoljno brzo proizvode uređaje da bi izbjegli nerede, pa su morali naći sve te isprike i opasnosti, ali sve su to same laži. — Ona neprekidno govori, i on sluša strpljivo. — Sve je to voda na njihov mlin. Vlada želi ljude poput tebe, ljude koji će provesti život vrteći trake i sanjajući, zato što tada oni koji upravljaju svijetom mogu raditi što god hoće bez ikakve odgovornosti. Kako se to moglo dogoditi? Sada je 2114, tek 2114. godina, a ljudi poput tebe žive kao da je kraj svijeta. Suoči se sa stvarnošću! Moraš prozreti njihove namjere jer ćeš inače propasti, jer će inače doista doći kraj svijeta. Zar to ne uviđaš?

Ne uviđa. Nije nikada ni uviđao. No Haverford se dočepao MIRA, RADOSTI I PRIHVAĆANJA s divnim osjećajem vlasti. Program mu pruža topao i fantastičan osjećaj blagostanja što god radio, pa makar to bio i najsvakodnevniji čin. (To je jedno od čuda procesa, premda proizvođač još nije uspio objasniti koji se živčani putovi masiraju, i kako, da bi se postigao taj rezultat.)

— Ti ne razumiješ, Ruth — kaže on ljubazno. Približava joj se i hvata je za ramena. U programu ga ona čak privlači iako nije programirao jebačinu. Zato što jebanje uopće ne dolazi u obzir. — Nije to bježanje od bilo čega, i vlada se zapravo očajnički borila protiv svega toga. Složili su se tek kad su shvatili da će napetost i pritisak, ekološki slom, zastoj kulture, uništiti sve, pa i samu vladu. Svijet je strašan, shvaćaš, i mi ga moramo

povremeno napuštati: blažen bio transmutator što nam to omogućava. Zašto si toliko tvrdoglava? — Zamišlja sebe s dva velika sjekutića koji bi duboko prodrli u nju; penis mu se napinje među prekonama kao mrkva. — Kad bi ti pokušala — nastavlja on — mogli bismo se zajedno programirati, zajedno odrediti elemente, i sve bi bilo lakše i ugodnije. — A zatim mu polako dopire do svijesti ono što bi mu u stvarnosti odmah sinulo: jadna Ruth ne može se koristiti transmutatorom. Neki su ljudi, iz razloga koji nisu poznati ni proizvođaču ni znanosti, imuni na učinke programa. Te ljude zahvati samo katatonički šok ili ih obuzme, kao u Ruthinom slučaju, nekakva pojačana, nervozna, paranoidna reakcija. Živčani putovi se ne mogu prespojiti ili zaobići. Prema tome, jadnoj Ruth nema pomoći. Zatvorena u ovome svijetu, morat će se zauvijek suočavati s njegovim teškoćama.

— Oh — kaže on dok mu se penis od sramote smanjuje na veličinu šparoge. — Strašno mi je žao. Zaista mi je žao. Zaboravio sam. Oprosti — doda i kreće prema stolici; još se osjeća dobro zahvaljujući programu, ali ne tako dobro kao prije. Mirno će sjediti i provest će poslijepodne razmišljajući.

Ali Ruth ne popušta, ogorčena je. Ne daje mu da sjedne.

— Neću to više podnositi — kaže ona, tjeskobna lica. — Ne kanim više ostati u loj bijednoj sobi i gledati kako ti prolazi život u snovima. Znaj da sam se priključila antitransmutatorskom pokretu. Zapravo, upravo sada odlazim na njihov sastanak i vjerojatno se više neću vratiti. I vrlo je vjerojatno da ću te napustiti...

— Antitransmutatorskom pokretu? — vrišti Haverford. — To je smiješno. Antitransmutatorski pokret ne postoji! — Modulira teškom mukom, pitajući se ne gubi li razum. — Vlada je odobrila tu organizaciju kako bi ljudima poput tebe dala priliku da pokušaju racionalno nadomjestiti nemogućnost programiranja navodnom intenzivnijom vezom sa stvarnošću, ali to nitko ne shvaća ozbiljno. Valjda ne misliš da bi takav pokret mogao nešto značiti? — A zatim ga obuzima smijeh, to je doista previše, neizdržljivo. Može podnositi njezine optužbe i sažaljevati je, ali ta besmislena ozbiljnost njezina stava... da, to doista prevršuje mjeru.

Hihot pršti i kipti iz njega, on se oslobađa njezina stiska i tetura do stolca, gotovo izvan sebe od smijeha. Već se godinama nije tako osjećao. Transmutator doista djeluje tako da umireš od smijeha; smijeh je nešto najljepše što čovjek ima, i on mu se potpuno predaje, tresući se i drhteći, zbog duljine programa, dok žena odlazi psujući. Ona pronalazi svoju

identifikacijsku pločicu i izlijeće iz sobe ostavljajući vrata da mlataraju na ustajalom zraku sa stubišta. On nema snage da ih zatvori. Povremeno nastoji aktivirati volju da ih zatvori, ali kad se god digne, pomisli na ženu koja je na sastanku pripadnika antitransmutatorskog pokreta i smijeh ga ponovo obuzima. No, nakon dugo vremena programa završava, kao što to uvijek mora, a osjećaj blagostanja ustupa pred samooptuživanjem; Haverford pokušava usporiti prijelaz, osjećaji se kovitlaju i kližu i on se, oh, ponovo nađe...

... u sobi iz koje je otišao, gotovo neizmijenjene, osim što je Ruth još ogorčenija, ako je to uopće moguće, a u prednjim režnjevima mozga osjeća kuckanje, što je karakteristična posljedica programa. On mlitavo uzima kacigu u ruke, razmišlja. Danas bi se rado još jednom uključio u program, premda su upozorenja sasvim jasna: više puta na dan, ako baš mora, ali nikada više od sedam programa na tjedan. Zbog opasnosti od trajnog oštećenja živaca. Jučer je iskoristio dva programa, pa će se morati suzdržati jedan dan, a bude li se danas programirao, morat će nekako izdržati dva dana bez programa. Ali želja je prejaka.

On posiže za programotekom

— Opet? — reče Ruth. Haverford kimne.

— Oprosti — reče on mirno. — Ne mogu to doista više podnijeti. Moram se izvući. — Osjeća nejasnu želju da joj kaže kakvu ulogu ona ima u programima, no ta ga misao samo dotiče, lagano poput ptičjeg krila, i on je može svladati i zatomiti. Nema smisla. Unutarnji život je svetinja, baš kao što kaže proizvođač.

— Znam — kaže ona. Ruth je zaista dobra žena; čudno je što u programima često ima nesretnu ulogu. Ona se, naravno, mora ljutiti zbog upotrebe transmutatora, razmišlja Haverford, ali on ima pravo na to. Ima i ona, nije joj nikada branio. Mašta mu neobično radi kad je pod programom i razmišlja o tome kako ga ona ne može koristiti; njegova podsvijest zacijelo rješava problem njezine neprilagodljivosti. — Ne čini li ti se — pita ga ona — da bi morao malo više razmisliti o svojim problemima i hrabro se suočiti sa situacijom? Možda ti ne bi toliko bio potreban taj stroj; stvarni svijet...

— Stvarni svijet! — reče Haverford, i eto ponovo smijeha. — Stvarnog svijeta nema, takvo nešto ne postoji.

I, ne raspravljajući više o opasnoj temi, on treska novi program u uređaj, podešava brojčanike i vješto učvršćuje kacigu na glavu. Ta ne može dočekati...

SEKSUALNOST I OSLOBAĐANJE obuzimaju ga gotovo odmah, živčani putovi su deblokirani, vjerojatno istrošeni zbog pretjerane upotrebe; zamalo u istome trenu Havenford vidi sebe kako skače sa stolca da zgrabi Ruth. Ona, zaprepaštena, tetura u njegovim rukama, udara ga, ali on je mnogo jači, i njezina odjeća nestaje poput dima. On je raspinje na podu, objaše poput raspela, naglo rastvara hlače da bi mogao ući u nju.

Dok nemilosrdno prodire u nju, razdirući je iznutra kao klinom, Haverford prati osjećaj seksualnosti i oslobođenja, baš kao što je naređeno. Dok je gledao kako se kvrči pod njim i upija tu snagu, jedva se trudeći da je prilagodi sili što ju je svladala, misli mu se kovitlaju sve brže. Spoznaja ga pali kao vatra; s približavanjem orgazma napokon osjeća da je shvatio sve.

— Glupa pičko — kaže on (pretpostavljajući da je agresivnost velik dio seksualnog doživljaja) — glupa pičko, vlada se stalno bori protiv toga! Vlada to uopće nije htjela! Ako se ljudi programiraju sedam puta na tjedan, maksimalno, tko će raditi? Tko će ostati da se bori protiv smoga, magle i zagađivanja? — Rekao bi mnogo više, oh, tek je na početku onoga što bi htio istaći, ali vatra ga zahvaća, probada ga od glave do pete, oduzima mu govor, trese ga, i on svršava u nju i čini mu se da je prolio litre i litre sjemena dok mlati dlanovima po prostirci kao po ljudskom mesu. Pošto je napokon izbacio sve iz sebe, on liježe na nju svom težinom, tako da joj se tijelo gotovo gubi pod njim. Zatim se prevaljuje s nje, baca se na leđa i tako gledajući u strop dok mu se ruke instinktivno dižu prema kacigi. Da, još je tu. Nije ju skinuo, na mjestu je. Čim program počne, stvarna prisutnost kacige ništa ne znači, ali subjektivni je dojam uvijek snažniji ako ne spadne.

Leži, gledajući u strop, i ubrzo nailazi divan, topao osjećaj lakoće i ugode, i on sklapa oči. Nije ni svjestan daha žene do sebe. Ako je ona tu, dobro je; ako ode, opet je dobro. On je ondje gdje želi biti. Oči su mu zatvorene i malo-pomalo on se uspavljuje osjećajući utješni pritisak kacige, ćuteći male prstiće kako mu grabe lubanju i, napokon potpuno opušten, prespava ostatak programa razmišljajući kako ovaj put možda neće više ni isteći, ali sranje, uvijek je to obmana, uvijek se vraća, i kad se ovaj put vratio, Haverford je ...

... presavijen preko rukohvata stolice od neizrecive boli — boli što

prodire kroz trbuh, osjećaja smušenosti u glavi, tjeskobe drukčije od svih dosad, zato što je ne može točno objasniti. Bol nije specifična, osjeća je negdje unutra, raspršena je, mahnita pokretnost karakteristična za katatoniju neumoljivo mu obuzima udove. Svladan od boli, on diže pogled. Ruth, lica preplavljenoga velikom zabrinutošću, nadvija se nad njega.

— Uzeo si preveliku dozu — kaže ona. — Prečesto se programiraš.

Pokušava joj odgovoriti, ali mu bol oduzima govor. On nijemo kima glavom, poražen.

— Nisam li ti rekla da to ne smiješ činiti dvaput? Upozorila sam te, samo za tvoje dobro. Tebi je dvadeset i sedam godina. Ne možeš više podnijeti toliko programa. To može biti vrlo opasno.

— Da — kaže on. Govor mu se vraća, premda peče kao patka. — Naravno, imaš pravo. — Zamjećuje da miče svojim pačjim nogama. Perje na repu mu je suho, kljunom reže zrak. Ubrzo će moći odveslati kući.

— Moraš to smanjiti — kaže ona ne opažajući da se pretvorio u patku. — Za tvoje dobro.

— U redu — kaže on. Maše krilima da bi se uspravio, balansira na mjestu čisteći kljunom perje, zatim vrlo oprezno pliva prema stolici. Nije tako loše. Uopće nije loše. Zapravo je sada manje patka no što je bio maloprije. Uplašen je, ali se ipak izvlači. Kratak prekid funkcija, ali i brzo vraćanje.

— To je samo za tvoje dobro — kaže ona, još iznad njega i dotičući mu rame. — Želim da budeš zdrav.

— Gubi se — kaže Haverford. Više nije patka. — Sad bi bilo dosta, gubi se odavde.

Glas mu je jači, pregibanje udova normalno; ona reagira. Naglo se povlači u svoj dio sobe. Kako li je samo žena nalik na kukca! I kretnje su joj nalik na kukca, pomisli. Naravno, kunići ili patke ne mogu to prosuditi.

— U redu — kaže ona. — Samo sam ti htjela pomoći. Ako ne želiš da ti se pomogne, onda me nije briga.

— Dobro. Fino — reče Havenford. Osjeća da se pribrao. Čeznutljivo zuri u kacigu koju mu je ona zacijelo strgnula s glave u njegovoj nevolji. Zgužvana je pokraj stolice. On je diže, poravnava, igra se žicama što vode

u konzolu poput tanke paučine.

Htio bi ponovo uključiti transformator. Oh, kako bi se rado još jednom programirao! No Haverford nije budala, osjetio je znakove prave opasnosti po svojoj reakciji i zna da mora, ma što se dogodilo, čekati jedan cijeli dan do slijedećeg programiranja. Jesti, piti, šetati blokom... ali za sad se više ne smije programirati.

Gleda Ruth koja se ukočila uza zid. U očima mu se odražava žaljenje. Bila ona nalik na kukca ili ne, privlačna je žena. Nitko ga toliko ne uspaljuje.

No, bila ona privlačna ili ne, on mora čekati do sutra da može pokrenuti program i ponovo se pojebati s njom. To je za njegovo dobro, pa će to i prihvatiti.

Disciplina. Sve je u disciplini. On razmišlja o svom novom ponosu i samosvladavanju, a zatim ga nešto počinje čupati i nagrizati, jače no bilo što do sada; spušta se, spušta i diže poput čovjeka koji se jebe, čovjeka koji se jebe i umire, pokreće ga izvana i iznutra, a zatim naglo prodire kroz sivu, tromu vodu programa koji nestaje i...

... ona polako dolazi k sebi, poput djeteta što se izvlači iz vode. Držeći kacigu u ruci, Ruth gleda usnuloga Haverforda na drugoj strani, dok on nema pojma o tome što je ona učinila (tako je uvijek najbolje), a zatim polako, nježno, odlaže program, uzdiše, ustaje. Vraća se k sebi. Biti ponovo žena na tren je čudno, s obzirom na to da je — tako nedavno i na tako složen način — bila muškarac. Ali, uspjet će. Svakako će nastaviti.

Haverford se napinje na stolici, otvara oči, budi se poput ronioca koji izlazi iz vode i gleda je, gleda kacigu, konzolu.

— Jesi li uživala u programu? — pita je promuklo. Ruth se smiješi.

— Nikad nećeš znati koliko — kaže ona.

— Dobro — kaže Haverford i ustaje. Češe se po glavi — Ako nemaš ništa protiv — govori joj — mislim da ću sada i ja malo na trip.

— Budi ja — kaže Ruth impulzivno. Haverford je gleda, polako, tupo, a tada shvati.

— Ne mogu — kaže. — Žao mi je. Taj sam program utrošio prošlog četvrtka.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Aleksandar Manić:

Battlestar »Galactica«

Pukovnik Tygh dotrča do internog komunikatora i poče nešto da petlja oko njega. Ubrzo se pojavi slika.

— Komandante Adama — viknu on uspaničeno — neko lupa na pomoćni ulaz krstarice...

Adama se ne pomeri, nego sa blagim osmehom odmahnu rukom.

— Ako, Tygh, neka lupa, a ti idi i otrezni se ili ću te laprediti u desetara i odlikovaću te četkom za ribanje klozeta.

— Nisam pijan, komandante — uvređeno reče Tygh — keve mi...

— Koliko puta sam ti rekao da se ne kuneš u majku — izdera se Adama — znaš li ti, pijanduro, šta to znači biti majka?

— Ne znam — tupo uzvrati Tygh — šta ...

— To je jedna sveta... Ti. bre, mene zajebavaš, govedo kosmičko!

U tom trenutku Adama začu nekakvu galamu i lupanje na vratima. Okrenu se prema ekranu i isključi ga.

— Neće me više... ta pijandura — promrmlja, a onda viknu: napred!

Vrata se otvoriše i u sobu nahrupe Apolo i Starbak držeći na nišanu jednog gorostasa u iscepanoj šarenoj odeći.

— Tata, upao nam je u brod.

— Šta? Je li, bre, ti misliš da je ovo kafana? Valjda i kod nas postoji...

— Ali, komandante — započe gorostas.

— Kuš, kad ja pričam!

— Molim vas, komandante...

— Ala je ovaj drzak, vodite ga na streljanje — reče Adama i zadubi se

u ukrštene reči.

— Komandante, ja se zovem Superman.

Adama podiže pogled i nasmeja se.

— Drago mi je, ja sam Sveti Sava, Sine, vodi ga na streljanje. On, Superman... bre. Superman je gospodin čovek, fin i dobar, a ne kao ovaj moj sin.

— Tata...

— Kuš, nemoj da te pošaljem u treću smenu eskadrile.

Za to je vreme Superman nekako uspeo da izvadi iz džepa na plaštu ličnu kartu i pruži je komandantu. Ovaj je uze bez reči, pogleda i kada ustanovi da je gorostas zaista Superman, skoči sa fotelje i pritrča mu.

— Oprostite, ja ne znam zaista... — poče da muca, a onda se okrenu Apollu i Starbucku i dreknu: — Vas dvojica vucite se napolje i tražite Cylonce. Hoće da ih nađete za sto centona ili...

— Dobro, tata — reče Apollo i munu svog drugara — hajdemo, tata je ljut.

Kada su momci izišli, Adama sede naspram Supermana i slatko se osmehnu.

— Kojim dobrom vi kod nas?

— Zlim, a ne dobrim, juri me ...

— Cylonci — viknu Adama skočivši — e, pa to je...

— Ma kakvi Cajlonci, juri me jedna ženska.

Adama se izbeči ne vjerujući. Zar takav junak pa da beži od ženske?

— Izvinite na indiskreciji — započe Adama — nešto ste zabrljali, a? Mala je ostala trudna, a?

— Nc, nije to, još gore.

Tog je trenutka zazujao komunikator i pojavio se pukovnik Tygh na ekranu.

— Komandante, sleteo je nekakav brod kroz ulaz šest.

— Pukovniče Tygh, na našu krstaricu sleću brodovi svakih dva minuta i nemojte da me uznemiravate...

— Nije naš — reče Tygh — i vozi ga neka ženska.

— Ona je — kriknu Superman — sakrijte me...

Adama pogleda prema ekranu.

— Je li, pukovniče, a kakva je, mislim... razumeš me ... Tygh se lukavo nasmeja.

— Komandante, nešto za vas. A što ima sise ...

— Pukovniče — nakašlja se Adama — zaboravljate se. Dolazim odmah.

Superman je čučao u uglu kabine i gledao unezvereno unaokolo. Na licu mu se video samrtni strah. Odjednom iz džepa izvadi bočicu apaurina i drhtavom rukom ugura dva komada u usta.

— Spasite me, molim vas — prošapta Superman — ona će me ubiti. Koristi me za seksualno iživljavanje, prljava nimfomanka. Hteo sam da se držimo za ruke, a ona hoće samo da se...

— Ne brini, mladiću — prekide ga Adama popravljajući uniformu i frizuru — sredićemo to.

Adama ode do stola i iz fioke izvadi paketić prezervativa trpajući ih u džep. U prolazu namignu Supermanu i izađe u hodnik. Brzo je stigao do šestog uzletišta i uputio se u kontrolnu prostoriju. Otvorio je vrata bešumno i zapanjeno stao. Četiri tehničara sedela su na podu gutajući slinu svaki čas i bulјeći u nešto na podu. Adama se prišunja bliže i zastade kao ukopan. Na podu je ležao Starbuck potpuno go, a preko njega ženska čije se skladno dupence ritmički izdizalo i spuštalo. Adami se smrači pred očima.

— Starbuck — vrisnu on — zar tako juri Cajlonce?

Tehničari poskakaše, hitajući da zauzmu svoja mesta, a Starbuck skoči odgurnuvši žensku sa sebe.

— Kurvaru nijedan — nastavi Adama idući prema njemu — pa ti bi tucao i one zarđale cajlonske robote.

— Objasniću vam — zamuca Starbuck.

— Kuš!! Svi napolje! Ti ostani — uz osmeh se Adama obrati devojci.

Tehničari nuhrupiše na vrata, a za njima Starbuck sakupljajući uz put odeću. Komandant ih je pratio strogim pogledom i kada se kabina isprazni priđe devojci koja je pokušavala da obuče svoj kombinezon.

— Dobar dan, devojko. Osećajte se kao kod kuće — otpoče Adama. — Ne morate se oblačiti, ako vam se više sviđa.

Devojka ga odmeri prezrivim pogledom i uz jedno stravično zziiiip zatvori skafandar.

— Sta hoćei, matori? Upadaš ovde i teraš ljude.

— Nemajte tako!

— Oterao si onog slatkog mladića.

— Gospođice — galantno se osmehnu Adama — mladić, pih, znate li ono: bez starca nema udarca.

Adama joj je već prišao blizu i neprekidno zavirivao u dekolte skafandra, a kada se malo osmelio pokuša da povuče rajsferšlus nadole. Devojka se izmaknu i nasloni se na dvokrilni ormor.

— Matori, je li kod vas dolazio jedan kupan, visok tip? Zove se Superman.

Adama joj priđe i zlobno se nasmeši.

— Ako devojčica bude dobra, čika će ti sve reći.

— Bio je — uzviknu devojka.

— 'Ajde primakni se čiki — brljavio je Adama skidajući uniformu — ako budeš dobra, sve ću ti reći.

Devojka mu priđe i poče da se umiljava, da mu gricka uvo.

— Kaži svojoj devojčici, pa će ti ona pokazati nešto lepo.

Adama je drhtao dok je gledao devojku kako se skida i prilazi mu mazno ljuljajući kukovima. Uhvatila ga je za ruku i odvela do velikog bračnog kreveta, zatim se okrenula prema magnetofonu i nonšalantnim

pokretom pritisnula dugme »play«. Iz zvučnika poteče tiha muzika i jedan hrapav glas.

»Hajde uzmi me sa sobom,

uradi mi sve što znaš...«

— Ne smeta ti muzika, macane — proguguta devojka legavši pored njega — obožavam Johnnyja, tako je sladak.

Adama pođe drhtavom rukom prema njenim mlečnobelim grudima, ali se najednom trže i pokuša, da ustane.

— Izvini, samo da uzmem prezervative.

— Što će ti to — pita ga ona iznenađeno.

— Neću da zatrudniš, pa da ti plaćam alimentaciju.

— Ne brini, imam spiralu — reče djevojka vraćajući ga na krevet — a sada reci svojoj devojčici gde je onaj dasa.

— A, ne sada, malo kasnije — zlobno se isceri Adama.

— Nevaljalko jedan — zacvrkuta ona umilno i poče da ga ljubi po staračkim grudima, pokušavajući rukom da učini čudo ravno velikom prasku. Videći da to ne vodi uspehu, ona upotrebi tehniku staru koliko je sveta i veka, ali bi zato hendikepirana, jer za to vreme nije mogla da progovori ni jednu reč, pa ni pitanje o onom krupnom dasi. Ipak, ponovi se mirakl sa Božjim podizanjem Lazara iz mrtvih i slatko devojče namesti se onde gde treba i pritiskujući ga svojim divnim i jedrim grudima poče da mu šapuće u uvo:

— Kaži svojoj dvojčici, hajde, nemoj biti nevaljalko.

Adama je teško hvatao vazduh i jedva progovori.

— Kod mene u kancelariji...

— Na kom spratu? — upita ona vrteći kukovima protivno svim zakonima fizike.

— Na — krkljao je Adama — treć...

Devojka ga pogleda zabezeknuto. Komandant je ležao kao proštac,

otvorenih usta, zakovrnutog pogleda i što je najgore bio je mrtav. Ona ga opkorači, pokupi skafandar sa poda i obuče se. Pogleda još toplo i znojno telo bivšeg komandanta krstarice.

— Baš sam maler, uvek me pređu kad je najbolje — promrmlja ona i izađe u hodnik.

Komandantovu kancelariju pronašla je brzo i upala bez kucanja. Superman je sedeo u fotelji sa flašom konjaka u ruci. Kada je ugledao devojku, otpio je dugačak gutljaj, obrisao nadlanicom usta i zavalio se dublje u fotelju.

— Mišiću, našla sam te — prosu se njen umilni glas.

— OK, Barbarella, ali me prvo odvedi da se ispovraćam. Ovo nije konjak, nego neko industrijsko sranje.

Barbarella mu priđe dižući ga iz fotelje.

— Hajde, dušo, nisi trebao da piješ. Znaš da ne podnosiš alkohol.

Tek što su stigli do kupatila kada se otvoriše vrata i upade plavokosi momak sa dva blastera tipa »magnum kalahan«. Gledao je besno u pravcu Barbarelle i Supermana, a onda tiho zareza.

— Droljo, opet me varaš sa tim kulovom.

— Flash, dušo, nemoj da se ljutiš — plačno reče Barbarella — pa, on se napio, ja mu samo pomažem da povrati.

— Puštaj ga odmah ili ću vas izblasterisati k'o svinja torbu — viknu Flash Gordon preteći blasterima. — Požuri, čeka me taksi.

— Više te ne čeka, a ti nećeš nigde da ideš — začu se hrapav glas uz šumno disanje.

Flash se munjevito okrenu, ali mu svetleći mač izbi oba blastera iz ruku. On zatade i zbunjeno se zagleda u priliku sa crnim plastom i kacigom na glavi.

— Ko si ti? — upita Flash.

— Dart Wader, Jedi vitez, najmoćniji siledžija u svemiru — odvrati ovaj.

Flash ga pogleda podsmešljivo.

— Bolje da si otišao u Prolom Banju da lečiš tu astmu, nego što maltretiraš ljude.

Istog trenutka Flash oseti neko gušenje i poče da kida okovratnik, a zatim se sruši na pod uvijajući se u grčevima. Čudno je trznuo levom nogom, onda se umiri i glava mu bespomoćno klonu.

Dart Wader pogleda, u Barbarellu koja je sa mnogo napora pridržavala Supermana.

— Gde je Luke Skywalker?

— Otkud ja znam — odgovori ona nabusito.

— Vodite je — prošišta vitez.

Straža skoči na nju i dok se ona otimala i vrištala, Wader je nestao niz hodnik.

Ubrzo imperijalne letelice napuštiše utihlu krstaricu i izgubiše se u bepuću kosmičke tišine koju je ponekad remetilo pijano Supermanovo pevanje:

»Sam, sam, sa čašom i tugom,

staro smo društvo mi, zar ne...«

Ron Goulart:

Falling Apart

Preveo Aleksandar Gvoić

Rastavljen u dijelove

Nisu razumjeli što je to načrčkano po zidovima. Čudno i nezgrapno. Kao dječje škrabanje ugljenom.

Zapravo, bilo je to narisano nagorjelim prutom nekakve nepoznate vrste drveta.

Gotovo sam siguran da znam što je Bil pokušavao time reći. Ja se, doduše, ne nudim dobrovoljno da to nekome razjasnim. Uostalom, i nema nikoga kome bi to pomoglo.

— Ni Bil, a zacijelo ni Carla, ne bi uopće marili za to.

Eila i Carlu upoznali smo u kasno ljeto 2018. godine, ubrzo nakon našeg dolaska u Miroljubive Države. Ili bolje rečeno, ja sam ih tada upoznao. Od moje je žene traženo da smršavi dvadesetak kilograma prije no što je prime za zajednicu koja je bila pod stalnom paskom. Većinu vremena u prvih nekoliko tjedana našeg boravka u Miroljubivim Državama provodila je mrzovoljno u sunčaonici naše trosobne farmerske kuće. Bilo je baš tako, ali sve to ipak nije mnogo utjecalo na mene. Međutim, meni se više sviđala onako punačka.

Naravno, to nisam želio priznati paraterapeutu naše zajednice, pa čak ni robotu-medicinaru. Bio sam zadovoljan što je moja žena boravila ondje ispod krova od modroga pleksi-stakla, umotana u gotovo prozirni plašt, i sa zaštitnim naočalama grimiznocrvene boje. Neka izdrži koliko god može. Bila je starija od mene, a to znači da će od nas zahtijevati da napustimo Miroljubive Države pošto tu provedemo tri godine. Bila je to jedna od najboljih zajednica ljudi u dobi od 31 do 36 godina u tome dijelu Connecticuta. Meni je bilo samo koji mjesec više od 31 godine.

Za moga drugog vikenda, dok sam se jašući niz padinu vraćao s plivališta za muškarce u dobi od 31 do 32 godine, susreo sam prvi put Bila Wilkyja. Čučao je s one strane moga zemljišta i udarao po ledini dlanom

svoje neobično blijedocrvene desne ruke. Bio je to visok, suhonjav momak šareno obojene kose.

Gotovo sam pao preko njega, jer sam visoko uzdignute glave promatrao uobičajeni meč ženskih parova u dobi između 33 i 34 godine koji se upravo odigravao pod krovom nadsvođenoga teniskog igrališta. Jedna od tenisačica, visoka, crvenokosa, zacijelo je teška, pomislio sam, kao što je nekoć bila i moja žena.

— Oprostite — reče Bil kad sam stao nasuprot njemu. Osmijeh na njegovu licu činilo se da se pojavljuje uvijek u neočekivanom trenutku. On odmah doda: — Tražim svoje uho.

— Uho? — Kad sam se prignuo dolje k njemu jer on je još čučao, opazio sam prazno mjesto na lijevoj strani njegove glave.

— Da. To je jedan od naših novih modela »Vidik i zvuk« koji ima posljednjih mjeseci vrlo dobru prođu — objasni Bil. — Inače radim za tvrtku »Partz«.

Razmišljao sam o udruživanju kapitala koji je raspoloživ Jahačima na mome Amtraku. Tvrtka »Partz«, predstavlja jamstvo uspjeha.

— Morate li upotrebljavati vlastite proizvode? — upitam Bila.

— Ne prisiljavaju nas; najčešće traže dobrovoljce. — On se osmijehne malo šire. — Ja sam uvijek jedan od dobrovoljaca. Zapravo, ta stvarca funkcionira mnogo bolje no što je funkcioniralo moje vlastito uho i jedina mu je mana da lako otpada. Uistinu izvanredno hvata zvukove. Sad čujem i ono što prije nikad nisam mogao. Nisam baš jedva čekao da čujem ljubavne uzdahe dvoje komaraca, ili...

— Evo, tu je vaše uho — upadnem ja, naglašavajući riječi.

— Ne, nije to moje. Ovo je uho neke žene. Pogledajte kako je probušeno.

Opipao sam uho vrhom prsta.

— Da li bi ga trebalo predati Patrolnom odredu u čijoj je nadležnosti ovaj travnjak?

— Ne, ostavimo ga... to je po propisu. Pokupi se samo vlastiti izgubljeni predmet. Aha, evo moga! — On iščeprka uho iz trave i pripoji ga

glavi. — Kopče su loše izvedene. Kad ih izradi »Partz«, u firmi vam u lubanji izdube rupice pa uho možete dobro učvrstiti.

Iako sam prije dvije godine zbog razuzdanosti svog Araaka morao dobiti umjetno koljeno, nerado sam razgovarao o rezervnim dijelovima. Odnedavna i moja žena ima sve veću želju da zamijeni svoj nos proizvodom »Partz«.

Predstavio sam se Bilu, rekavši mu svoje ime i čime se bavim.

— Vi ste odozdo iz ulice 26A, je li tako?

— Da, uselio sam se prije nekoliko tjedana — uzvratih.

— Mislim da sam vas vidio na posljednjem obaveznom skupu Zajednice — primijeti Bil. — Pošto sam prethodno porazgovarao s desetak pozvanih osoba, otišao sam prije no što sam stigao do vas.

— Rekoše mi da je potreban nov ortak za uobičajene pivske pijanke četvrtkom uvečer u Rajonskoj točionici. Jeste li i slobodni?

— Pa, zapravo, jesam. Obavijestit ću predsjednika Zajednice za 26. rajon, i provesti s vama u četvrtak od 9,15 do 10,15. Ubuduće će to biti naši redoviti sastanci.

Eto, tako smo nas dvojica postali prijatelji. Bilu su bile 33 godine. Radio je otprilike sedam godina za »Partz«. Ali, premjestili su ga 2016. godine u ispostavu te firme u Novoj Engleskoj, ponudivši mu mjesto šefa »Besmrtnog odjela«. Tu je Bil bio na čelu vrlo sposobnih suradnika, među kojima je bilo i nekoliko vještih u telekinetici. Jedan se od njih posebno isticao svojom sposobnošću. Iako nije bio najbolji za teže dijelove tijela, kao što su ruke ili noge, mogao je ponovo vratiti na mesto neko uho ili oko tvrtke »Partz« čak s udaljenosti od petnaestak metara. Bil je radio na onim težim slučajevima, a pomagali su mu odabrani suradnici koji su bili nadareniji i pametniji od većine ostalih. Dok su njegovi ljudi radili uglavnom po stambenim predjelima u New Bridgeportu i New Havenu 2 zamjenjujući udove, pa i poneko srce ili pluća, Bil je sa svojom malom ekipom najsposobnijih radio na širem području i na najkompliciranijim slučajevima.

Događalo se da neki nisu redovno otplaćivali montirane dijelove tijela, pa su im se poslije nekoliko uzaludnih opomena morale oduzimati šake, stopala, uši i tako dalje.

Baš kada smo se Bil i ja prve večeri našli na pivu i strusili svaki po dva vrča, rekao mi je kako je toga dana imao neprilika s nekom balerinom. Stanuje u Hartfordu 3 i odbila je da plati desnu nogu koju joj je tvrtka »Partz« posebno izradila i najmestila.

— Ta joj je prokleta noga omogućila da se proslavi — žestio se Bil. — Tada kad je donijela odluku da se riješi vlastite noge, i kad joj je montirana nova koju ima već godinu dana, postala je baletna zvijezda. Bila je primabalerina Gradskog baleta u Newtownu. Kažem, bila je, jer danas je ostala bez noge. Otkrio sam gdje stanuje. Živi s jednim step-plesačem.

— Pa, kako ste joj oduzeli nogu? Kako to radite?

— Oh, ima nekoliko načina. — Srkao je pivo, očiju uprtih u dno vrča.

— Ali, kako ste postupili baš u ovome slučaju? — upitah ponovo.

— Omamljivačkim pištoljem. Onesvijestio sam i nju i njezinog prijatelja, zatim sam joj demontirao nogu, i poslije ubacio u prtljažnik svoje zračne jedrilice.

— Što će započeti balerina kad se osvijesti i opazi da ima samo jednu nogu?

— Ja takvima uvijek ostavljam štake — odgovori Bil i nastavi: — Slušajte, ne možete dopustiti sebi nikakvu sentimentalnost. Ta nam djevojka duguje već šest mjesečnih rata. Dobila je prvorazrednu nogu, a dug iznosi okruglo šest tisuća dolara. — Bil naruči još vrč piva, i pošto je srknuo, primijeti: — Ovo opet ima drukčiji okus! Proizvodnja im je vrlo neujednačena... Najgore je kad nam duguju za srce — opet će on o poslu. — Tada oduzimamo ono naše, i umjesto toga izvrsnog proizvoda »Partz«, montiramo dužniku neko staro prerađeno srce. Inače bismo mogli krivično odgovarati po članu 2012 kao počinitelji teškog zločina. Ah, kad biste samo jednom morali nekome demontirati srce, dok na vas urlaju članovi obitelji tog neplatiše i prijete vam batinama! Ali, radije ćemo malo o nečemu vedrijem. Kako se prilagodila vaša supruga?

• • •

Neki »besmrtnik«, po imenu Rutheford, najviše je pridonio onome šio se dogodilo jadnome Bilu. Taj je Rutheford prevario tvrtku »Pariz« prije otprilike pet godina, a bio je umjetnik, star četrdesetak godina. Nekoliko tjedana pošto sam upoznao Bila, javljeno je odnekud njegovoj firmi da je

Rutherford u Novoj Engleskoj. Za svojevremeno montiranu desnu ruku bio je dužan firmi 400 tisuća dolara. Bilu je naređeno da riješi taj slučaj.

Poslije toga Bila nisam vidio nekoliko tjedana. Kad smo se ponovo sreli, upitao sam ga kako napreduje onaj slučaj s Ruinerfordom.

— Ah, zbivaju se neke vrlo čudne stvari — odmahne on rukom, i doda: — Pričekajte, vidjet ću možemo li našu sintetičnu kavu popiti na mirnijem mjestu.

Kad smo se ubrzo obreli pod narančastim svodom Mjesnog kluba, upitam ga:

— Kakve se to čudne stvari zbivaju, Bile?

— Ma, onaj je Rutherford napisao nekoliko vrlo neobičnih knjiga.

— Nikad nisam čuo za njega.

— Knjige mu nikad nisu objavljene. Našao sam diktafonske vrpce u jednome od njegovih skrovitih studija. Njega nisam uspio ščepati, ali dokopao sam se gomile njegovih umotvorina. Vrpce, rukopisi, slikanje. — Bil se osmjehne, a lice mu je bilo blijedonarančaste boje. — Jesam li vam ikad spomenuo kako sam nekoć želio postati umjetnik? Ne, zacijelo nisam. To čak ni Carla ne zna. Uistinu sam uživao gledajući sve one Rutherfordove slike. Naravno, taj ih je nitkov naslikao rukom za koju nam duguje četiri stotine tisuća dolara. Ali slike su sjajne. Bilo je i skica djece kako se igraju u... Ah, to i nije sad bitno, zar ne?

— Zašto nije? Tu mi nešto nije sasvim jasno...

— Ma, nije ni važno. Imate i sami dovoljno svojih problema.

I tako nisam čuo o onome što je u njegovoj priči bilo najčudnije i najzanimljivije. Bar ne tom prilikom.

• • •

Međutim, s Bilom sam još jednom razgovarao. Bilo je to dan ili dva prije no što je uspio otkriti Rutherforda. Na temelju onoga što mi je tada ispripovijedao, i onoga što sam čuo od Carle, i naposljetku onoga što sam čuo iz jednog izvora koji radije ne bih spomenuo, bio sam zaključio, uglavnom za vlastito zadovoljstvo, kakav je Bil zapravo bio tih posljednjih tjedana.

— Smatrate li da je Rutherford svjestan onoga o čemu govori? — upita me Bil kad smo te večeri u sam sumrak poslije dobre večere krenuli u našu »mušku« šetnju.

— Kao nekakav umišljeni umjetnik, on zacijelo preuveličava i sklon je pretjerivanju.

— Ne mislim da je tako. — Bil razvije jedan od pronađenih dokumenata i osvijetli ga malom svjetiljkom ugrađenom u prst svoje umjetne desne ruke. — Pojedinosti što ih je Rutherford izgovorio na diktafonsku vrpcu ovim su stavljene na pravo mjesto.

— Što su rekli vaši pretpostavljeni kad ste pred njima odslušali vrpcu?

— To još uopće nisam učinio. — Bil se zagonetno osmjehne. — Još ne znaju da imam vrpcu. Moram je, iako se Carla vrlo ljuti zbog toga, preslušati cijelu još nekoliko puta.

Jedno od digitalnih dugmadi, ugrađenih u tlo puteljka kojim smo šetali, bljesne u trentku kad sam stupio na nj.

— Koju on teoriju zapravo iznosi? — upitam.

— To je i nešto više od obične teorije! — uzrujano će Bil. — Dakle, prije no što je Rutherford kupio ruku, predavao je na Srednjoj školi u Danburyju. Inače se bavio i raznim istraživanjima. Tako je otkrio i najbolji način za prikupljanje svakojakih podataka. Čak se izvježbao u tome kako da ih pribavi iz državnih kompjutera. — Bil malo zastane i uzbuđeno doda:

— Evo, otkako sam na rukovodećem položaju našega »Besmrtnog odjela«, uopće nisam ni čuo da postoji nada mnom još jedan viši odsjek.

— Viši odsjek? — začudim se.

— Da, taj rješava one uistinu teške i komplicirane slučajeve — potvrdi Bil. — Oni također motre one na koje se sumnja da hotimično izazivaju razne teškoće.

— Zvuči kao da je nešto takvo smislio sam Rutherford — primijetim ja.

— Ne, ne. Imao sam priliku malo provjeriti kod naše firme. Ustanovio sam da on govori istinu.

— Pa, zašto ga nisu progonili kao smutljivca?

— Iz jednostavnog razloga što nisu točno znali koliko je podataka saznao o njima — uzvrati Bil, smijući se i dalje zagonetno. — Ali zato sam ja... evo, isteklo je vrijeme za našu šetnju. — Bil se prekine.

Skrenuo je žurno prema kosini što vodi do njegove kuće. Poslije toga nikad više nisam vidio Bila...

• • •

Poslije toga tjedna uspio se dočepati Rutherforda koji se sklonio pod okrilje zajednice »Megavitamin« u Waterburyju. On se tu predstavio kao slikar povjesnih motiva, a kad je Bil banuo, u njegovoj podzemnoj radionici osim njega nije zatekao loga. Taj veliki dužnik bio je trenutno sam.

— Ah, da ste bar došli koji sat kasnije — reče mu Rutherford. — Tada bih se već nalazio daleko u preinačenoj, novopodignutoj Argentini. Već su mi gotovi svi krivotvoreni dokumenti, i samo čekam...

— Zacijelo ste već pripremili i novac koji nam dugujete — Bil će prezrivo. Oglušili ste se na svaku opomenu koju vam je poslao »Partz« — doda on i poče izvoditi uobičajene kretnje.

— Čekajte, možda bismo se nekako nagodili...

Bil ga prekine pištoljem pripremljenim za ovaj susret.

Rutherford se zamrzne onako nagnut iznad svoga crtaćeg stola na kome se ispod njegove ruke vrijedne 400 tisuća dolara nalazio osvijetljeni snop velikih slova.

Možda je Bil namjeravao s Rutherfordom porazgovarati malo patnje no što je dospio, kako bi ga ispitao što je sve saznao o drugoj strani djelatnosti firme »Partz«. No, kad je opazio tog nitkova, odmah ga je omamio i nije ga saslušao.

Kako su stvari tada stajale, Bil bi kod firme »Partz« ostao još dugo. Možda se i sam nadao da bi tako mogao nastaviti. Što je manje znao o pravome stanju, to bi mu bilo lakše ostati na položaju.

Kad je počeo odvajati ruku s kojom je Rutherford postao poznati slikar, Bil opazi crteže. Nalazili su se u kožnatoj mapi prislonjenoj na nogu od stola. On prekine odvajanje ruke i počne pregledavati crteže.

»Da umijem ovako crtati i slikati, tada ne bih morao...« pomisli.

Odloživši mapu u stranu, dovrši odvajanje umjetno napravljene ruke. No, umjesto da je odloži u torbu koju je u takvim prilikama nosio ovješenu o rame, Bil je položi na rub stola.

Tada žurno odvoji svoju desnu ruku, i na njeno mjesto montira Rutherfordovu.

• • •

Nisam siguran gdje je nakon toga Bil iščezao. Možda je otišao preko granice, koristeći se onim savršeno krivotvorenim dokumentima što ih je Rutherford bio pripremio za sebe.

Inače, on i Carla, unatoč naporima miroljubivih kolega, nisu bili previše sretan par. Carla je za moj ukus previše nježne građe, ali ne vjerujem da je to bio Bilov razlog za neslaganje s njom. No, u svakom slučaju, nije mu bilo mnogo stalo do nje.

Naposljetku, meni je osobno teško da zaključim ili sa sigurnošću doznam je li Bil uistinu otišao u obnovljenu Argentinu. Nekoliko tjedana nakon odlaska iz Connecticuta smjestio se u jednome meksičkom gradu što nosi oznaku 3, i ondje se marljivo posvetio crtanju i slikanju.

Umjetna ruka »Partz« vrijedna 400 tisuća dolara, koja bi se s pravom mogla nazvati i »umjetničkom«, crtala je na približno petsto načina. Takvu zacijelo niste još nikad vidjeli na djelu. Bil je, čini se, iskušao svaki od tih mnogobrojnih stilova. On je, bez sumnje pod utjecajem meksičke okoline, naslikao niz djela u stilu umjetnika Rivierea. Tim je slikama ukrasio zidove svoje dnevne sobe. Izradio je i dva tuceta krajolika po uzoru na Cezannea, nekoliko portreta u stilu Renoira, šest nacrta zgrada i mostova po ugledu na Corota, skice raznih životinja u stilu Businoa, nekoliko tuceta crteža u stilu Picassoa iz raznih njegovih razdoblja, nekoliko šara ugljenom i tušem oponašajući ukus Heinricha Kleyja, a slično je bilo još s Georgeom Groszom te s Miltom Grossom.

Ruka s takvim umjetničkim osobinama činila je Bila vrlo sretnim, Jedna djevojka, Norvežanka, prognana iz svoje domovine, a koja je na neoprenu pravila nacrte za kućni namještaj, rekla je, kako se Bil tih prvih pokusnih tjedana uvijek smiješio.

Tada je vlasnik firme »Partz«, koji je naknadno pronašao omamljenog

Rutherforda i saslušao ga, naposljetku saznao gdje se Bil krije.

Firma je preko faxgram-uređaja došla u dodir s Bilom. Isprva je bila sasvim uljudna prilikom pregovora s njim. Kad su ga pozvali da se vrati u svoj bivši ured, on je jednostavno utekao ostavivši veći dio svojih djela. Odjurio je u prašumu na jugu Meksika, koja nosi oznaku 4.

Nastavili su ga nagovarati, a kao što je tvrdio Rutherford, firma »Partz« je umjela ostvariti i ono čega većina ljudi nije bila ni svjesna da se zbiva.

Kad je progovorilo čak i njegovo uho, Bil je sjedio na trijemu svoje kolibe podignute na samom rubu prašume. Tu je, kao nekada Rousseau, slikao sve što je vidio pred sobom,

— Vrati se kući, Bile. Shvati to kao zapovijed — reče mu uho. — Ako se oglušiš na taj poziv, bit ćemo prisiljeni...

On isključi uho, skine ga i baci u zelenilo prašume. Potom nastavi slikati.

Nekoliko se idućih dana nije ništa dogodilo. Nisu ga uznemirivali.

Ah kad se jednog popodneva vraćao s kupanja u jezera što se nalazilo u prašumi nedaleko od njegove nastambe, Bil osjeti nekakav poremećaj. Naime, u trenutku kad je iz hladovite prašume zakoračio na vruću travu male čistine pred kolibom, osjeti jaku bol u desnome koljenu. Međutim, to koljeno nije bilo njegovo već iz serije 2017, koje je tvrtka »Partz« preporučila svim svojim suradnicima da ga iskušaju.

Urlajući od boli, Bil je nastojao da što prije uđe u koliba. Ali bol, premještajući se čas gore čas dolje, nemilice ga stegno u stopalu. Postalo mu je neizdrživo, i on se od boli sruši.

Malo zatim uspio se nekako pridići, ali ubrzo opet padne na tlo.

Tada se odvuče u svoju spavaonicu, i nožem za sječenje papira skine poklopčić na koljenu. Bol odmah prestane.

To je bilo baš ono o čemu je govorio Rutherford, i ostavio snimljeno na vrpci. Ima u firmi »Partz« onih što su kadri s bilo koje udaljenosti izazvati bol, i štošta gore od toga. Rutherford je naveo i neke njihove pothvate, poduzete često i na zahtjev Nacionalnog ureda za sigurnost. Tako je spomenuo navodno samoubojstvo kralja Norberta, suverena Gornja Švedske, pa zagonetnu smrt Fratesa, predsjednika Novog Brazila, i tome

slično.

Dakle, onaj je nesretnik Rutherford govorio istinu! Bil je sada bio uvjeren u to.

• • •

Sutradan ujutro počelo je u njegovoj desnoj nozi nešto kucati, Pokazalo se također, na Bilovo čuđenje, da noga odjednom ima dar govora:

— Možemo ti dopustiti, Bile, jedino taj izbor: nastaviš li uporno odbijati nalog da se vratiš kući, morat ćemo te...

On hitrim pokretom odvije nogu iz ležišta i zavitla je kroz prozor u prašumu.

— Nisam smio pristati na njihov nagovor, da mi tolike dijelove organizma nadomieste tim smećem kakvo predstavljaju njihovi proizvodi — promrmlja ljutito sebi u bradu.

Sepesajući i poskakujući po sobi samo na jednoj nozi i s jednim ispravnim koljenom, Bil pomisli da postoji samo jedan način da ostane ovdje i radi što mu je volja. To će mu uspjeti jedino ako se oslobodi svih dijelova firme »Partz«, koje su mu ugradili. Tako će izbjeći sve boli i neugodnosti koje bi ti dijelovi mogli izazvati.

Doduše, čak ni to možda neće biti dovoljno. Oni bi ga možda pomoću tih dijelova mogli i pronaći. Mora se riješiti svih dijelova i tada nestati odavde.

Na žalost, postoje dva dijela kojih se ne može osloboditi. Jedan je regulator koji mu je ugrađen u srce da bi ono uopće moglo kucati, a drugi je ruka koju je oduzeo Rutherfordu, i koje se nije želio odreći.

• • •

Ja nisam kadar i nemam mogućnosti preuzeti tako veliki rizik i pregledati Bilov anatomski zapisnik. Stoga ne znam koliko mu je dijelova bilo zamijenjeno u tijelu za njegova službovanja kod tvrtke »Partz«.

Trebalo mu je najmanje četiri do pet dana kako bi prevalio malu čistinu u prašumi i našao sljedeće utočište. Po jednome proračunu ispada da je u grad stigao u nekakvome manjem vozilu, dok je donje dijelove svog tijela

ostavio u prašumi. To je možda i pretjerano dramatičan proračun, jer sam uvjeren da je ipak imao jednu vlastitu nogu.

Bil je od mršava ostatka novca unajmio neku potleušicu sadrenih zidova, gdje je nastavio crtati i slikati.

Naravno, iako vrlo udaljena, Nadzorna služba firme »Partz« ponovo ga je otkrila i počela izazivati bol u njegovoj ruci vrijednoj 400 tisuća.

Izdržao je dva dana. Dva je dana urlao od boli, previjao se, uzdisao, ali i slikao. Naposljetku je ipak morao popustiti i predati se. Iščupao je tu prokletu ruku iz ramena.

Što se zbivalo u sljedećih nekoliko dana nije mi jasno ni u bilo kojoj pojedinosti. Možda mu je firma »Partz« uputila i posljednju opomenu. Bilo im je poznato da Bil zna sve ono što je Rutherford iščeprkao o njima. Imah su nedvojben dokaz da Bil više nije odan firmi.

Odlučili su da mu izazovu srčani udar.

Poslije su našli Bila ispruženog na tlu. Bio je mrtav. Po zidovima su bile čudne i gotovo djetinjaste risarije. U lijevoj ruci, koja je bila njegova, držao je nagorjeli prut neke nepoznate vrste drveta kojim je palio vatru za spravljanje hrane.

Nisu uopće shvatili što je Bil pokušavao time reći. Ali ja sam ga shvatio.

Bil je zacijelo dokraja uživao u uvjerenju da je umjetnik, čak i kad je morao odbaciti onu ruku vrijednu 400 tisuća dolara, vjerovao je da je umjetnik.

Jer, one črčkarije naškrabane vlastitom, lijevom rukom, u teškome samrtnom grču, bile su njegovo vlastito djelo!

Objavljeno prema dogovoru s GPA München.

Darije Đokić:

U potjeri za svjetlom

Ruku naslonjenih na pisaći stol, generalni je sekretar Ujedinjenih naroda lagano vrtio svoje naliv-pero, pogledajući povremeno ispod oka čovjeka koji je sjedio u fotelji. Taj je kroz prozore s plavičastim staklom mirno promatrao panoramu New Yorka, jasno nebo oprano olujom i ostatke bijelih oblačaka što su jurili nošeni prohladnim travanjskim vjetrom. Na strogom, asketskom licu jedva se mogao nazreti tračak ljutnje i prezira. Iznad zlatnih okvira naočala skupile su se obrve, jednako snježno-bijele kao i nešto prorijeđena kosa, dajući tako na znanje da mu tema razgovora nije baš po volji. Ni krupni čovjek koji je sjedio u sličnoj fotelji dva koraka od njega i povremeno pravio grimase, nije bio previše zadovoljan. Generalni je sekretar dobro znao da američki ambasador ima sasvim jasan zadatak u cijelom ovom slučaju. Ostala četiri ambasadora zemalja stalnih članica Vijeća sigurnosti dosad nisu mnogo govorili. Na Britančevu licu nije se moglo mnogo što otkriti, iako je bio spreman pomoći američkom kolegi, Francuz je nezainteresirano šarao prstom po bedru, dok se Kinez pravio da ništa ne razumije iako je sasvim dobro govorio engleski. Jedino je oko kuta usana sovjetskog diplomata lebdio sarkastičan smiješak dok je gledao Amerikančeve grimase.

• • •

— Naravno, gospodine profesore, postavit ćemo vas za ambasadora UN i Visokog komesara za svemir.

Karl Wilhelm von Kleberg, nobelovac i nekoć najbolji neurokirurg na svijetu, okrenu lice od prozora i pogleda generalnog sekretara.

— Ja sam sasvim zadovoljan svojim položajem u Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, a osim toga, čini mi se da Komesarijat za svemir uopće ne postoji.

— Upravo ga osnivaju, a kad se vi vratite, djelovat će punom parom, naravno ako bude dovoljno materijala — uskoči Amerikanac.

Kleberg ga premjeri svojim ledeno plavim očima. Malo je bilo ljudi na koje njegova pojava nije ostavljala dojam. Srednje Visok, mršav ali žilav i

uspravan, doimao se najmanje desetak godina mlađim. Ambasador prebaci težinu s jednoga lakta na drugi.

— Sasvim mi je jasno što biste htjeli od mene, ali očito zaboravljate da ja nisam vaš čovjek, što vi svakako mnogo žalite, ali ni čovjek bilo koga od vas ostalih — reče i pogleda na diplomate koji su se meškoljili u foteljama. — Isto tako znam da biste se vi najradije nagodili među sobom o čovjeku koji bi išao gore, ali eto, izvanzemaljci su vas zeznuli, izabrali su mene i neće drugoga.

Činilo se kao da ga je počelo ponovo obuzimati dobro raspoloženje čim je upotrijebio riječ »zeznuti«, inače neuobičajenu u njegovu rječniku. Iznova se obratio generalnom sekretaru.

— Osim toga, lijepo je od vas što ste mi dali sve te titule, ali kad se vratim s te misije bit će mi sedamdeset jedna godina i bit ću sasvim neprimjeren za neku izvršnu funkciju. Nemam namjeru držati fotelju do smrti. Osim svega, to nije prava diplomatska misija jer Zemlja nije primljena ni kao pridruženi član Lige naprednih civilizacija, a kako stvari stoje, u ovom stoljeću zacijelo neće ni biti, dok je i sljedeće pod velikim znakom pitanja. Ovdje, dapače, ne možemo govoriti ni o nekoj promatračkoj misiji, iako su izvanzemaljci upotrijebili taj izraz, već prije u pokušaju edukcije nas Zemljana.

Generalni sekretar odloži naliv-pero i sklopi ruke.

— Može biti, ali ovo je jedinstvena prilika da ocijenimo kada bismo mogli imati neke političke, kulturne ekonomske koristi od te Lige, da saznamo o njoj nešto više. Začudo, od onog prvog masovog susreta s izvanzemaljskim bićima prije tri godine ljudi su se već nakon nekoliko mjeseci prestali baviti njima.

— To je i logično — prekinu ga Kleberg. — Oni se i dalje skrivaju od nas, imaju zabranu komuniciranja, a većini ljudi je potvrda postojanja života i kultura na drugim svjetovima od sasvim akademskog i marginalnog interesa, jer Zemlja dosad još nije riješila mnogo vlastitih problema.

— Ti su problemi rješivi — javi se američki ambasador.

— Ako mislite na energiju, slažem se. Ostvarili ste termonuklearnu fuzju i za desetak godina imat ćemo neograničene količine komercijalne energije, ali ona još neko vrijeme neće biti jeftina, što će ponovo stvoriti

probleme u odnosima sjever-jug koje će trebati rješavati. A neki stari problemi, kao što je glad, ne zavise samo od energije.

— Sve to već rješavamo, istini za volju prilično dugo ali nismo bez nekih pomaka, čak i ako su minimalni. — Generalni sekretar je nastojao da se rasprava ne udalji od teme. — Ipak, moramo rješavati i problem izvanzemaljaca. Na sreću, stav Quadridigita, koji nam u krajnjoj liniji odgovara, već stoljećima ima značajan utjecaj u Ligi, i moći ćemo izbjeći mišljenje izvana, ali pitanje je koliko dugo. Znam da vam je sasvim jasno, profesore Kleberg, da se mi moramo dobro pripremiti za sudar naše kulture s kulturama drugih svjetova koji su u tom savezu, a vaša je uloga u tome od kapitalnog značenja. Vi ih poznate bolje nego bilo tko drugi na Zemlji, a oni vas poštuju. Postoji mnogo toga što se može učiniti boraveći dvije godine na njihovu matičnom planetu.

— Mislim, gospodine von Kleberg, da mi ne tražimo od vas ništa nečasno, evo i ostali ambasadori će se s time složiti...

Kleberg mirno odmahnu rukom:

— I dalje mi se čini da vama nešto nije jasno. Nemojte misliti da ću Zemlju ostaviti na cjedilu. Učinit ću sve što budem mogao, ali morate shvatiti da moja pozicija tamo neće biti takva da ću moći učiniti nešto posebno korisno. Vi biste htjeli da donesem teoriju nadsvjetlosnog leta. Sve da u tome i uspijem, ne znači da ćemo se moći njome koristiti. Kao da sada Eskimima damo planove da naprave lokomotivu. Oni možda znaju što je to, ali je svejedno ne mogu proizvesti. Čak i da osvojimo tehnologiju proizvodnje svemirskih brodova, opet nije sigurno da li je cijeli planet dovoljno bogat da proizvede jedan jedini takav brod.

— Zato vi treba da otkrijete kakve su naše šanse za trgovinu s Ligom.

— To vam mogu odmah reći. Šanse za legalnu trgovinu ravne su ništici sve dok ne postanemo bar pridruženi članovi, iako slutim da postoji razvijena kontrabanda. Međutim, nikakva ekonomska ili tehnološka bogatstva Zemlje nisu tim civilizacijama interesantna. Svemir je golem i Zemlja nema takvih sirovina koje se ne bi mogle naći drugdje i za manje novca. O nekoj razmjeni tehničkih znanja neću ni govoriti.

— Ipak, mora da imamo nešto, zanimljivo bar za neku od tih vrsta.

— Svakako, o tome nema dvojbe. Samo ne znamo što.

— Eto vidite. To će biti vaš primarni zadatak.

Generalni sekretar se zadovoljno osmjehnuo. Svojim diplomatskim majstorstvom, dokazanim već toliko puta, uspio je smiriti neugodnu situaciju.

— Mislim da je vama suvišno govoriti što treba da radite, ali ovo je najznačajnija diplomatska misija od postanka čovječanstva i mi ćemo se potruditi da vam je maksimalno olakšamo. Centar za vezu preko njihova satelita, koji će postaviti u putanji oko Sunca, bit će instaliran u Ženevi, a ondje ćemo u vaš novi ured dostaviti i dosjee dvoje pratilaca koji smiju s vama. Krećete za nekoliko tjedana, zar ne?

— Da — uzdahnu Kleberg, razmišljajući o tome kakvo će natezanje nastati prilikom odlučivanja o tim pratiocima. Nadao se da će izbor biti zadovoljavajući, a i tješilo ga je što su mu ostavili pravo konačne potvrde.

• • •

U dnu jednog od sporednih hodnika Palače naroda u Ženevi tehničari su dovršili svoj radni dan na montaži komunikacijske opreme Visokog komesarijata UN za svemir. Od tih nekoliko prostorija koje su bile dodijeljene novoosnovanoj službi potpuno uređene bile su samo dvije: ona Visokog komesara i ona njegova tajništva u kojoj se sada, kao uostalom i prijašnjih dana, nalazila samo jedna osoba: von Klebergova osobna tajnica. Ostalog osoblja ionako još nije bilo, iako se relativno kratka lista personala počela polako popunjavati, bar na papiru.

Bruna Bonicelli, uvijek dotjerana Švicarka, oličenje uredske sposobnosti, pritisnu tipku interfona.

— Profesore, danas imate još samo sastanak sa svojim novim osobnim ađutantom za kojega su javili da u toku dana stiže avionom iz Beča. Ostalo smo obavili.

— Hvala vam, Bruna. Kako je već pet sati, možete se spremiti kući. Ako je avion malo kasnio, čovjek će nam se javiti sutra.

— Hvala, profesore, pričekat ću još malo.

Karl Wilhelm von Kleberg baci pogled na dosje koji je stajao uz rub njegova velikog radnog stola. Nije mogao naći zamjerke čovjeku koga su mu preporučili. Kada je prvi put otvorio spis bio je malo iznenađen. Očito

da se diplomati velikih sila nisu lako predavali u svojoj međusobnoj igri. Izbor je bio pravi primjer političkog kompromisa kojemu se mora pribjeći kada ni jedna strana ne može prevagnuti. Ipak, karakteristike su bile besprijekorne. Desetak godina u službi sigurnosti UN, prvo kao agent u Ženevi, zatim kao narednik u New Yorku, te na kraju inspektor u Beču, posebno zadužen za elektroniku. Nekoliko je puta pratio visoke funkcionare UN u opasne krajeve svijeta, a dvaput je značajno doprinio sprečavanju terorističkih akcija na UN; dobio je i nekoliko odlikovanja. Inženjer elektronike i matematičar, pilot, padobranac, majstor nekoliko borilačkih vještina, izvrstan strijelac. Ova, posljednja osobina mu se svidjela jer je i on sam svojedobno bio prvak u gađanju pokretnih meta pištoljem. Bar će imati zajedničku temu razgovora.

Ustavši od stola, potegnu prsluk plavog, svilenog odijela. Jedina ekstravagancija u pojavi prvog Visokog komesara UN za svemir i ambasadora pri Ligi naprednih civilizacija bila je zlatna igla za kravatu ukrašena dragim kamenjem. Strog u izgledu i držanju, von Kleberg je ipak smatrao da je apsolutna ozbiljnost dokaz nedostatka duha i povremeno je sebi dopuštao ovakve male »ispade«, kako ih je nazivao. Popravi crno-bijelu rozetu Reda Malteških vitezova koju je nosio za reverom te napustio radni kabinet.

— Idem pogledati što su danas uradili naši instalateri. Ako se moj čovjek pojavi, neka me malo pričeka — reče i dohvati kvaku na vratima. Kada ih je otvorio i zakoračio da prođe, suočio se s reverom sakoa na koji je bila pričvršćena identifikacijska kartica s fotografijom crnokosoga, bradatog muškarca u dobi između trideset i četrdeset godina, a pokraj nje je pisalo: Danilo Cerović, inspektor sigurnosti. Ljudeskara je ispunjavala cijeli dovratak, od strane do strane i odozgo do dolje. Klebergu nije promakao uzdah Brune Bonicelli. Još stojeći pet centimetara od revera, podignu pogled prema vlasniku kartice. Odozgo ga je, ljubazno se smiješeći, gledalo lice s fotografije. Gusta, njegovana brada, izvijene obrve i smeđe oči. Ne mičući se s dovratka, progovori glasom za koji se činilo da dolazi iz donjih registara golemih orgulja.

— Doktor Kleberg, pretpostavljam.

— Doktor Livingstone sigurno nije — ne trepnuvši okom odreže Kleberg. Inspektor se, međutim, nije dao smesti.

— Izvrsno, nisam ni ja Stanley.

Profesor nije izdržao a da se ne nasmiješi kutom usana. Sumnjao je da će mu na misiji trebati osobni čuvar i pravi vojnički adutant, ali će svakako biti dobro imati dohovitog čovjeka. U dvije godine neprekidnog druženja ljudi mogu jedni drugima prilično dosaditi.

— Kada ste se već pojavili, pođite sa mnom da pogledamo što je s ostalim prostorijama moga »komesarijata«.

Inspektoru nije promakao podrugljiv ton kojim je profesor izgovorio posljednju riječ. I do njega je doprla glasina o nesuglasicama što ih se moralo izglađivati u uredu generalnog sekretara. Međutim, informacije koje je on imao o ovom nesalomljivom čovjeku, intelektualcu prvoga reda i vrhunskom učenjaku uvjeravale su ga da to neće presudno utjecati na njihovu misiju.

Prošetali su se kroz ostatak prostorija koje su bile namijenjene toj najmlađoj službi Ujedinjenih naroda pred kojom je zasigurno bila slavna budućnost. U jednoj je prostoriji bila instalirana oprema za primanje signala sa satelita za koji se pretpostavljalo da će ga Quadridigiti postaviti u putanji oko Sunca, negdje iza Marsa, ili još dalje. Naravno, zato da Zemljani ne bi pomislili da oni nešto njuškaju. Po onome što se moglo naslutiti, bio je to relej opremljen termo-nuklearnim izvorom energije te kombinacijom pod — i nadsvjetlosnih komunikatora. Ta će veza stajati misiji na raspolaganju, a računarski centar koji je bio smješten u susjednim prostorijma služit će za primarnu obradu informacija, te distribuciju u ostale dijelove svijeta.

Kleberg i Cerović su s vrata promatrali još nespojene terminale, diskove i procesne jedinice, teleprintere i neraspakiranu opremu. Tko zna kako će to izgledati nakon njihova povratka? Stari je liječnik znao što se sve može motati po glavi nekoga tko ide u misiju koja će u svakom trenutku zahtijevati maksimalan psihički napor. Pogleda prema svome ađutantu.

— Kako to da ste se odlučili prihvatiti ovako težak zadatak?

— Samo bi glupan ih kukavica odbio takvu šansu, iako priznajem da sam bio iznenađen kad su baš meni ponudili da vam budem ađutant. Očito da su velike sile zaključile da sam najmanje opasan za svaku od njih.

— Jeste li oženjeni?

— Rastavljen sam. Moja bivša žena nije željela napustiti akademsku karijeru da bi putovala sa mnom po svijetu, pa smo se vrlo mirno rastali.

Djeca su, naravno, ostala kod nje.

— Koliko imate djece?

— Sina i kćer, s njom.

— Molim?

— Hm... imam još jednog sina, iz veze koju sam imao dok sam služio u New Yorku. Emancipirana žena, nije se htjela udavati.

— Prilično lagodno za vas — doda Kleberg.

— Oh, zaista — odgovori Cerović glumeći naivnost.

— A ja već imam i unuke koji studiraju. Ipak, mislim da je sve to u drugom planu pred onim što nas očekuje.

— Sasvim se slažem s vama, ekscelencijo.

— Nisam ja baš neka ekscelencija. — Kleberg krenu prema svojoj radnoj sobi. — Cijela je ta priča s Komesarijatom i ambasadorskim položajem smiješna. Mi idemo učiti a ne uspostavljati nekakve diplomatske odnose, iako je privid takav.

— Možda, ali to ipak ne umanjuje značenje te misije i vaš položaj u njoj.

— No dobro, to ćemo još vidjeti. Kažite mi, inspektore, što mislite o trećem članu naše ekipe?

— O gospođici Gwendolina Barkley? Čini mi se da su Amerikanci nakon natezanja o meni iskoristili trenutak nepažnje Rusa i uspjeli nadmudriti sve ostale iz Vijeća sigurnosti.

Karl Wilhelm von Kleberg nije izdržao, a da se ne nasmije.

— Veselim se vašoj prcnicavosti. Što znate o toj gospođici?

— Lingvist, stručnjak za jezike, šifre i kompjutersku logiku. To ste zacijelo pročitali u njezinu dosjeu.

Kleberg nakrivi glavu prema Cerovićuu koji je nevino gledao pred sebe.

— A što nije pisalo u dosjeu?

— Da je ona kapetan Američkog ratnog zrakoplovstva i da joj je radno mjesto bilo u Pentagonu.

— Tako sam i mislio. Dobar ste posao obavili, gospodine Ceroviću. Kako ste to uspjeli?

— Tko ima znanje, ima i moć. Kada je netko moga zanimanja, mora poznavati mnogo načina da prikupi potrebne informacije.

— Da, to je dobra maksima.

Stigli su do vrata von Klebergova ureda.

— Sutra će stići i Barklevjeva pa mi se javite zajedno. U ovih nekoliko tjedana što nam preostaju moramo se priviknuti jedni na druge. Čini mi se da nas dvojica nećemo imati nekakvih problema, a ujutro ćemo... hm, »odvagati« i kapetanicu ratnog zrakoplovstva.

Inspektor se nasmiješi, a zatim sastavi pete.

— Razumijem, ekscelencijo!

Profesor von Kleberg se lagano nakloni i s istim takvim smiješkom uđe u svoj ured.

• • •

Danilo Cerović pogleda još jednom malu prostoriju u kojoj su bili smješteni kovčezi s osobnim stvarima i opremom koju će ponijeti sa sobom, pa zatvori i zaključa vrata. To je značilo da je sve spremno za put i da će krenuti za desetak dana. Točan datum će odrediti izvanzemaljci koji će, tajno kao što su im nalagali propisi, doći po njih. Sva oprema Komesarijata je već bila instalirana, određen je zamjenik, a osoblje je stiglo kompletno. Možda im ta služba bude i od neke koristi. Pogleda na sat. Bilo je vrijeme za dnevni sastanak. Požuri u malu dvoranu koja je služila za konferencije. Razgovarati s ostalim članovima službe bilo je pravo olakšanje s obzirom na to da je misija bila tajna i za ostale izborne članove Vijeća sigurnosti. Većina osoblja pripadala je dvjema velikim silama, dok su Britanci i Francuzi sačinjavali ostatak. Imali su samo jednog Kineza za kojeg su pretpostavljali da je tu više da bi obavještavao svoju vladu o događajima u Komesarijatu nego da bi stvarno pomagao svojim znanjem iz astronomije.

Sastanak je bio rutinski, a pošto je završio, von Kleberg zadrži svoja dva najbliža suradnika radi razgovora oči u oči.

— Dobio sam poruku od Quadridigita da od idućeg tjedna moramo biti spremni krenuti onoga dana kad nas pozovu. Ovoj ću vikend provesti kod kuće u Lihtenštajnu kako bih se odmorio i obavijestio svojeg Kneza da mu neću biti dostupan dvije godine, a i vama bih savjetovao da se negdje dobro »istresete« jer sumnjam da ćete tako skoro imati opet prilike za to.

Cerović, koji je stajao do prozora, samo kininu glavom, Gwen Barkley, zgodna dvadesetosmogodišnja prirodna plavuša sivih očiju i atletska tijela prebaci nogu preko noge.

— Nisu javili kada bi mogao biti pokret?

Budući da se Amerikanka do tada pokazala kao vrlo draga i komunikativna osoba a Kleberg nije imao mogućnosti da se njom istjera neke stvari načistac, sada mu se ukazala dobra prilika.

— Ja znam, gospođice Barkley, da biste vi vrlo rado obavijestili svoje i o točnoj ruti prolaska njihove pomoćne letjelice, ali, na žalost, te informacije nemamo, pa će vaši, ako su željni špijunskog mjerenja, morati postaviti stalnu zasjedu na širem području Evrope. Kako je Švicarska uglavnom okružena članicama NATO-pakta, to im neće biti suviše teško, jedino što će morati upotrijebiti više ljudi.

Amerikanka nije trepnula okom, ah ono malo diskretne šminke nije moglo pokriti crvenilo. Upravo je htjela nešto odgovoriti kad je Kleberg nastavio igru.

— Vama mora biti jasna jedna stvar, draga gospođice. Ja nemam ništa protiv toga da svojima ispričate nakon povratka sve što znate. Uostalom, u tome vas ne bih mogao ni spriječiti, ali dok ste sa mnom, u ovoj misiji, ne može biti dvostruke lojalnosti: vi ste sada službenik UN i radit ćete u njihovu interesu sve dok traje zadatak. Inače ćemo se rastati. Ja još taogu odgoditi putovanje i zatražiti nekoga drugog, a nisam siguran da bi vaši uspjeli ponovo progurati svoga čovjeka. Onda, što mi imate reći?

Gwen Barkley je samo nekoliko trenutaka neodređeno gledala u stranu, a onda se prisili da se suoči sa profesorovim pogledom, te savršeno mirnim glasom odgovori:

— Ja sam stavljena Ujedinjenim narodima na raspolaganje i moje je da

svoj posao obavim što je moguće bolje.

Profesoru von Klebergu, dobrom poznavaocu ljudi, nije promakla »knedla« koju je pri tom progutala, no isto je tako znao da više od ovog neodređenog odgovora neće dobiti, pa zato reče prilično blago za svoj uobičajeno odrješit način razgovora:

— Drago mi je da smo se razumjeli. Hvala vam, gospođice, možete ići.

Gwen ustade i pogleda Cerovića koji ju je ljubazno promatrao. Nije bila sigurna da u njegovu smiješku nema i nešto podsmijeha, no na njega se nije smjela ljutiti. Jedno je biti činovnik uprave vojne obavještajne službe, a drugo agent na terenu gdje imati siguran oslonac može značiti razliku između glave na ramenima i glave u košari, a čovjeka čija pojava ulijeva poštovanje i sigurnost ne bi treblo odbaciti. Ni profesor Kleberg, pred kojim se osjećala kao pred tutorom, nijo davao znake da je se želi pošto-poto riješiti. Možda će ipak uspjeti. Ljubazno se nasmiješi i pođe prema vratima.

Cerović je još gledao za njezinim nogama kada ga prenu profesorov glas:

— Onda, Danilo, što mislite?

Inspektor uzdahnu.

— Ne hih rekao da smo joj izbili mušice iz glave, ali mi se čini da bismo sada mogli imati manje problema.

— Da, možda. No dobro. Bliži se čas dizanja sidra, a mornarima je preostalo još samo nekoliko dana da po lučkim krčmama ispiju posljednje čaše ruma prije ukrcavanja.

Danilo Cerović ga pogleda uzdignutih obrva.

— Moram priznati, ekscelencijo, da me vaš pjesnički izraz iznenađuje. Jedino vam mogu reći da ću dobro potegnuti iz boce prije nego što se podignu bijela jedra, a željne oči okrenu prema horizontu očekujući nove obale.

Oba su se čovjeka slatko nasmijala.

• • •

S planinskih je vrhova lagano puhao lipanjski povjetarac, pa je ova kasna večer bila malo prohladna. Po keju Ženevskog jezera šetale su tri osobe gledajući svaki čas taman nebeski svod posut zvijezdama, a povremeno veliki, reflektorima obasjan vodoskok, simbol Ženeve. Osim njih, u ovo doba nije bilo drugih šetača.

— Nadam se da ondje kamo idemo također postoje zvjezdane noći.

Gwen Barkley se lagano strese i potegne nagore patentni zatvarač svoje bluze. Kleberg je bez riječi i dalje gledao visok vodoskok, a Danilo Cerović se osvrnu i pogleda tamni lik koji im je prilazio sa udaljenosti od tridesetak metara. Hod mu je bio ponešto čudan te inspektor nije mnogo sumnjao.

— To ga možeš odmah pitati.

Gwen ga iznenađeno pogleda, a zatim se sve troje lagano okrenuše. Osoba se zaustavila na pet korak od njih i ispod dugog kišnog kaputa začuo se jednoličan, mehanička glas automatskog prevodioca.

— Pozdravi tebi Časni i tvojim suradnicima. Zadovoljstvo mi je što sam ponovo s vama i što ću biti vaš prvi vodič.

Kleberg je samo trenutak šutio, a zatim mirno reče:

— Pozdrav tebi, Pilote, i dobro nam došao.

Učinivši kružni pokret rukom umjesto zemaljskog poklona, Pilot ih pozva.

— Pomoćna letjelica nas čeka nekoliko zgrada odavde. Glavni brod je na tamnoj strani Mjeseca. Pođimo.

Bez riječi su pošli za njim. Ispod reda drveća, između dva obična automobila, stajao je veliki furgon kojem su se kotači jedva nazarali. Ušli su u kabinu u kojoj su odmah vidjeli komandnu ploču kakvu ni jedan kamion nije imao. Iako su sjedala bila malo čudnih oblika, u njima se sasvim udobno sjedilo. Furgon je krenuo bez mnogo šuma. Da je dan, pažljivi promatrač bi zapazio da. se kreće desetak centimetara od tla. Krenuli su auto-cestom prema Bernu i nakon nekoliko kilometara, na mjestu gdje nije bilo prometa, Pilot pogasi svjetla i naglo, gotovo bez luka, upravi vozilo strahovitom brzinom ravno uvis. Iako su znali što ih čeka, Gwen i Cerović ostadoše bez daha. Gledajući kroz prozore, osjećali su se kao da zapravo promatraju ekrane televizora koji su snimali let, jer se u

samoj letjelici nije osjećala nikakva promjena.

Uskoro su, malo ošamućeni neskladom informacija što su ih primali očima i po kojima su se kretali okomito, i osjećaja ravnoteže po kojem im se činilo da se i dalje kreću vodoravno, morali pogled skrenuti s prozora na instrumente. Svi su panoi bili uglavnom u različitim nijansama plavoga. Znali su iz prethodnih instrukcija da je to radi razlike u spektru koje percepira ljudsko oko i oko Quadri-digita. Isto su tako znali da gravi-stroj održava stabilan graviiacijski mjehur oko letjelice i omogućava joj nesmetano manevriranje pri najvećim brzinama, dajući putnicima privid nepokretnosti.

Samo je von Kleberg zamišljeno gledao pred sebe sjećajući se svog prvog susreta s izvanzemaljcima, u vrijeme dok je još operirao. Njemu su efekti gravi-stroja i zaštitnog polja sile, koje je štitilo letjelicu od vanjskog ili unutrašnjeg oštećenja, bili već poznati iz osobnog iskustva.

Bez mnogo priče promatrali su Mjesec kako raste naočigled. Do njegove druge strane stigli su nakon pola sata leta. Za trenutak je Gwen pomislila s tugom kako je čovjeku još i sada potrebno za to tri dana. Još je žalosnije bilo to što su izvanzemaljci letjeli sporo, kako pretjerano zračenje iz zaštitnog polja ne bi suviše upadalo u oči. Taj je isti put letjelica mogla obaviti i deset puta brže, a brod za dvije sekunde. Zanimalo ju je šta će ovaj učenjak poduzeti kako bi se dokopali interstelarnog leta. Njezin je zadatak bio da u krajnjem slučaju to pokuša sama, ali joj je nakon dva mjeseca druženja bilo očito da nema šansi za takvo nešto. Nadala se da je i njezinim pretpostavljenima jasno da onda gdje neće uspjeti von Kleberg, neće uspjeti nitko.

Kad je u dnu jednog kratera zasvjetlućala oplata broda, znali su da će vrlo brzo postati prvi Zemljani u službenoj misiji izvan Sunčeva sistema.

• • •

Danilo Cerović se približavao kraju širokog, visokog i praznog hodnika na čijem je desnom zidu bio red vrata raznih oblika i veličina. Na svakim vratima bile su dvije pločica Jedna je uvijek bila svijetloplava s tamnoplavim pismom koje su nakon godinu dana boravka na SQ-V već pomalo savladali zajedno s osnovama jezika Quadridigita, dok su druge pločice bile ispisane najrazličitijim simbolima, a neke su se ljudskom oku

činile prazne. Zaustavio se pred posljednjim vratima na kojima je pisalo: Predstavništvo vrste Homo, Sol-III, Terra. Uključi svoj identifikator i vrata se bešumno otvoriše. Nakon bljeska sterilizatora i nekoliko trenutaka izmjene atmosfere upali se zeleno svjetlo i druga vrata prijelazne komore skliznuše u stranu. Cerović isključi energetski skafander i klimatski uređaj koji su mu u obliku teškog metalnog opasača visili na bokovima i objesi ih u ormar predsoblja te podesi sistem za napajanje gorivih ćelija. S vrata skinu i automatskog prevodioca koji je bio dizajniran posebno za njih.

U salonu ga je čekala Gwen nagnuta nad neke svoje računarske spise koji su obrađivali detalje gramatike Tharhokanaca.

— Zdravo. Jesi li uspio?

— Mh... — promumlja Cerović kimajući glavom, a onda je upitno pogleda.

— Gazda još radi na nekim svojim analizama. Rekao je da ćemo večeras izvući neke zaključke. I ova moja gramatika je gotova pa možemo početi ozbiljno učiti tharhokanski. Zgodno je što smo u Ligi našli tako simpatičanu i emocionalno sličnu vrstu.

— Da ako izuzmemo »Lubeničare«.

Gwen načas prestade slagati papire i zagleda se pred sebe.

— Znaš, gotovo je nevjerojatno da se našla vrsta koja je psihološki, filozofski i moralno toliko slična ljudima. Šteta je što su te značajke smještene u biološki organizam koji je inkompatibilan s našom atmosferom. I komunikacijski organi sasvim su različiti. Morat ćemo se zauvijek koristiti skafandrima i automatskim prevodiocem. Šteta što s Tharhokancima nemamo toliko filozofskih dodirnih tačaka. Ekološki uvjeti su nam slični, potrebno se samo cijepiti, a govorni aparat i jednih i drugih može izgovarati slične glasove. I još su toliko simpatični.

— To je radi osmijeha, gospođice Barkley. — Profesor von Pleberg stajao je na vratima svoje radne sobe.

Gwen i Danilo ga upitno pogledaše.

— Osmijeh je u pitanju. To je stvar ljudske psihologije. Ako susretnete stvorenje koje se smiješi kad je dobre volje, a mršti kad je loše, i to na isti način kao i čovjek, u ljudskoj se psihi pokreće mehanizam razvijan

tisućljećima. Zato osjećamo simpatije prema Tharhokancima, a čini se i oni prema nama. Nema mnogo značenja to što nalikuju na loptu bez donje trećine s tankim surlolikim rukama sa strane. Glavno je da između loptastih očiju imaju golema usta. Dobro ćemo se slagati s tom vrstom. Čak nam je i smisao za humor donekle sličan. Jedino što od njih nećemo imati baš neke koristi u Ligi, zar ne. Danilo?

— Imate pravo. Prikupio sam dosta neslužbenih informacija o njima lutajući astroportom. Relativno su kasno ušli u Ligu. Još imaju status pridruženih članova, malo ih je i malo putuju svemirom. Većina ih je nezainteresirana za međuzvjezdani let, nemaju posebno razvijenu tehnologiju, a ono što im treba dobivaju razmjenom nekih svojih rijetkih prirodnih proizvoda.

— Sjednite da malo razgovaramo. Vrijeme je da raspravimo o nekim stvarima i vidimo što ćemo dalje.

Svatko je u foteljama velikog salona zauzeo mjesto koje mu najviše odgovara. Kleberg odloži svoje zabilješke na stolić i pogleda suradnike.

— Do sada smo skupljali informacije i tražili mogućnost da, što je moguće više, iskoristimo svoju prisutnost ovdje. Uspjeli smo ostvariti prisnije veze s još dvije inteligentne vrste, Tharhokancima i »Lubeničarima«, kako ste ih vas dvoje izvoljevali nazvati zbog oblika njihove glave, što mi se ne čini suviše pristojnim.

— Ne bojte se, profesore. Mislim da se nisu previše uvrijedili. Oni nas zovu »Jajoglavci« — nasmiješi se Gwen.

— Hm. Kako bilo, od njih možemo očekivati najviše pomoći. Brojni su, naseljuju mnoge svjetove, mnogo putuju i imaju moćnu tehnologiju. Osim toga, punopravni su članovi Lige a kojoj imaju značajnu ulogu. Svega je nekoliko vrsta, uključujući i Quadridigite, značajnijih od njih. Otkrili smo i što najviše zanima trgovce: naše rukotvorine i umjetnine svih vrsta, zar ne?

— Još kako — kimnu Cerović glavom. — Trebalo je da vidite tamo u luci prije nekoliko dana. Neki od tih raznoraznih izvanzemaljaca gotovo da su se potukli za nekoliko gusala iz rezbarenog drveta koje sam napravio ovdje. Kod kuće mi ih nitko ne bi ni pogledao. Postoji golemo kolekcionarsko tržište u Galaksiji. Stvar je prestiža posjedovati rijetke predmete. Pitanje je samo da li će Zemlja imati dovoljno umjetnika i

obrtnika da proizvode sve ono što oni mogu apsorbirati. Jedino što ćemo se neko vrijeme morati koristiti crnom burzom ili posrednicima koji imaju pravo trgovati s Ligom, jer još traje zabrana kontakta sa Zemljom,

— Da, a malo tko je raspoložen oponirati Ligi. No dobro. Već ćemo naći neki način da se ubacimo na ta tržišta. Koliko sam opazio, ni »Lubeničari« ni Tharhokanci nisu imuni na crnu burzu. Međutim, još nam ostaje osnovni problem: nadsvjetlosni pogon. Već me nerviraju ta ljubazna pitanja »dokle smo stigli«, što nam stižu sa Zemlje. Kao što sam i sumnjao prije polaska, to što smo ovdje došli do teorije takvog leta, neće nam ništa pomoći. Zemlji će biti potrebno još najmanje nekoliko stoljeća dok bude u stanju da sama stvori nadsvjetlosnu flotu. To je kao da nekim Polinežanima objasnite kako leti avion. Uzalud će oni shvatiti aerodinamiku. krila, zakrilca i elisu, kada nisu u stanju da to sami i načine. Učenjaci će biti oduševljeni novim znanjem iz fizike koja smo im poslali, ali sve to neće pomoći. Moramo nekako doći do detaljnih izvedbenih nacrta za neki međuzvjezdani brod, a to će biti vrlo teško.

— S time se slažem — rekao je Cerović.. Izbor nam je ograničen. Mogli bismo kupiti nacrte od neke vrste koja posjeduje interstelarnu tehnologiju, a nije u Ligi. Takvih ima vrlo malo a osnovni je nedostatak što nemamo čime to kupiti. Kada bi cijela Zemlja i skupila sredstva za takav posao, ne bi joj ostalo dovoljno da stvori industriju koja bi izrađivala NSB, nadsvjetlosne brodove. Mnoge vrste i ne proizvode NSB, ali imaju dovoljno razvijenu trgovinu da ih mogu kupiti ili unajmiti zajedno s posadama od onih koji ih proizvode. Sve je to izvan našeg financijskog domašaja.

— Što vi mislite, gospođice Barkely?

— Potpuno se slažem s Danom. Preostaje nam samo neka od zaobilaznih alternativa.

— Ne znam na koje mislite, ali mi se čini da bi bila slaba trampa kada bismo dobili nadsvjetlosni pogon u zamjenu za povjerenje Quadridigita. Kršenje nekog od njihovih principa bio bi velik rizik. Ono što možemo dobiti kao članovi Lige, u kojoj oni imaju glavnu riječ, nadilazi prednosti same nadsvjetlosne tehnologije.

Neko su vrijeme šutjeli, a onda Cerović pogladi svoju gustu bradu i pokaže red bijelih zuba.

— Zato moramo naći neki način koji se ne kosi s njihovim Principima, zar ne?

Kleberg ga zamišljeno pogleda.

— Već ste razmišljali o tome?

— Općenito govoreći, da. Kaži, Gwen.

Amerikanka prebaci nogu preko noge i nabora čelo.

— U načelu to je vrlo jednostavno. Treba pronaći nešto u vrijednosti NSB, dovoljno zanimljivo za neku od vrsta izvan Lige, i trampiti to s njima. Recimo, neku informaciju.

— A kakvu mi informaciju možemo pronaći što drugi nisu mogli?

— Oh, ne znam, ali mislim da nije nemoguće. Često vanjskom promatraču zapne za oko nešto što promakne onom koji je dugo ovdje.

Kleberg je zamišljeno trljao čelo.

— Zamisao nije loša. Potražit ćemo nešto takvo.

— Ja ću ponovo prošvrljati astroportom. Čini mi se da bih tamo saznao ponešto o svjetovima izvan Lige, a što ne možemo pronaći u nama dostupnim kompjuterima.

— Vrijedi, ali nemojte se suviše eksponirati. Koliko god bio diskretan, mislim da je nadzor Quadridigita i dalje prisutan. Čim netko nešto sazna, neka javi.

Danilo je Cerović obožavao lutati astroportom. Reći samo »luka« bio bi ozbiljan previd. Radilo se tu o nekoliko tisuća četvornih kilometara namijenjenih slijetanju svemirskih brodova ili njihovih pomoćnih letjelica, pista, hangara i parkirališta, putničkih i robnih terminala, službenih zgrada, radionica i energetskih uređaja; zgrada s prostorijama za rad stručnjaka svih vrsta i profila, od specijalista za održavanje i nadzor robota do sanitarnih inspektora i kontrolora prometa; hotela za udobni smještaj i zadovoljenje svih potreba za okolinom i sadržajima za sve moguće vrste koje putuju svemirskim prostorom Lige. Tu nisu postojali dan i noć, godišnje doba ili vremenski uvjeti, radni dan ili praznik, nedostatak znanja ili mogućnosti. Postojali su samo stalan i neprekidan, na izgled grozničav ali u biti besprijekorno djelotvoran rad i disciplina, kako strojeva tako i

osoblja, neprestano kolanje strojeva i živih bića najrazličitijih oblika i veličina, ciljeva i želja, načina mišljenja, vladanja i djelovanja. Bilo ih je tu lijepih i ružnih, čudnih, zanimljivih i smiješnih, dobroćudnih, osornih, znatiželjnih, dosadnih, šutljivih i pričljivih.

Inspektor se uvjerio da ni pero najmaštovitijeg pisca ne bi moglo opisati ni dio onoga što se vidi i osjeti u astroportu. Isto je tako znao da je to mjesto gdje lukavi ispitivač može saznati informacije kojih nema u javno dostupnim kompjuterskim memorijama Quadridigita. Njegovo traženje nije trajalo dugo. Uz pomoć slučajnog susreta došao je do zanimljivih ali i zbunjujućih podataka. Prolazeći jednim od velikih holova astroporta, Cerović je zapazio biće koje nikada prije nije vidio. Opazio je i nekarakteristično vladanje ostalih prisutnih. Koliko je uspio svladati »govor tijela« različitih izvanzemaljaca, bilo je očito da neki izražavaju strah, drugi nelagodu, a treći da se prave nevješsti. Izvor svega toga je bio usamljeni humanoidni stvor viši od dva i pol metra dok su mu ramena bila široka najmanje metar i dvadeset. Strahoviti mišići su mu se kao valovi kotrljali ispod tvrde, debele i glatke kože. Goleme šake bile su opremljene jakim prstima i oštrim, pokretljivim kandžama. Na širokom je vratu sjedila velika glava ukrašena kratkim rogovima čiji su vršci bili okovani metalom. Zlokobne crveno-žute oči gledale su ravno ne obazirući se na prisutne. Trenutak prije nego što je stvor nestao iza ugla, Cerović je uspio zapaziti red zastrašujućih zubi kad se usamljenik iskezio. Duboko uzdahnu kako bi razriješio čvor koji mu se smotao u želucu. Osjećao se kao da je sreo Sotonu osobno. »Uzdah« olakšanja koji je prostrujao predvorjem pošto je stvorenje nestalo iz vidnog polja, natjerao je inspektora da se zamisli. Očito je ta vrsta bila dobro poznata svima ostalima, ali se nije sjećao bilo kakvih podataka o njoj u kompjuterskim udžbenicima. Tu je bilo nešto što je trebalo istražiti.

I imao je pravo. Podaci koje su napokon sakupili bili su više nego zanimljivi. Komparativnom lingvističkom analizom Gwen je ustanovila da većina vrsta koja poznaje takva bića ima za njih isti ili ekvivalentni naziv. Tako se ni oni nisu mnogo dvoumili, odgovaralo im je samo jedno ime: Demoni.

Danilo Cerović dohvati čašu sa stolića. Gwen Barkley i profesor von Kleberg su ga slušali.

— Dakle, ovako. Demoni su izuzetno stara vrsta koja putuje svemirom već više desetaka tisućljeća, a možda i više. Veći dio svog života svi su

odreda nomadi. Posjeduju nekoliko planeta i zvjezdanih sistema s bazama, ali je sasvim sigurno da ni jedan od njih nije njihov matični svijet. Porijeklo im je sasvim nepoznato i zavijeno u mistične legende. Ne bave se trgovinom, a sasvim robotizirana industrija proizvodi samo svemirske brodove, oružje i opremu, te osnovne životne potrepštine. Čini se da im je svrha života lutanje, njuškanje iz daljine te vrlo česte ritualne borbe.

— Kakve borbe?

— Mislim da vam je iz naše povijesti poznata vikinška životna filozofija i religija: u Valhalu, gdje se danju bori, a noću banči, odlaze oni ratnici koji poginu s oružjem u ruci uzvikujući Odinovo ime. Slično je i s ovima: svrha njhova života je ratovanje, a kada ga nema, kao što ga na sreću njihovih potencijalnih neprijatelja nije bilo već desetak tisuća godina, onda individualne borbe. Svako toliko, po nekom njihovom kalendaru, bore se među sobom po strogo utvrđenim pravilima, a uglavnom putuju okolo i traže one koji su voljni da se, makar i za nagradu, ogledaju s njima. U našoj Galaksiji nije poznata borbenija i za borbu bolje opremljena vrsta. I njihovo društveno uređenje je odgovarajuće. Postaje se punoljetan kada se dobije prva borba na život i smrt, nema razlike među spolovima. Osim običnih ratnika postoje i takozvani majstori, te poglavice. Do tih zvanja se dolazi, naravno, serijom pobjeda. Postoji nešto poput skupštine majstora koja izabire vođe vrste. Karakter im je vučji, rekao bih. Strogi su individualci, ali se lako skupljaju i u čopore s utvrđenom hijerarhijom. Kada zađu u stariju dob, što uspijeva nekima, odlaze kao projektanti novih oružja, brodova, tehnika i taktika, te kao instruktori na više borbene škole. Iako su jedna od najstarijih poznatih vrsta s naprednom, mada usko usmjerenom tehnologijom, nisu nikada ni izrazili želju da uđu u Ligu, a pozive su glatko odbijali. To je razumljivo, jer bi se za to morali odreći nekih svojih svetih običaja. Većina članova Lige zazire od Demona, ali ih i ne dira. Isto tako i oni nastoje da se otvoreno ne zamjere Ligi, ako baš ne moraju, jer je Liga ipak jača od bilo koje vrste. To bi uglavnom bilo sve što sam uspio saznati. Međutim, siguran sam da postoji još mnogo misterija koji okružuju Demone.

Cerović isprazni čašu i zavali se u fotelju. Kleberg je kimao glavom i tapkao prstima po naslonu.

— Dobar posao. Što ste vi iščačkali, Gwen?

— Morala sam konzultirati naše službe na Zemlji. Opis koji je dao Dan vrlo dobro odgovara personifikaciji Zla mnogih naroda našeg planeta. Čini

se vjerojatno da su nas Demoni više puta godišnje posjećivali u vrijeme stvaranja osnovnih filozofskih pojmova ljudske vrste. I ne samo to. Čini se da posljednjih godina neki najkvalitetniji međunarodni plaćenici nestaju bez traga, a drugi, vrlo rijetki, postaju prebogati preko noći na sasvim nepoznat način. Budući da su ta bogatstva uglavnom takva da ih u nekim zemljama uzdižu iznad zakona, nije se uspjelo saznati izvor i pojedinosti, a oni o svemu tome šute kao zaliveni. Ako povežemo te činjenice i ovo što smo saznali o Demonima, čini se sigurno da oni tajno dolaze na Zemlju, nude našim najboljim borcima goleme nagrade da bi se ogledali s njima, a u tim borbama uglavnom sami pobjeđuju, jer se na stotinjak nestalih nađe jedan obogaćeni.

— Prilično obeshrabrujuća efikasnost. Na žalost, naš se »mandat« bliži kraju, a sa Zemlje sve više inzistiraju na nadsvjetlosnoj tehnologiji. Čini mi se da računaju da bismo prodajom naših umjetničkih djela i ukrasnih proizvoda mogli dovoljno zaraditi za pokretanje vlastite produkcije NS brodova. Čak su pokrenuli programe obuke i tečajeva za izradu predmeta po ukusu i zahtjevu pojedinih vrsta iz galaktičkog tržišta. Neke su analize pokazale da je to jedini način da riješimo izvjesne unutrašnje probleme našeg planeta i stanemo na vlastite noge prije nego što dospijemo u polukolonijalnu zavisnost. Moram priznati da se to slaže s mojim razmišljanjima, ali, na žalost, u ovoj se konstelaciji čini da su Demoni jedina vrsta od koje bismo mogli dobiti NSB. Kvaka je u tome što bismo se za njega, očito, morali boriti. E, sada bi trebalo pronaći neki način borbe u kojem bismo imali neke šanse na pobjedu.

Gwen Barkley nije bila suviše uvjerena u ostvarljivost takvog plana.

— A da li bi Demoni uopće pristali da kao nagradu daju jedan NSB?

— Sasvim. Za njih zakoni Lige ništa ne predstavljaju i njihove ih se zabrane ne tiču. Jedini je problem što bi ta borba morala biti dovoljno kvalitetna da zasluži tako veliku nagradu.

Cerović se češkao po glavi.

— Da bismo to saznali, morali bismo kontaktirati s nekim Demonom, a to nije baš lako. Oni se ne druže previše s ostalim vrstama, a niti drugi ne trče njima u zagrljaj. Treba prvo ostvariti kontakt. Imate li kakvu ideju, profesore?

— Svakako — nasmiješi se Kleberg. — Treba samo pokucati na treća

vrata u ovom hodniku, jedna od onih čiju drugu pločicu nismo uspjeli pročitati. Ako niste znali, to je Ured za vezu između Demona i Lige.

Danilo izvi obrve, a Gwen poskoči.

— Ali na kvadridigitskoj pločici ne piše »Demoni«!

— Naravno, draga moja. Trebali ste već davno shvatiti da su naši domaćini suviše pristojni da bi učinili takvo nešto.

• • •

Karl Wilhelm von Kleberg zamišljeno je promatrao holografsku projekciju koja je visila na zidu njegove radne sobe dajući iluziju da se kroz prozor vidi zelena alpska dolina s vrhuncima u daljini, još pokrivenima snijegom. Znao je da njegovi suradnici očekuju informacije koje je prikupio razgovarajući s voditeljem demonskog Ureda za vezu s Ligom naprednih civilizacija. Okrenu se prema njima i stavi ruku na naslon svoje fotelje.

— Moram reći da je kontakt bio više nego uspješan. Saznao sam sve što smo željeli znati. Majstor Moćna Šapa nije imao baš nikakvih rezervi prema meni. Čini mi se da je sadržaj našeg razgovora ostao tajna i za nadzornu službu Quadridigita jer me je kasnije jedan od njihovih viših funkcionara upozoravao na opasnosti na koje možemo naletjeti družeći se s Demonima. Kada bi on samo znao što mi namjeravamo!

— Nadam se da će već biti kasno kada to saznaju. I što vam je rekao Moćna Šapa u vezi s borbom, jesu li zainteresirani?

— Zainteresirani su i te kako. čak su bili malo iznenađeni jer su obično oni ti koji moraju tražiti suparnike.

— I što ste saznali?

— Da stvarno povremeno dolaze na Zemlju tražeći dobrovoljce koji bi se borili s njima. To, naravno, čine i s ostalim vrstama koje imaju pojedince dostojne njihovih borbenih osobina i voljnih da se s njima ogledaju. Čak su spremni za nagradu dati i jedan mali, elegantni izviđački NS brod. Postoje borbe različitih vrsta, s oružjima i bez njih, s nekoliko vrsta pravila, cijeli jedan priručnik. Nezgodna je stvar što za nagradu te vrijednosti postoji samo jedna vrst borbe na koju bi pristali.

— A to je? — upita Cerović gladeći bradu.

Kleberg je zamišljeno gledao pred sebe.

— To je borba na život i smrt, bez oružja i bez pravila.

Gwen se zagrcnu, a Danilo uzdahnu duboko se zavalivši u fotelju. Bilo mu je jasno da nema mnogo izbora.

Neko je vrijeme vladala mučna tišina u kojoj je svatko bio zaokupljen svojim mislima. Ići goloruk na Demona bilo je ravno samoubistvu. Ipak...

— Što mislite, profesore, postoji li neka šansa da se na takvom megdanu pobijedi?

Kleberg ga bez riječi pogleda preko ramena i nastavi šutjeti, ali Gwen nije izdržala.

— Mora da se šališ, Dan! — reče s nevjericom. — Tko njih može tući? Onih nekoliko naših koji su navodno pobijedili vjerojatno su se nadmetali s njima nekim oružjem i pri tom imali mnogo sreće!

— Ipak! Neki su pobijedili. Trebalo bi vidjeti, svatko ima Ahilovu petu, možda i oni. Ako je otkrijemo, postoji šansa za povoljan ishod, zar ne, profesore?

Kleberg je i dalje zamišljeno gledao pred sebe.

— Možda Ako bih istražio prave izvore, vjerojatno bih našao dosta toga o fiziologiji Demona — reče i okrenu se prema njemu gledajući ga ravno u oči. — A vi biste riskirali?

Gwen nije mogla vjerovati svojim ušima. Okretala je glavu od jednog do drugog. I njoj je bilo očito da im je misija propala ako ne uspiju u tome, ali nije moguće da nema inteligentnijeg načina da se dođe do nadsvjetlosnog broda.

— Imamo li neku bolju alternativu?

— Za sada nemamo — kimao je glavom Kleberg. — Pokušajmo nešto saznati, nikada se ne zna što može ispasti.

• • •

Ono do čega je profesor Kleberg došao bilo je ponešto deprimirajuće.

Pregledavši sav dostupan materijal, sastavio ja mozaik koji je kompletirao sliku o biološkim karateristikama Demona.

— Slušajte, ovo zvuči kao sinopsis za roman strave i užasa. Prosječni Demoni visoki su između 220 i 280 centimetara, teški između 150 i 250 kilograma. Pretrče sto metara za sedam sekundi, a 50 kilometara za manje od dva sata, nakon čega su sposobni za borbu kao i prije trčanja. Skaču udalj više od 15, a uvis više od četiri metra. I plivačke karakteristike su im odgovarajuće. Refleksi su im triput brži nego ljudski. Mijenjaju boju kože prema boji okoline. Kandže bruse tako da su oštre kao žilet, a u njihovim korijenima imaju otrovne žlijezde. Otrovna im je i pljuvačka, a očnjaci su na izvlačenje. Otrov nije jedinstven i djeluje, više ili manje, na dobar dio poznatih vrsta. Sposobni su da se prilagode različitim atmosferama, a imaju i strahovito djelotvoran sistem za detoksikaciju. Njuh bi im se mogao usporediti s onim u labradorskih pasa, vide u rasponu od infracrvenih do ultraljubičastih valova a osjećaju kratke radarske i slabe gama-zrake. Čuju u rasponu od infrazvuka do ultrazvuka od 300 kiloherca, što je petnaestak puta više nego mi. Sluh im je tako osjetljiv da mogu čuti kucanje srca na deset koraka. Percepiraju magnetsko polje i polariziranu svjetlost, a to im, zajedno s foto-grafskim pamćenjem, omogućava savršenu orijentaciju u vremenu i prostoru. Oni se ne mogu izgubiti. Imaju prilično veliki mozak kako bi bili u stanju obraditi tako veliku količinu informacija. Čini se da mi ne možemo ni shvatiti kako je bogat njihov osjećaj okolnoga svijeta. Koža im je tako debela i takve strukture da prije možemo govoriti o pokretnom oklopu. U stanju su stvoriti oblak otrovnog plina oko sebe, a dio njihovih mišića pretvoren je u organ za ispuštanje električnih udara. Spavaju malo ili ništa, mogu sasvim dobro funkcionirati pola sata bez pluća, deset minuta bez srca, nekoliko minuta bez polovice mozga, a probavni aparat im je nepotreban danima. Krvare svega nekoliko sekundi. Inteligentni su, lukavi i ponešto krvoločni, pa kada to udružimo s borbenim vještinama i tradicijama koje usavršavaju duže nego što postoji ljudska, a i poneka druga civilizacija, dobivamo savršen razlog zašto su dobili nadimak Demoni. Ima još dosta nerazumljivog u povijesti, karakteru, vladanju i društvenoj strukturi te vrste, ali, na žalost, zasad nisam imao vremena da istražim neke nelogičnosti u mozaiku koji sam sastavio.

— Eh — reče Danilo trljajući bradu, a Gwen iritirano upita:

— Pa dobro, imaju li oni kakvu slabu točku?

Kleberg je bezizražajno pogleda.

— Naravno, nemaju nikakvu.

— I što sada?

— Sada treba pronaći način da se sve te prirodne prednosti poništе, zar ne? — reče Cerović zamišljeno. — Nešto što će mi omogućiti da bar na trenutak budemo ravnopravni.

— Ali, Dan, to je besmisleno. Koliko god su tvoje fizičke predispozicije natprosječne, ipak bitno zaostaješ za Demonima, a osim toga, već više od godinu dana samo održavaš formu i snagu i nisi imao nikakvih sparing-borbi. Tako ni tvoje borilačke sposobnosti nisu na najvišoj razini.

— To je sasvim točno, ali, draga moja, ja ti nemam baš nikakvu namjeru ući u fizičko razračunavanje s Demonom koje bi trajalo duže od pola sekunde, jer ne bih imao šanse, sve da sam i najbolji borac ljudskog roda. Ja moram pobijediti prije nego što dođe do bilo kakvog okršaja.

— Ali kako?

— Možda pronađemo neki način, zar ne, profesore?

Cerović je razvukao usne, ali mu osmijeh nije bio suviše veseo. Kleberg ga je netremice gledao, a onda mu se oči načas stisnuše.

— Da... možda.

• • •

U mraku pomoćne kabine demonskog broda Kleberg i Cerović ležali su na dugačkim i širokim, ali ipak ne suviše udobnim ležajevima. Dok je inspektor buljio u nevidljivi strop i pokušavao opustiti jednu po jednu skupinu mišića, profesor mu je poput vrsnog trenera ponavljao već rečeno.

— Atmosfera će biti kao zemaljska, a tih nekoliko četvornih kilometara prostora na kojem ćete se boriti predstavljaju rekonstrukcije Zemljine flore i male faune. Teren je brdovit, čak pomalo planinski, pa bi trebalo da omogući provođenje naše zamisli, jedino morate na vrijeme pronaći odgovarajuće mjesto. Vi i vaš protivnik ući ćete na borilište sa suprotnih strana. Na sebi možete imati odjeću, ali ne i bilo kakvo oruđe ili oružje. To vrijedi i za vašeg protivnika Dugu Kandžu, koji će, naravno, biti gol. Naoružati se možete samo onim što nađete na terenu. Pravila nema, sve je dopušteno, a borba traje dok jedan ne podlegne... Vidio sam toga Kandžu.

Manji je od Moćne Šape ali ipak dva pedlja viši od vas i pedesetak kilograma teži. Čini mi se da je nešto u rodu majstoru, jer ga je ovaj forsirao ispred ostalih, starijih članova Ureda za vezu. Mislim da bi mu to mogla biti borba kojom bi stekao punoljetnost. To bi vam išlo na ruku, jer vjerojatno ima manje iskustva nego netko od prokušanih ratnika.

Opuštena tijela ali sasvim budan, Cerović je i dalje buljio u mračni strop kabine. Srce mu je udaralo brže nego što je htio.

— I ne zaboravite: u ovom boju pobjeđuje samo onaj tko preživi, nema drugih implikacija, čast dolazi samo s pobjedom, a pobjednik je preživjeli.

— Razumijem, ekselencijo!

• • •

Za komandama crveno osvijetljene, zagušljive upravljačke prostorije sjedio je samo jedan Demon. Iznad njega nadvisio se Moćna Šapa gledajući trodimenzionalni holografski ekran. Kleberg je bio metar niži od njega, ali nije davao do znanja da to utječe na njegovo raspoloženje. I on je netremice promatrao borilište. S visine od dvadeset i daljine od pedeset kilometara, približen optičkom opremom, teren se na ekranu prikazivao u svim svojim detaljima. Gwendoline Barkley je stajala do njih pazeći da profesor ostane između nje i Moćne Šape. Iz dubina golemoga grudnog koša, preko kojega je majstor prekrižio ruke začuo se nevjerojatno dubok glas.

— Neka počnu!

• • •

Danilo Cerović se osvrnu po krajoliku. Tri četvrtine horizonta prekrivala je nepregledna pustinja, žuta i ravna, tek mjestimično valovita, prazna i, znao je, potpuno sterilna. Ispred njega, na potezu od nekoliko kilometara širine te isto toliko dubine, protezalo se kameno brdo visoko nekoliko stotina metara, obraslo u kratku travu, šikaru i mjestimično rijetko crnogorično i bjelogorično drveće koje je tu i tamo stvaralo male šumarke. Negdje ispod tih stijena izviralo je dovoljno vode da održi na životu ovu oazu. Znao je da negdje, daleko iza horizonta, postoje slične eksperimentalne cjeline koje su rekonstruirale ekosisteme s drugih svjetova kojima je bila potrebna slična atmosfera. Stotine kilometara ubitačne pustinje sprečavalo je miješanje života s različitih izvora. Nekoć je oko ovog planeta orbitirala stanica s koje se proučavao život na tim oazama, ali

je, s obzirom na to da je cijeli sistem sada bio nenaseljen, intenzivni dio tog eksperimenta očito bio okončan prije više stoljeća.

Odjednom se dio tla oko njega osvijetli. Bio je to niskoenergetski laserski signal s broda koji oni nisu mogli vidjeti. Cerović pogleda prema oazi. S druge strane brda je i Duga Kandža dobio isti takav signal za početak dvoboja. Sada mu je preostalo da pokuša spasiti kožu. Victoria aut mors! Provjeri da li su mu kevlarske kopačke za kroskontri dobro zakopčane i lagano spusti zatvarač na trenirci od balističkog najlona. Počne trčati. Nadao se da će ga proći osjećaj stezanja u želucu i nestati »knedla« u grlu.

Kako se približavao stijenama, gibanje krošanja na vrhu je postajalo sve vidljivije. S obzirom na suhu pustinju okolo i vlažnu oazu u sredini, razlika u temperaturi zraka mora da je bila takva da je vrhunce stalno brijao vjetar. Upravo mu je to trebalo. Morao se dokopati jednog visokog grebena, jedne provalije, najmanje desetak minuta prije nego što ga na tom mjestu sustigne njegov suparnik. Stigao je do podnožja brda i počeo se uspinjati. Sreća da je oaza bila ispresijecana uskim ali dubokim klancima. To će usporiti Dugu Kandžu. Opasno ime.

Iznad brda počeli su se skupljati sivkasti oblaci. Kiše, pa čak i oluje, mora da su ovdje vrlo redovite cikličke pojave. I to je bilo povoljno. Sklop okolnosti mu je bio naklonjen i on osjeti kako mu se polako vraća dobro raspoloženje. Ako ovako nastavi, pomisli s osmijehom, još malo pa će ga uhvatiti borbena groznica koje se sjećao iz vremena dok je sudjelovao na karate turnirima.

Stijene su već postale vrlo strme i morao se pomagati rukama. Dio kamenite padine bio je obrastao žilavim lijanama i on s mukom iščupa jednu i omota je ispod trenirke. Do vrha mu je trebalo još stotinjak metara veranja. Odozgo će imati dobar pregled na ostatak visoravni i vrhunce koji su se mjestimično uspinjali u nebo. S obzirom da vegetacija nije bila suviše bogata, moći će na vrijeme opaziti nailazak Demona.

• • •

Čim je primio signal, Duga Kandža podigne ruke prema žutom suncu koje je prošlo pola svoga puta prema zenitu.

— O Mudri! O Stvoritelji! Primite me danas među Branioce kako bih ispunio svrhu svoga postojanja!

Još je trenutak tako stajao, a zatim potrči prema klisurama. Nadao se da će stići do vrha oaze na vrijeme kako bi opazio čovjeka čim se uspne na visoravan. Znao je da je njegov protivnik natprosječni primjerak svoje vrste, fizički tek nešto manji od njega, a uz to uvježban za ratnika. U svoju pobjedu nije sumnjao i bio je zadovoljan što će mu u borbi za punoljetstvo suparnik biti relativno kvalitetan. To je značilo da se neće morati suviše mučiti tražeći rupu u koju se neki drugi znaju zavući. Borci takvih vrsta, znajući da se u izdržljivosti ne mogu mjeriti s njima, uglavnom imaju dovoljno samopovjerenja da relativno brzo iziđu u otvoren sukob, a tada se sve rješava za nekoliko trenutaka. Do zalaska sunca bi mogao biti uvršten među punopravne. Ako čovjeka likvidira s posebnom elegancijom, majstor Moćna Šapa, poglavica njegova roda, omogućit će mu školovanje na Visokim borbenim učilištima.

Popeo se na rub visoravni i promotrio teren, čovjeka još nije vidio. Nastavio se kretati prema drugoj strani oaze. Bilo mu je jasno da i njegov protivnik zna kako je visina položaja prednost. Prema tome, i on će nastojati da što prije osvoji kakvu uzvišicu. Vjerojatno će se uz put naoružati kamenjem ili kakvom zašiljenom motkom, Leteći kamenovi nisu ga zabrinjavali, mogao je izbjeći svaki prije nego što ga pogodi. Ako je protivnik dobar, morat će mu polomiti koplje prije nego što njega raskomada.

Skačući po nekoliko metara s kamena na kamen, spuštajući se niz jarke i verući se uz grube, okomite stijene, stigao je gotovo do drugog kraja borilišta. A tada, na nekih dvjesta koraka zračne linije, ugleda čovjeka kako se, gotovo puzeći, prebacuje preko ruba litice koja se nalazila na granici visoravni.

• • •

Cerović dohvati rub stijene i lagano se odgurnuvši nogama izvuče se na ravnu, horizontalnu površinu. Ovaj posljednji, okomiti uspon ga je malo umorio. Ipak, znao je da će mu se dah vratiti nekon nekoliko minuta hodanja. Bio je zahvalan profesoru Klebergu na koktelu anabolika, hormona štitnjače, vitamina, endorfina i amfetamina, koje mu je dao dok su još bili u brodu. Ovo je bila situacija kada je glava ionako bila u torbi, doping ju je mogao samo spasiti, nikako ugroziti više nego što je bila ugrožena.

U tom trenutku, krajem oka, opazi kretnju sa svoje lijeve strane. Okrenu

se zaprepašteno i osta kao ukopan. Sve njegovo dobro raspoloženje nestade u trenu. S druge strane stotinjak metara duboke jaruge, ali jedva toliko udaljen po horizontali, stajao je Demon i gledao ga. Cerovićuje bilo očito da bi mu sudbina bila zapečaćena da nije bilo te provalije. Ovako mu je ostalo još desetak minuta života. Vidio je, naime, da stvoru koji je prešao cijelu oazu, dok se on samo uspinjao na visoravan, neće trebati više vremena da se spusti niz stijenje i ponovo popne do njega.

Demon mu se zlobno iskezi, ili mu se bar tako činilo. Okrene se i poče trčati duž ruba klisure.

• • •

Duga Kandža je opazio promjenu na čovjekovu licu kada ga je ovaj ugledao. Koliko se sjećao, to je bila grimasa iznenađenja. Vidio je i graške znoja na njegovu čelu, izgrebane dlanove. Osjetio je i jak miris što mu je došao niz vjetar.

Malo psihološkog rata neće štetiti. Razvuče usta i uzdigne očnjake, to je uvijek imalo efekta na bića koja nisu bila opremljena takvim zubalom. Čovjek ga nije dugo gledao. Okrenuo se i počeo trčati zamaknuvši uskoro za stijenje.

Duga Kandža je bio zadovoljan. Na tren mu je bilo žao što ne pripada krilatoj varijanti svoje vrste, ali borba će ipak biti gotova mnogo prije nego što se nadao. Brzo se počeo spuštati u jarak, a nije mu trebalo mnogo više vremena da se uspne na mjesto na kojem je ugledao čovjeka.

Sada su gusti, olovno-sivi oblaci prekrivali nebo iznad oaze, a munje su povremeno parale atmosferu nabijajući je ozonom. Vjetar je na mahove dobivao orkansku snagu. Nadao se da kiša neće početi dok ne pronađe svog suparnika jer na ovom su zemljištu ostajali ionako slabi i nejasni tragovi. To bi produžilo borbu i umanjilo eleganciju uspjeha.

Sada je trčao po uskoj prirodnoj stazi. S lijeve strane su se povremeno uzdizale nekoliko metara visoke gromade na kojima se čovjek mogao sakriti i dočekati ga kamenjem, dok je s jedne zjapila provalija koja je završavala škljunkovitim obronkom na rubu uske stepe što je označavala početak pustinje.

Naglo zastade. Tragovi su se nastavljali i dalje, ali su tu bili nešto gušći. Malo su išli nalijevo, u plitak usjek u stijenju gdje je nekoliko kržljavih

stabala, zaštićenih od vjetra, pokrilo svojim lišćem tanak sloj tla, a nešto i nadesno, gdje je na samom rubu provalije rastao grm. Opazi da su neke grančice na njemu upravo polomljene. Tada mu nalet vjetra, čije zaglušno fijukanje nije prestajalo, donese jak miris znoja. Iako je pri ovom nevremenu bilo teško odrediti pravac, Duga Kandža bio je siguran da miris dopire iza ruba. Pogleda još jednom niz stazu. Zar je taj čovjek pošao još malo naprijed, a zatim se po istom tragu vratio i sada visi obješen o stijenu čekajući da on prođe kako bi ga napao s leđa? Vrlo jednostavan i zato dobar plan, ali bez nade u uspjeh. Čovjek nije računao na njegova superiorna osjetila. Polako se približio grmu i počeo ga razmicati. Bit će dovoljno da ga odozgo samo jedanput zahvati i borba će biti završena.

Naglo razmaknu grm i zamahnu rukom. Zastao je u pola pokreta.

Pridržan kamenom, pola metra ispod ruba provalije, lepršao je znojem natopljen čovjekov gornji dio odjeće.

U trenutku kada je shvatio da je to klopka opazi zatezanje lijane koja je ležala preko staze. Oslobođena utora, prema glavi mu poleti grana koja je tren prije bila zategnuta do krajnje granice izdržljivosti. Duga Kandža urliknu i munjevitim udarcem polomi granu još prije nego što je uspjela doći do njega. Nije stigao pomisliti kako se uspješno izvukao kada ga njegov, atmosferskim nabojem prezasićen osjet elektromagnetskog polja u posljednji trenutak upozori na kretnju iza leđa.

• • •

Danilo Cerović izroni iz tla i u dva koraka se nađe u zraku. Dok je vjetar još nosio lišće i grumenje kojim je bio pokriven u plitkom žlijebu iskopanom rukama, svom snagom ispruži noge u trenutku kada se Demon počinjao okretati izmahujući kandžama.

Zahvat tobi-yoko-geri objema nogama, uz njegovih stotinjak kilograma, bio je dovoljan da ubije svakog ljudskog stvora. Demon ga je samo uspio zahvatiti po mišićima potkoljenice prije nego što je, odbačen udarcem, poletio u bezdan. Cerović je bio zahvalan potplatima svojih kopački koji su spriječili da ga ne usmrti električni udar koji je ispustio Duga Kandža.

Ali njegova protivnika nije bilo tako lako likvidirati. Napravivši salto unatrag, dohvatio se stijene ni dva metra ispod ruba provalije. Pogledavši za njim, inspektor ga ugleda kako se samo uz pomoć kandži na rukama i nogama penje uz okomitu liticu. Osjećao je kako mu se krv lagano cijedi

niz potkoljenicu. Nije bio siguran da li je to ozljeda samo od udarca, ili su kandže probile balistički najlon. Ako jesu, neće više dugo biti pri svijesti. Ne razmišljajući mnogo, dohvati tridesetak kilograma težak kamen i dignu ga visoko iznad glave.

— Crkni, pakleni stvore! — dreknu.

Duga Kandža je odmah shvatio da je sasvim sigurno gotov ako ga sada dohvati taj kamen, jer će ga odvojiti od stijene. Sakupi slinu i ispljunu je, a istovremeno se na jednoj ruci i nozi okretao u stranu, računajući da će kamen pasti pokraj njega.

Cerovića su spasili samo nepravilni udari vjetra — otrov ga je dohvatio po uhu i dijelu obraza. Trgnuo se cijelim tijelom i kamen padajući promijeni smjer i dohvati Demona po ramenu ruke na kojoj je visio. Kratko grebanje i on bez riječi krenu na svoj dvjesta metara duboki pad.

Tijelo tresnu o podnožje brda. Inspektor nije vjerovao svojim očima. Demon se još micao prije nego što ga je prekrila lavina kamenja i šljunka koju je povukao za sobom.

Danilu su noge drhtale, a nosnice mu je još ispunjavao miris planinske biljke kojom se istrljao prije nego što je legao u sklonište. Sastavio je pete i priljubio dlanove uz kukove. Pogleda u provaliju i kratko se pokloni.

• • •

Na pijesku pustinje, nedaleko od oaze, stajala su dva demonska međuzvjezdana broda. Veći, gotovo pola kilometra dugačak, nalazio se pod osobnim zapovjedništvom Moćne Šape. Manji se sa svojih sto pedeset metara doimao kao jahta pokraj bojnog broda. Na prostoru između njih, u provizornom logoru, sjedili su, zavaljeni u poljske naslonjače, Zemljani s jedne strane, te voditelj Ureda za vezu s Ligom i njegov ađutant s druge. Moćna Šapa nije pokazivao ni najmanji znak lošeg raspoloženja, dapače. Taj će ih događaj učiniti samo pametnijim, objasnio je na upit. Da je Duga Kandža zavrijedio da postane punoljetan, pobijedio bi. Ni ovako nema štete, jer vrsti nije potreban nedorastao ratnik. Kako god se uzme, oni su na dobitku.

— Vaš je borac, Zemljani, izvrsno postupio. Izabrao je mjesto gdje većina naših nadmoćnih osjetila nije mogla najbolje funkcionirati i tako

lišio svoga protivnika prednosti koje pruža bolja informiranost o okolini, a nakon toga je namjestio klopku s dvostrukim iznenađenjem i još se dobro snašao kad ova nije sasvim uspjela. Ako se kada Cerović bude ponovo borio s nekim od naših, to će morati biti majstor.

Inspektor, noge umotane u zavoj, lica ulijepljenog zaštitnom kremom i još nesigurna hoda, iskrenu glavu prema Demonu.

— Nisam siguran da ću ponovo imati takvih ambicija.

Moćna Šapa, češkajući se po prsima, spusti pogled prema njemu i metalom okovani vrški rogova, znak njegova položaja, bljesnuše na suncu.

— Tko zna, Zerriljanine, tko zna — reče rastežući lice u osmijeh.

Kleberg nije htio nastaviti razgovor o toj temi unatoč tome što ga je zabavljala ta situacija gdje su, u atmosferi ležerne opuštenosti piknika, dobrodušno razmjenjivali misli s najstrašnijim stvorenjima Galaksije.

— Što se dogodilo s vašim... hm, Demonom? Bio je još živ kada ste ga iskopali.

— Stavljen je u medicinsku komoru i oporavlja se. Iako će preživjeti, Cerović je pobijedio, jer da ga nismo izvukli sigurno bi umro, pa je ovaj izviđački brod sada vaš. U njemu je program prilagođen vašem umu i brzo ćete moći naučiti sve o konstrukciji NS letjelice i upravljanju njome. Kada vaša vrsta osvoji međuzvjezdani let moći ćemo organizirati i svemirske turnire — zabrunda Moćna Šapa sanjarski uživajući u pomisli na buduće borbe.

Kleberg se morao podsmjehnuti. Proći će najmanje nekoliko stoljeća prije nego što čovjek bude u stanju stvoriti takvo blagostanje u kojem će pojedinci moći sebi dopustiti takvo hazarderstvo. Ali, to možda nije previše za strpljenje vrste koja postoji eonima i čiji prirodni tok života nije poznat.

— Koliko ste vi stari, majstore?

— Oko 1500 vaših godina, a budem li dovoljno spretan, mogu poživjeti još toliko.

Troje Zemljana uzdahnuše.

Dean R. Koontz:

A Mouse in the Walls of the Global Village

Prevela Vesna Mahečić

Miš u zidinama svjetskog sela

Tri tjedna su prošla otkako se dogodilo ono; tri tjedna je mnogo vremena. Mogli biste pomisliti da ja to sada mogu prihvatiti. Vi biste mogli to pomisliti, ali ja ne mogu. Što znači da će dok ja ležim — pokušavajući se sjetiti — onaj mali, tajni glas u meni skupljati snagu za vrisak. Jedan vraški vrisak. Tada će se oni uspeti stepenicama dok će im tabani tupkati po prašnom, istrošenom tkanju. Brzo će prijeći duž hodnika mumljajući tako tiho da neću razumjeti što govore. Jedan od njih će nogom odgurnuti vrata, a drugi će ući i doći do mog kreveta. Prvoklasna koreografija. Onaj pored mog kreveta će mi reći da prestanem vrištati. I ja ću pokušati. Ja ću zaista pokušati. Ali taj tajni mali glas, koji nije stvarno moj (naravno, oni to ne razumiju; misle da ga mogu kontrolirati) nastavit će dalje i dižući se sve više i više sve dok onaj kraj vrata ne kaže: »Mogli bismo to i okončati«. A ja se pitam zašto se uopće gnjave govorom kad ne moraju, kad su empatičari. »Mogli bismo to i okončati«. A onaj drugi će me udariti. Udarat će me otvorenim šakama tako dugo dok mi u ušima ne bude zvonilo. Onda će me odvući s kreveta, baciti na zid i opet me udarati šakama sve dok ne zašutim. Zapravo ne vjerujem da mi oni žele toliko nanositi bol. Meni jednostavno treba tako prokleto mnogo vremena da prestanem vrištati.

Ipak, moram misliti o tome, zar ne? Hoću reći, ako uopće postoji kraj sjećanja, ako ikada budem prihvatio ono što se dogodilo, ja to moram uvijek ponovo vratići u sebi, sve dok iz toga ne izblijedi sva boja. Sva boja, oštri bridovi i bol. Možda je ponavljanje majka prihvaćanja.

Ja ponavljam...

• • •

Vjetrobusi su tada dolazili pod moj prozor, jedan svake večeri, dolazili su ječeći niz ulicu. Duga su im tjelesa blago plesala na prstima zraka. Bila je zima, i snijeg je prštao oko njih u gustim, kovitlastim oblacima, sve dok ih ne bi sasvim zakrio vrtlog koji su stvorili. Onda bi vjetrobus stao ispred

predvorja, sprijeda, pokraj ulaznih stepenica. Zračnici bi zatim bili isključeni, a vozilo bi se spustilo na svoj čvrsti, gumeni jastuk blago poput snježne pahulje što padne na pahulju, palu već prije. Moj je krevet tik do prozora. Ja bih tako ležao na toplim, sivim pokrivačima i sve to promatrao s izvjesnom tugaljivom otuđenošću, a ipak s velikim uzbuđenjem očekujući ono što dolazi.

Trajalo je tako neko vrijeme dok bih promatrao vjetrobus. Pokušavao sam pogledom probiti kroz prozore i razabrati lica putnika pri prigušenom sjaju stropnih svjetala. Većina je spavala, glava prislonjenih uz stakla, dok im je dah zamagljivao stakla, pa — uglavnom — nisam mogao mnogo vidjeti.

Nakon nekoliko minuta vrata na prednjem dijelu vjetrobusa bi se otvorila i izišao bi vozač, odjeven u dugi, plavi kaput što je mlatarao na oštrom vjetru. On bi se pognuo protiv naleta snijega i pošao stazom u rasvijetljeno predvorje nestavši tako iz mog vidokruga. Jednom, kad sam bio naročito radoznao što to vozač svake noći radi u predvorju, izašao sam u hodnik i odšuljao se niz stepenice (ja sam na drugom katu) i povirio iza okreta stepeništa. Vozač i Belias, noćni upravitelj (velik čovjek, mnogo mrke kose, sitne oči, hitre ruke) stajali su pored kamina u predvorju i ispijali kavu iz masivnih smeđih vrčeva. Nasmijali su se nekoliko puta, ali nisu ništa govorili. Naravno, oni su empatičari, pa ne moraju govoriti. Kad su ispili kavu, Belias je vozaču dao tri paketa poslana iz hotelskog poštanskog ureda i vozač je otišao brzajući kroz snijeg do ugodnog skloništa u svojoj kabini. Pošao sam gore u svoju sobu i gledao kako vjetrobus odlazi u zamahu bjeline. Tada sam plakao, mislim. Nikad više nisam išao promatrati Beliasa i vozača.

Međutim, nisam prestao slati znakove putnicima. Svake noći, kad bi se vjetrobus u dva sata dovezao pred stepenice ispred predvorja, imao bih spremnu svoju baterijsku svjetiljku na prozorskoj dasci, sa skinutim štitnikom i brižno položenu na stranu. Kad bi vozač izašao iz vjetrobusa, brzo bih nekoliko puta palio i gasio bateriju. Onda bih zastao očekujući nešto. Nikad nisam bio baš sasvim siguran da sam i čekao nešto. Možda sam pomišljao da će netko u vozilu petljati oko svjetla iznad svog sjedala, da će ga čas zastirati, čas otkrivati rukom... Međutim, nitko to nije učinio.

Izuzev jednom.

Prije tri tjedna.

Slušajte...

• • •

Ležao sam na krevetu i čekao vjetrobus u dva sata. Stavio sam na prozor pripremljenu svjetiljku. Vani je padao snijeg, suhi snijeg. Vjetar ga je lako dizao, pa je škripuckao u napusima vjetra na staklusi kovitlao se dalje poput pijeska. Držao sam pokraj sebe staru košulju da bih brisao svoj dah na prozoru kad god bi se staklo zamaglilo. U jednu minutu do dva vjetrobus je skrenuo u ulicu, nekoliko blokova zgrada dalje, na samom rubu moga vidokruga. Čelo mi je bilo čvrsto pritisnuto na staklo, koje ga je otupjelo hladnoćom, te sam mogao vidjeti vjetrobus na toj udaljenosti. Najprije su to bili samo nejasni sjajni krugovi prednjih svjetala, srezani gotovo do ništice zbog snježne vijavice. Zatim, kako se vjetrobus približavao, svjetla su postajala svijetle, tople stvari koje sam želio dodirivati i držati. Moje je srce tuklo kao i uvijek, a prsti su mi bili na sklopci svjetiljke.

Isprva je sve bilo kao i obično. Vjetrobus je skrenuo niz zavoj cvileći zračnicima i prštećи snijegom na sve strane. Smjestio se na debelom bijelom sagu, a rotori su se sasvim utišali. Vozač je izišao i otišao u predvorje ostavljajući putnike same. Gotovo dašćući, drhteći, zatreptio sam svjetiljkom šest puta, zatim prestao i čekao.

I tada su se stvari promijenile. Netko je uzvratio na moj signal. Javilo se žuto svjetlo šest puta. Mahnito sam obrisao prozor kako bih bio siguran da mi se ne privida, da me ne vara odsjaj uličnih svjetiljki o moj prozor. Ponovo sam signalizirao. Sada je prozor bio čist, te ugledah upaljač što se palio, pa gasio, i ponovo palio.

Mislim da sam se bio nasmijao. Znam da sam srnuo na prozor, pokušavajući da što bolje vidim, i pri tom oborio svjetiljku s daske. Odbila se jednom na mom krevetu, spuznula preko ruba i bučno tresnula o pod.

Otpuzao sam do nje i otkrio da je žarulja uništena. Činilo se da inače nije oštećena. Međutim, bila mi je potrebna žarulja. Svakog trenutka je vozač mogao popiti svoju kavu i vratiti se u vozilo, ostavljajući me samog, odvodeći muškarca ili ženu s upaljačem. Bila mi je prijeko potrebna žarulja.

Sjetio sam se na žarulju u stajaćoj svjetiljci na drugoj strani sobe. U tami na putu do nje posrnuo sam, spotaknuvši se na nogu svoje jedine stolice, i

pao prije no što sam uspio podići ruke da bih zaštitio lice. Okrznuo sam vilicu i okrhnuo prednji zub. Zub mi se bio zarinuo prema naprijed, u usnu, što je neprestano krvarila, i jedina boljela. Ležao sam ošamućen osjećajući kako se pod ispod mene ljulja poput malih valića na toploj plaži. Konačno sam ustao i krenuo dalje, našao sobnu svjetiljku i pokušao odvrnuti žarulju.

Ruke mi ne rade baš dobro. Obje su bile nekoliko puta polomljene, a nikad nisu bile namještene kako treba. Ukupno mi nedostaju tri prsta, što mi vrlo smeta. Ne osjećam ništa u desnom palcu, iako njime mogu spretno prihvaćati predmete. Bio sam muzičar. Zato su jedino moje ruke i bile obrađivane. Zato i nisam imao tako gadnu obradu kao neki drugi Kržljavci.

Petljao sam oko žarulje, ali mi je ona uporno klizila iz šaka. Proklinjao sam je, grabio je, ali sam se ponovo spotaknuo i zajedno sa svjetiljkom pao na pod.

No, do đavola, znate kako se to radi. Dođe vam čovjek s empatičnim krugom za uvećanje mozga, i vi ste sretni što im možete dopustiti da vam ugrade jedan u vašu vlastitu glavu. Hoću reći, svi smo sad jedna velika obitelj? Nema ratova. Nema nesporazuma. Samo ljubav. Je li tako? No, bit će s vremenom. To će biti krasno. Ako netko ima problema, svi mu pomažu da ih riješi, nude ljubav i razumijevanje, pa se svi mire sa samima sobom. A nijedna riječ nije potrebna. Čovječe, nikako, ako su svi empatičari!

I tako izađeš iz operacijske sale, kromirane, bijele, opločene, a posvuda živahne bolničarke i liječnici koji mirišu na antiseptike. I tada otkriješ da u tvom slučaju krugovi ne djeluju. U početku oni se plaše jer misle da će mnogo ljudi ostati nedohvatno. Onda, nakon pet godina i poslije nekoliko milijuna jednostavnih operacija, oni znaju da nedohvativm nema mnogo. Samo nekoliko. Kržljavci. Zatvoreni za telopatsko sporazumijevanje. Uvijek žele govoriti, govoriti i govoriti, iako govor više nije potreban. Tako su oni odmah izdvojeni kao drugačiji. A jednog dana kad neko od vaše djece ili neki izopačeni građanin lema Kržljavca iz puke zabave, ti se pridružiš. Ali ta se sadistička crta istroši, a ti se sramiš. Čovječanstva se rapidno približava totalnom zdravlju i ti shvatiš da je toj napad na Kržljavca bio posljednja provala bestijalnosti, posljednji brutalni čin prije dolaska pravog doba.

Tako se sljedeći stupanj u empatičnoj obradi Kržljavca manifestira u pravoj poplavi liberalizma, u izglasavanju hrpe zakona, pod čijim će krilima Kržljavci biti zaštićeni. Dakle, sve je ružičasto, je li? Dakle sve ima

svoj sretni kraj, stoji li to? Pa, onda zaboravite Kržljavce. A polako postaje očito da Kržljavcima treba nešto više od zakona da budu zaštićeni od fizičkog nasilja.

Ima i druga vrsta nasilja koja je mnogo ubitačnija, poraznija. To je nasilje ravnodušnosti, nasilje izdvojenosti, odbačenici, nasilje ignoriranja, nasilje samoće, kad živiš od penzije, sjediš sam i tražiš po otrcanim, požutjelim listovima starih knjiga zaostalu toplinu ljudskog razumijevanja, koju je pisac možda bio u stanju udahnuti u svoje riječi. Potraži druge Kržljavce! Samo pokušaj! Jedini je problem što ih je samo petnaest tisuća u svijetu od četiri i pol milijarde. A kada i nađeš nekog, otkriješ da mentalni tip koji nije primjenljiv za empatičke krugove nije uvijek i dovoljno stabilan.

Konačno shvatiš da nemaš kamo ići. Apsolutno nikamo... A ljude koji ih održavaju, bijedne hotelske operatere, izvršitelje u stambenim zgradama, nimalo ne smeta ako ih moraju katkad pretući da bi ih smirili, zato što Kržljavci ne postoje stvarno, zar ne? Oni nisu pravi ljudi, zar ne? To više nije okrutno mučenje nego prilično zamoran zadatak da bi se održala disciplina.

• • •

Ležao sam sa svjetiljkom držeći je i govoreći: »Ah, samo da i ova žarulja nije razbijena!« Neprestano sam to ponavljao dok nisam iznenada shvatio kako to zvuči luckasto. Naježio sam se načas i osjetio da bih mogao povraćati. Onda sam se upeo i opipao rukom unutar sjenila. Žarulja je bila neoštećena. Drhturio sam dok sam prtljao vadeći je iz priključka, ali nisam se mogao savladati. Bio sam tako sretan!

Minutu poslije bio sam opet kraj prozora. Vjetrobus je još stajao ondje, ali nije mogao još dugo ostati. Dohvatio sam stolnu svjetiljku i pokušao odvrnuti ostatak razbijene žarulje. Ruke su mi se omakle i posjekao sam prste na staklu tankom poput papira, ali izvadio sam je. Uvrnuo sam novu žarulju i vratio svjetiljku do prozora. Upravo sam se spremao bljesnuti signal putniku s upaljačem kad su iz hotelskog predvorja izišli vozač i Belias.

Prekinuo sam svoj posao i naslonio glavu na staklo drhtureći. Osjećao sam se bijedno. Glava mi je bila oblivena znojem. Curio mi je u oči i one

su me pekle. A ipak, u trbuhu me je zeblo — ledeno i ustreptalo, kao u ribe na umoru. Propustio sam svoju priliku. Do kraja sam je propustio. Nakon nekoliko trenutaka podigoh glavu i pogledah ponovo na vjetrobus očekujući da je već otišao. Ne znam, zašto sam ga još želio gledati. Možda sam bio radoznao zato što je Belias bio vani. Nikada nije izlazio. Uvijek je bilo obrnuto: vozač je ulazio. I onda bi pili kavu pored ložišta i smijali se, ah bez riječi, i predavali bi poštu a ja sam plakao, iako nisam znao zašto.

Bilo kako bilo, kad sam pogledao, opazio sam nešto čudno. Belias i vozač su podizali ulični pano VJETROBUSNA STANICA i spremali ga u prtljažnik na stražnjoj strani vozila. Gurnuli su ga unutra. Vozač se ondje zadržao, osiguravajući ga lancem, kako se ne bi kotrljao po prtljazi putnika. Kad je završio vratio se u predvorje, a vozač ga je slijedio.

Još je padao snijeg.

Promatrao sam tamne obrise glava putnika na prozorima, mislio na njih kako se ondje odmaraju negdje između sna i budnosti, mislio kako su uljuljkani dosadnim brujanjem zračnika i mekim zviždanjem snijega dok se kotrljaju kroz noć od jednog mjesta do drugog.

Onda sam se sjetio svjetiljke.

Upravo sam htio signalizirati kad su se vratili Belias i vozač. Nosili su ploču iz predvorja na kojoj su bila ispisana vremena dolaska i odlaska vjetrobusa, cijene vožnje i tako dalje. Počeli su i tu ploču odlagati u prtljažnik.

I onda sam shvatio. Vjetrobus više neće prolaziti kroz ovaj grad. Ovo je bilo posljednje putovanje. Odsada, neki novi prolaz sa zračnim jastukom, neka čvrsta, glatka površina koja će biti bolja podloga za mlazove iz zračnika, bolji odrazni sloj na koji će se nasloniti. Jedna otvorena pruga, bez zgrada sa strane, tako da više neće biti potrebno smanjivati brzinu kako prozori ne bi pucali. Oni će otići ostavljajući prazne ulice, a takve će i ostati. Sutra u noći gledat ću kroz prozor, ali neće više biti toplih, žutih svjetala, što postaju sve svjetlija i svjetlija. Neće biti ni zaglušujućih zračnika. Niti oblaka uskovitlanog snijega.

Sklopka na svjetiljci bila je ljepljiva od krvi iz mojih prstiju.

Sišao sam s kreveta i nekako napipao vrata. Morao sam sići. Otišao sam u hodnik i počeo trčati, ali sam otkrio da trčim u krivom smjeru. Stigao sam do slijepog hodnika na drugoj strani hotela i jednostavno ostao stajati

pokušavajući shvatiti što se to dogodilo. Onda sam se sjetio gdje su stepenice i rekavši »Sranje!«, mada inače gotovo nikad ne psujem, potrčao sam natrag. Našao sam stepenice i bučno sišao i prošao preko otrcanog prostirača u predvorju.

Progurao sam se mimo staklenih vrata i sišao niz stepenice. Okliznuo sam se na snijegu, pao na pločnik, ulijepivši se suhim snijegom koji se topio na meni pretvarajući se u led jer se opet smrzavao. Sjećam se da sam bio plakao — i da mi je bilo neugodno zato što plačem — i da jednostavno nisam mogao prestati. Ponovo mi se utroba podigla kao da ću povraćati, ali mi je iz grla izišao samo teški uzdah, od čega su mi se oči ovlažile. A ja odrastao čovjek!

Vozač i Belias me još nisu opazili. Ustao sam, ljuljajući se naprijed-natrag na vjetru, hladnom i vrlo oštrom. Pošao sam uzduž vjetrobusa dok nisam našao peti prozor, gdje je bio treptio upaljač za cigarete. Udarao sam na prozor, dok se lice nije okrenulo prema meni. Bila je žena, teške građe, s dugom, stršavom, smeđom kosom. Zagledala se u mene u čudu dok je pokušavala otkriti moje misaone linije, zatim je otvorila usta u mali okrugli »O« i pogledala ravno kroz mene — pogledom na kakav se Kržljavac navikne.

Vikao sam joj »Hej!« i udarao po njezinu prozoru. »Hej! Hej!«

Iznenada su me obujmile ruke, Beliasove ruke. On me je čvrsto držao i ja sam konačno prestao pokušavati da izmaknem. Vozač je također došao i gledao u ženu na sjedalu. Oni su svi razgovarali, ali ja nisam mogso ništa čuti. Onda sam vidio malog dječaka na sjedalu pored žene, i nagađao što je moglo biti. Dječak me je spazio kako treptim sa svjetlom i izvadio majčin upaljač iz torbice. Možda je i spavala, uljuljana brujanjem i udaranjem motora. On je time treptio, odgovarao meni. Njegova se majka bila probudila, oduzela mu upaljač i promijenila s njim sjedalo ne bi li ga odvratila od neprilika.

Djeca su još jedina stvorenja koja mogu biti stvarno okrutna. Ona prolaze kroz fazu u kojoj ih veseli poruga.

Međutim, u najmanju ruku, imao sam bar jednu utjehu.

On nije gledao kroz mene.

Nije imao staklen pogled. Nije bilo ribljeg buljenja. Naši su se pogledi jednom sreli, hitro, prije nego što me je Belias unio u kuću.

Prisilio me je da se vratim u svoju sobu, natrag u krevet. Ležao sam glave zarivene u madrac daščući i tresući se. Pokušavao sam razmišljati. Onda se začuo urlik zračnika vjetrobusa prilikom paljenja. Hitro sam se našao pokraj prozora klečeći na krevetu. Stigao sam još vidjeti vjetrobus kako se gubi niz ulicu, obavijen bijelim raspršenim snijegom.

Počeo sam vrištati.

Belias je došao i udarcem noge otvorio vrata. Drugi čovjek, čije ime ne znam, prišao mi je i rekao neka prestanem. Pokušao sam prestati, doista jesam. Međutim, potisnuti bi jecaj zapeo u grlu dok sam ga pokušavao stjerati natrag, i zatim bi provalio dvostrukom snagom. Urlao sam i plakao i kao da nisam mogao sebi dati dovoljno oduška bukom što sam je dizao. Mislio sam na tihe ulice, tihi snijeg što meko pada, bez šuma, na već pali snijeg; mislio sam na tišinu hotela i na nijemi način kojim su se Belias i vozač sporazumjeli sa ženom. Zaurlao sam još jače. Onaj bezimeni me udario nadlanicom nekoliko puta preko lica, zatim me svukao s kreveta i bacio, na zid, kako on to uvijek čini. Mlatnuo je pesnicom tri puta u moj trbuh, vrlo brzo, izbivši mi dah. Ali ja sam nijemo vrištao. A čim mi se vratio dah, vrisak je došao s njim.

Belias je prišao do moje svjetiljke i uključio je. Svjetlo bijaše mutno i ružno. Onaj drugi me gurnuo u stolicu i nastavio me šamarati s jedne i s druge strane, tako dugo dok mi nije potekla krv iz nosa. Rasjekao mi je usnu više nego što je pukla prilikom mojeg pada, a jednom je udario u moje zube, izbivši onaj, što sam ga prije bio okrhnuo.

Dok me je udarao, prvi put sam mu ugledao lice. Prije je uvijek bilo sjena, pa ga nikad nisam uspio vidjeti. Bilo je to obično lice — osim što nije bio gledao kroz mene. Gledao je u mene. Ravno u mene. I smijao se. Usne su mu širom razvukli široki, bijeli zubi, kao da su mu omotani oko jezika. Znao sam istog trenutka zbog čega me je mogao tući. On nije bio empatičar. On je bio Kržljavac, baš kao i ja. Vjerojatno je također ovdje stanovao. Neka vrst ispomoći za sti šavanje ostalih nevidljivih ljudi u kući.

Prestao sam vrištati.

Promatrali su me jedan trenutak.

Odvratio sam zureći u njih.

Oni su otišli ostavljajući me u mutnom svjetlu.

Dovukao sam se do kreveta i ispružio osjećajući okus soli i krvi. Daleko, u nekoj drugoj sobi, jedna je žena vrištala. Ona je od onih koji također razbijaju stvari. Ona je plavuša. Bar je bila dok joj kosa nije osijedjela. Sjećam je se. Sjećam se njezinih glatkih bedara, onog trenutka kad se naše prijateljstvo promijenilo, onog trenutka kad smo legli zajedno, trenutka klizećeg, glatkog, dugog, uzdrhtalog prodiranja, one posebne bliskosti što uvijek i zauvijek mijenja svako prijateljstvo. Sjećam se kako smo padali razdvajajući se nakon te posebne bliskosti — kao i otkrića kako su ti kratki trenuci povezanosti, leteće sekunde čvrstog, vlažnog zajedništva samo poslužile tome da pokažu kako je ružna osamljenost sveg preostalog vremena.

A sad je ona vrištala. Bila je prestara da bi našla, čak i u kopulaciji, makar i leteće sekunde topline i svjetlosti. Pretpostavljam da sam je ja bio pokrenuo. Žalio sam što je moje vrištanje izazvalo njezino. Žalio sam što sam izazvao scenu kod vjetrobusa. Bilo mi je žao što sam Kržljavac. Međutim, od žaljenja ne ostaje ama baš ništa. Vrlo je nalik svetoj vodi. Ne možeš je koristiti čak ni da ugasiš žeđ.

To se dogodilo prije tri tjedna. A ja se još ne želim sjećati. Još osluškujem vjetrobuse i jednolično tupkanje njihovih elisa. Ležim budan do pet ili šest ujutro misleći da vjetrobus sigurno samo kasni. Ponekad, kao sada, prisiljavam se da se sjetim. Suviše sam star da se zavaravam.

Šezdeset i pet mi je. Bile su mi dvadeset i četiri kad operacija nije uspjela. Po rukama imam staračke mrlje. Kosa mi je sijeda. Bijela kao snijeg vani, mogli biste reći. Dakle, sjećam se, a u sobi je tiho. Snijeg pada nijemo po staklu. Pucnem prstima da bih prekinuo tišinu, ali čini se da nema zvuka. Pucnem ponovo. Nema zvuka. I sad, mislim da ću morati vrištati da dođe Belias i onaj drugi, bez imena...

18. mini

Darko Živko

SAMO JEDNO PITANJE

Rumenilo sunčeva kruga polako se probilo kroz oblake i prekrilo obzorje. Vjetar je sporo raznosio dimnu zavjesu kroz krošnje stoljetnih stabala. Njihale su se dugačke vlati oštre trave i dodirivale mišićave noge poludivljih konja; obuzdavahu ih konjanici u metalnim oklopima.

Iza konajnika stajali su pješaci držeći duga i teška koplja, pogleda uprtih prema horizontu. Miris dolazećeg neprijatelja bivao je sve jači. Oblaci prašine, koje u pokretu diže, lebdjeli su visoko iznad nepreglednog polja ustalasane trave.

— Sinovi moji — pomisli starac ugledavši te prijeteće oblake s obližnjeg brda — moći ćete i bez mog vodstva satrti tu gamad.

Dugački, tamni red je i dalje nepomično stajao s visoko uzdignutim sječivima i osluškivao bat koraka iz daljine.

— Neka bude zapisano — reče starac okrenuvši se malom kržljavom štitonoši koji je došao s njim — da nisam izdao svoj narod.

Štitonoša se grčio pod težinom starčeva mača koji je nosio, ali je slušao pažljivo.

— Došao sam ovamo jer sam se morao pokoriti naredbama moćnijih od nas. — Uze mač iz dječakovih ruku. — Primao sam ih noćima između osvajačkih pohoda, u snu...

Gledao je neko vrijeme kako se svjetlost odražava na glatkoj površini sječiva; kao da se nečeg prisjeća.

— A sada idi — reče zbunjenom štitonoši i ovaj odmah potrči niz padinu prema logoru.

Starac se okrenu prema tri velika kamena obeliska na vrhu brda. Bili su širim krajem zabodeni u zemlju. Naredio je da ih tako podignu prema uputama iz snova. Između njih gorjele su baklje postavljene u krug.

Zabode mač ispred sebe i klekne pognute glave.

— Došao sam — šapnu.

Zveket oružja mu je odjekivao u ušima; neprijatelj je blizu. Baklje su se polako gasile. Šumio je vjetar i pokretao iskrivljene grane drveća. Zatamnjelo se nebo i pokrenulo kao gusti oblaci prašine iza podivljalog krda. Počela je padati topla kiša. .

Bljesnuše munje. Grmljavina propara nebo. Luđački urlici potresu tlo.

Sječiva u dolini se ukrstiše — krv poteče niz njih. Potočići blatnjave vode odvijugaju s vrha brda do starčevih nogu.

Svemirski brod se uz grmljavinu spustio iz tamnog neba. Za njim se miljama vukao užareni pramen raketnih plinova koji su jonizirali zrak cijelim putem do tla.

Trenutak kasnije spustio se na vrhove obeliska praćen mnoštvom lebdećih iskara. Na sjajnom trupu pojavi se otvor i biće iz njega priđe starcu.

Ledena zmija straha natjera starca da obrisavši oči podigne pogled.

— Ja sam Awethu... — promrmlja uplašeno. Nepoznati je stavio kockastu kutijicu na vlažnu zemlju.

Zatim se vratio na brod i uzletio ponovo u svoje tamne oblake. Sve se umirilo.

— Priđi! — progovori kockica.

Starac iščupa mač i priđe na jedan korak pulsirajućoj napravi. Voda mu se slijevala niz duge vlasi.

— Ja sam Awethu — ponovi — posljednji od Velikih. Ono je moj narod. — Pokazao je mjesto gdje se još komešala masa ljudi i čelika u dolini trave.

Čelik, krv i zemlja.

— Ja sam jedna od materijalnih veza s Okomonom — reče kutijica čudnim naglaskom. — On zna mnogo. Toliko da može zbrisati cijeli ovaj planet... ali to ne želi. Živi sam među zvijezdama i želi pomoći tvome narodu da sagradite sličan sretniji svijet, bez vaših ratova.

Pričala je zatim o blistavom svemirskom gradu, moralu, kulturi koja ide uz njega, umjetnosti, tehnici cijepanja atoma, paralelninm svjetovima, beskonačnosti svemira.

— Uostalom, upitaj me nešto — reče na kraju.

Stari se zamisli. Pogledao je još jednom bojno polje, zatim se poklonio i rekao:

— O Veliki, govorio si i o našem ratu.

— Da.

— Hoćemo li mi pobijediti?

Vrhove obeliska obavila je maglica vodene pare. Dok je poslije to promatrao iz logora prepunog ranjenih, stari Awethu se pitao zašto kutijica najprije nije ništa odgovarala, a onda se samo rasula.

»Možda njegovo znanje i nije tako veliko«, pomisli.

Branimir M. Trajković

DO DNA, NAISKAP!

Postao sam siroče u svojoj četvrtoj deceniji, jer me je dragi i nikad prežaljeni tatica ostavio samog zarad veselih trenutaka delirijum tremensa, provodeći poslednje trenutke u prijatnom društvu belih miševa i zmija. Eh, ja i moj tatica, kako smo se uspešno snalazili za svaku novu marku pića. Potom bi boci nužno odbili grlić i s dubokom zanesenošću praznili njen divni sadržaj. Popis koji sam vodio bio je sve duži i gotovo da nije bilo pića kojima naše drage jetre nisu nazdravile. Eto, valjda zbog toga, njegova više nije htela ili mogla da radi prekovremeno. A piti ili ne piti, to pitanje nikad nisam sebi postavljao, ali, ovde na Zemlji, postalo mi je dosadno, jer očigledno nisam imao više ništa nova da popijem. Podigao sam glavu ka plavetnilu neba. Svemir je odavno bio osvojen i turistička putovanja te vrste postala su uobičajena stvar. Hm. Šta li piju gore? Obliznuo sam se. Za poduzetnog momka kakvim sam se smatrao, to je bila prava prilika da lično probam. Stoga sam se našao pred GALAKTIK-TURSOM, agencijom s najvećom gamom ponude.

— Želite? — predusretljivo sam bio zapitan kad sam debelo olakšao

džepove.

— 'oću da posetim sve krčme naše galaksije.

— Nema problema! Na našem raketodromu čekaće vas pilot i astronavigator. Naše letelice su najmodernije, opremljene uređajem za skokove kroz hipersvemir, što praktično znači da ćete najmanje vremena provesti u njoj. Naše vozilo će vas prebaciti do raketodroma. Dobar vam provod želimo!

Posada je bila spremna. Pošto smo se zavalili u udobne naslonjače, pilot zapita:

— Onda? Koje je prvo odredište?

Razmišljao sam. Hm. Niva na Altaresu! Čuo sam da tu prave divne koktele. Kad popiješ, ne znaš gde ti je glava, a gde ...

Skokom kroz hipersvemir let je zaista trajao kratko. Spustili smo se i odmah sam odjurio u najbliži bar. Kokteli su bili »boli glava«, a posle onoliko njih, zaista me zabolela glava. Ipak, nije imalo smisla da dotučem jetru na samo jednom mestu pored toliko različitih pića na drugim svetovima. I tako... sve sam se češće služio i rukama kad sam izlazio, ali je zato popis postajao sve duži. Treznio sam se od besne lumperajke sa Ksasosima koji menjaju boje posle svake popijene čaše (uf, koji je to vatromet boja bio), a zatim ponovno ožednevši nasumice sam odabrao jedan mali sistem sa četiri planeta. Tri planeta su bila pusta, ali smo na četvrtom opazili artefakte civilizacije. Automatski pilot nas je spustio na prazan raketodrom. Uskočio sam na pokretnu platformu koja je išla ka svetlima grada. Jednolično su mi promicale konusne, valjkaste i piramidalne zgrade. Ha, tu smo! Ušao sam, sudeći po svetlećim natpisima, u deo gde je sve bilo podređeno zabavi. Konačno, već sam bio dehidriran. Utrčao sam u prvi bar koji sam video i odmah se smestio na visoku stolicu uz šank. Dve stvari su me tu zaprepastile. Prva je bilo obaveštenje krupninm slovima:

P R A V I L O K U Ć E:
P O P I J D O D N A, N A I S K A P!
— inače, ne odgovaramo za posledice —

Druga stvar, bile su cene i izgled pića. Pod svetlcšću reflektora u najlepšim duginim bojama presijavale su se pune čaše. Što je boja bila lepša, cena je bila veća. Istresao sam sav novac iz džepova. Pa to je grozno!

Imao sam samo za čašu punu tamnosmeđe tečnosti. Tada se desilo nešto neočekivano. Na praznoj stolici levo odjednom se pojavio neki gost sa izrazom beskrajne sreće na licu, dok je desno od mene jedan potegao čašu do dna i nestao pred mojim očima odmah posle toga. U neverici, protresao sam ćelavom ali zato bradatom glavom. Eto, lepo mi je govorio moj dragi tatica da u životu nema gore stvari od suvog grla. I od ove kratkotrajne apstinencije već mi se priviđaju nemoguće stvari. Gurnuo sam brže-bolje sav novac prema barmenu i zauzvrat dobio piće. Iskapio sam do dna, bar sam u tome prvak... Čuo sam nekakav huk i osetio kako propadam kao kroz neki tunel.

Ma, šta se to, do đavola, zbiva? Otvorio sam oči, unezveren. Nalazio sam se u džungli, kao insekt među ogromnim stablima. Uštinuo sam se želeći da sve ovo bude samo ružan san. Na žalost, bila je surova java. Tada je relativnu tišinu narušio strahovit urlik nekog divovskog gmaza, koji mi je zaledio i onako uzdrhtale nerve. Čulo se moćno trupkanje i tresak poobaranog drveća. Ugledao sam sitnu glavu na dugom vratu sa nepojmljivo velikim trupom i dugim nazubljenim repom. Nemoćan, pripio sam se leđima na drvo, pomiren sa sudbinom. Znači, skončaću u želucu ove grdosije na bezimenom planetu kao žrtva lanca ishrane. Pakosno sam se nacerio. Dabogda joj preselo dok bude varila moje koske, a možda se pri tom usput i opije. Tada je iz grmlja iskočila neka naga prilika i spretno potrčala po repu. Zatreptao sam zaprepašćeno ne verujući svojim očima. Dok sam se snašao, prilika je već obuhvatila grdosijin vrat svojim nogama i iz sve snage udarila toljagom po sitnoj glavi. Kada je gmaz klonuo, spretno je skočila na zemlju. O sveta puna boco, pa to je neka divljakuša — doživio sam tada novi šok. Masne prljave kose, koja joj je u bičevima padala do polovine leđa, krmeljiva i krezuba, podbula stomaka, pljosnatih opuštenih grudi, dlakavih nogu i jakih mišićavih ruku predstavljala je osobu koju ni mrtav pijan ne bi odveo u krevet. Međutim, ono što nije vredelo za mene, vredalo je za nju. Izraz neopisive seksualne gladi blesnuo joj je u očima. Zakukao sam u sebi. Ah, taj moj prokleti fluid na koji padaju sve ženske. A i ova je bila žensko. Na žalost... Prišla mi je još bliže i osetio sam njen, hm... miris. Uh, kad bi se bar onesvestio. Nisam bio te sreće.

— Šta 'oćeš od mene? — promucao sam.

Nije bilo odgovora, samo sam čuo njeno dahtanje. Bila je sto posto zagorela. Njene ruke su me dohvatile i oborile na zemlju, trgajući mi onako usput odeću. I eto, tako sam shvatio groznu istinu. Kakva bruka, biću silovan!

— Ne, ne, ne! — vriskao sam.

— Da, da, da! — dahtala je.

Uklješten njenim moćnim nogama, nisam imao priliku ni da se pomerim. Proklinjući svoju fizičku nemoć, osetio sam kako... autocenzurisano, u smislu zaštite javnog morala...

Uz huk, ponovo sam propao kao kroz mračni tunel. Sa glavom među skupljenim ramenima, opet sam se pojavio za šankom ispred barmena koji me je gledao podsmešljivo. Žudno sam uzeo vazduh punim plućima.

— Ti prokleta uštvo! — zaurlao sam gnevno i dohvatio ga za gušu. — Šta si mi to, kog đavola, ulio u čašu?

— Pa vreme, zar ne znate? — promucao je ovaj. — Vreme u tečnom stanju. Zato se i mora popiti naiskap, inače se nikad ne bi vratili čitavi već u delovima. — Tupo sam buljio u njega ništa ne shvatajući. — Sigurno ste već i sami primetili — nastavio je barmen, verovatno umiren mojim blago telećim pogledom — da, što je lepša boja, to jest skuplje piće, utoliko je bolja i ženska koja obavezno mora da naiđe.

Zagrcnuo sam se. Bogamu! Javna kuća! Sto mu gromova, pa to sam ja, dakle, ušao u kupleraj. E, pa, tako se nismo dogovorili. Zato mi je, znači, i dopala ona ćerka neandertalke. Podigao sam ruku, spreman da ga spljeskam k'o vašku, kad sam konačno shvatio šta sam to popio.

Osmeh sreće i zadovoljstva odseo mi je na licu. Sada konačno više ne postoji ništa, što već nisam popio. Moj popis je definitivno popunjen.

Hej, šta ću sada da radim?

Marijan Tomljenović

POSJETNICA

Telefon je uporno zvonio. Uh, najgore je kada spavaš pa te probude. Ako si još k tome bančio duboko u noć! Zuji u glavi kao u telefonskim žicama uz prugu. Baš sam postao rob toga vraga, kada god zazvoni — trči, javi se, nisam ja jedini u kući.. Zacijelo je brat, javlja da mu je žena rodila, da sam postao stric.

— Halo! Je li dečko ili curica?! (Znao sam da je curica još prije tri mjeseca, s ultrazvuka).

— Ni dečko, ni curica... Oprostite što vas budim. — Glas je bio ugodne boje. Nije muški, nije ženski... nekako arednji.

— Dobro, čovječe, znate li vi koje je doba? Tko ste vi uopće?

— Osoba u nevolji. Vozilo mi je u kvaru, pa vas molim da mi pomognete.

— Do vraga, kako da vam pomognem, nisam ja gorska služba spašavanja, pozvali ste krivi broj.

— Ali zar ne vidite kakvo je vrijeme vani?

Zaista, vani je stravično. U ova dva dana napadalo je više od pola metra. Niti psa ne bih ostavio vani. Kako bih se ja osjećao u takvoj situaciji i po takvome nevremenu? Bio sam malo pomirljiviji. I znatiželja. Od sto tisuća telefonskih brojeva, baš meni da telefonira ta djevojka... da li je doista djevojka?

— Slušajte. Zovem sa Gornjih Sredica. — Nisam ni pitao odakle telefonira. — Znate, ja sam porezni izvršitelj, Gornje Sredice su moj teren i tu postoji jedna jedina telefonska govornica. Telefonirajte, molim vas, mome prijatelju u Zagrebu. Javite mu gdje sam, da što hitnije dođe.

— Čujte, prijatelju! Zašto bih ja zvao Zagreb? Zašto ste vi baš meni telefonirali, a ne miliciji, pa da vas oni izvuku?

— Znate kako je, bio sam malo veseliji, auto nije moj, nema ozlijeđenih. S milicijom bi bilo problema, a i s osiguranjem.

— Do dobro, dobro. Koji je to broj? — Bio sam pomalo razočaran jer sam sada znao da je sugovornik muškarac.

— Broj 041-2509-1954 — reče polako, ravnomjernim glasom. Nisam u tom glasu osjetio nikakvo olakšanje. Kao što maloprije nisam osjećao molbu. Zapisao sam. Reče »Hvala« i spusti slušalicu.

Broj 041-2509-1954, vezu sam dobio nakon trećeg okretanja brojčanika. Javio se glas identičan prethodnom. Pomislio sam da me netko zajebava i čini ludim. Ali glas je bio nekako dalek.

— Halo! Da li je to 2509-1954? — upitao sam.

— Da, izvolite!

— Zvao me maloprije neki vaš prijatelj ili brat. — Ovo brat je bio moj zaključak, pravio sam se pametan, jer ako me ne zezaju, onda mu je ovo brat bar po glasu. — Imao je saobraćajku u Gornjim Sredicama kraj Bjelovara. Želi da ste što prije tamo jer će inače imati problema s milicijom. Noćas je bio previše... hm... veseo.

— Mnogo vam hvala. I ne brinite, doći ću odmah. Klik!

A sada na spavanje.

Ujutro, na poslu, luda kuća. Preko puta, na SUP-u, uzbuna, ratno stanje. Nešto se dogodilo?

Pero iz Gornjih Sredica »šepa« s porezom. Te mu krepala krava, te se pokvario traktor i stotinu razloga. Unatoč tome on vozi »ladu«, a ja imam samo »poni express«. Ostao je dužan dvije rata, pa ih je došao platiti.

— Baš si dobro naišao — rekoh Peri. — Odvest ćeš me kad pođeš kući.

— Ne možeš u Sredice. Vojska i milicija sve blokirali. Šuma Ciganica puna uniformi.

— Dobro, koja nevolja?

— Vele, neki NLO, leteći tanjuri. Noćas. Jedan bio na zemlji, a nešto kasnije došao i drugi, veći, i taj pokupio onoga maloga.

Brzo smo stigli. Cestom je prošlo mnoštvo teških vozila, pa su razbacali snijeg. Na Paraginu brijegu nekoliko desetaka SMB-kamiona i plavih milicijskih vozila. Sve prepuno vojske.

— Našli su samo neke tragove. Veliki krug otopljena snijega promjera pet metara — kaže Milan kojeg smo najprije sreli. — Nose čudnu odjeću i instrumente, nešto mjere i snimaju i nikome ne dopuštaju pristup.

»Sigurno su bila svemirska bića.« — »A možda Amerikanci ili Rusi.« — »Toliko vojske nije bilo od rata.« — »Bog nas sačuvao zla. Ma tko da je bio, nisu to čista posla.« — Nisam slušao dalja razglabanja i pretpostavke. Svi su gledali gore na brdo, a moju je pažnju privukla telefonska govornica. Kao da se prljava, zamaglena stakla smiju onima gore. Jedino je ona znala

pravu istinu, možda i ja.

Zvala me je.

Govornica, kao i svaka druga. Često sam zvao odavde. Telefon »Iskra-Kranj« obješen na zidu, odavde za dva dinara možete telefonirati bilo kome s bjelovarskog telefonskog područja. Zarđala vrata, prljav pod, neotopljen snijeg, mnoštvo starih autobusnih karata, papirića s telefonskim brojevima. Vjetar je jedini čistač te govornice. Na podu posjetnica, zamazana, izgažena. Digoh je. Slova i brojevi su unatoč svemu bili čitljivi, jer ja dobro pazim kome dajem izrađivati posjetnice

• • •

Na vratima me dočekala zabrinuta lica.

— Sine, došli su ljudi iz pošte. Nešto nije u redu s telefonom.

Zdravko je poslovni prijatelj moga brata. Rukovali smo se, pitao me za zdravlje i tako to. U kuhinji, uz kavu sjedila su još dva radnika, vjerojatno tehničari.

— Marijane, koliko puta si ovaj mjesec zvao Australiju?

— Kakva Australija?

— Noćas je izbačen osigurač s vaše linije na telefonskoj centrali. A brojač impulsa je »poludio«. Račun je strašno visok. Oto sto tisuća dinara, novih dakako. Kao da si razgovarao s Marsom!

Iskopčali su nam telefon, jer odakle mi deset milijuna. A kako je Zdravko prijatelj moga brata, navedeni iznos mi odbijaju od plaće u ratama. Dvije tisuće tristo dinara mjesečno, uz minimalne kamate. Telefon nisu uzeli. Evo ga, stoji u mojoj sobi jadno obješene žice. Šuti, ne zvrnda više. Cesto okrećem onaj broj, ali naprazno!

A Zagreb još i sad nema osmeroznamenkaste telefonske brojeve.

Norma Šerment

EKSPERIMENT

Mini Tris je bila živahno i pametno dijete. I zato je, kada se tog jutra ponovo probudila prehlađena, s mutnom glavoboljom i povišenom temperaturom, ostala mirno ležati u krevetu. Gospođa Tris je bacila jedan jedini pogled na kćerku i sve joj je bilo jasno. Mini je ponovo bolesna. Uvježbanim pokretom majka ugura svojoj djevojčici toplomjer u usta, ututka je u tople pokrivače i odjuri skuhati čaj. Mini je ležala i sa zadovoljstvom prebirala misli. Evo, ovo je konačno dokaz za njezina česta pobolijevanja nisu slučajnost. Tu je prehladu očekivala jer ju je izazvala namjerno.

Mini je oduvijek bila boležljivo dijete. Obolijevala je tako često i tako naglo da joj je majka prestala očajavati. Umjesto uzdisanja i čupanja kose, majka je bolesti svoje kćerke počela promatrati kao nešto sasvim obično. Nakrcala je ladice ormara najrazličitijim lijekovima, kupila priručnik »Doktor u kući« i — borila se kako god je znala. Hrabra žena!

Ali ona nije ni slutila da je njezina kći svojevrstan fenomen. Za Mini sve je počelo prije godinu dana kad je prvi put otkrila čudesnu stvar. Čim bi kojim slučajem i pomislila na neku bolest, već bi je za nekoliko sati ta bolest i zgrabila. Bolovati, doduše, više nije bio problem. Medicina je bila toliko uznapredovala da je gotovo za svaku bolest postojao i lijek. Zbog toga Mini ni najmanje nije zabrinjavalo njezina stanje, te je vrlo često bez straha izvodila svoje male eksperimente.

Jedna jedina stvar teško joj je padala: nikome nije smjela odati svoju tajnu. Prijateljici? Taman posla! O tome bi odmah brujala cijela škola. Liječniku? Ni slučajno! Odvukli bi je u nekakav laboratorij i obavljali na njoj naučna ispitivanja. Majci? Ona to ne bi razumjela. Majka nije bila glupa žena, ali je bila strašno staromodna. Tumačiti joj znanstvene teze bilo bi isto kao i s gluhim iskušavati nove laserske zvučnike s tele-valovima. I tako Mini odluči da sve spoznaje koje prikupi u toku eksperimentiranja zadrži za sebe.

Njezini su se pokusi do tada osnivali na poznatim i ne baš strašnim bolestima. Ospice, šarlah, gripa, angine, prehlade, sve je to dobro podnosila. Jedino je od zaušnjaka stvarno patila, a i to samo dok nije uzela lijek. Međutim, Mini u jedno nikako nije bila sigurna. Nastaju li njezine bolesti doista sugestijom, ili je to stvar njezina organizma, koji je podsvjesnim impulsima upozorava da će se razboljeti upravo od one bolesti na koju pomisli? To je, eto, morala doznati. Ali kako? Obične bolesti s kojima se do tada igrala morala bi zamijeniti nekom ozbiljnijom, kakva se

ne susreće svaki dan i kojom se nikako neće moći zaraziti u školi ili na ulici.

Pa da, sine joj, to je rješenje! I od oduševljenja gotovo padne s kreveta.

Sutradan Mini uvjeri majku da je zdrava. Trisova popusti pred upornim nagovaranjima kćerke, koja se ubrzo našla na ulici. Poput vjetra, Mini odjuri u knjižnicu, pronađe medicinski leksikon i potraži poglavlje »Neobične bolesti«. Kakvih li divnih bolesti! Sve same rijetke bolesti, čije je nazive bilo teško pročitati, a još teže izgovoriti. Milina jedna! Bilo ih je i s primamljivim imenima, kao na primjer: fiscoicitis, leukomokritis, lagoistitis, pa onda i sve vrste groznica koje su nanizane ispunjavale punih šest strana.

Mini uzdahne. Trebalo je izabrati bolest. Odluči se za jednu vrlo dugog i kompliciranog imena, koja se, kako je pisalo, očitovala u promjeni boje očiju, crvenim i modrim kružićima, što izbiju po licu, i konačno, po jeziku koji se počinje grčiti, tako da bolesnik više ne može govoriti. Da, to bi bilo ono pravo! Ona vrati leksikon i ode kući. Te večeri legla je u krevet ustreptala od uzbuđenja. Zaspala je misleći na bolest i jedva dočekala jutro da otrči pred ogledalo. Ali — kakva li razočaranja! Od bolesti ni traga. Iz ogledala promatralo ju je sasvim obično lice. Boja očiju nepromijenjena, od pjegica ni traga, jezik normalan.

— To su sve gluposti — zaključi. — Samo slučaj i ništa više!

Razljućena, odluči da o tom više ne misli. Ali nakon pet dana shvati da je pogriješila. Nije dovoljno pažljivo pročitala onaj dio teksta o inkubaciji. I zato, kad je toga jutra kao i obično stala pred veliko ogledalo u kupaonici, nije mogla zatomiti uzvik od zaprepaštenja. Njezine prekrasne plave oči promijenile su boju i postale zagasito sive, s primjesama neke neodređene boje, možda žute. Po licu, vratu i rukama osuli su se crveni i modri kružići dajući joj čudovištan izgled. Mini isplazi jezik, ali, začudo, jezik se nije grčio. Zbuni se. Možda to nije ona bolest? Doduše, u svemu se poklapa, ali bi jezik morao biti zgrčen, a njezin je sasvim normalan.

Hitro se odjene, izjuri iz kuće i, uz opće zaprepaštenje što ga je izazivalo njezino lice, uleti u knjižnicu. Sakrivši se iza visokih polica, Mini otvori knjigu i potraži stranu. Pa da! Sva strena pročita: »Pri kraju ove bolesti bolesnik više ne može govoriti jer mu se jezik zgrči. To se događa tek šesti, najkasnije sedmi dan od početka bolesti...« Ona odahne i spusti pogled. U tom joj trenu zapne dah u grlu. Sasvim dolje, u dnu članka, sitnim, jedva

uočljivim slovima stajala je napomena: »Na žalost, bolest je i danas neizlječiva i završava smrću!«

Gospođa Tris zaista nije znala što da misli kad je, ušavši u kupaonicu, zatekla kćerku kako lica osuta pjegama i čudnih očiju stoji pred ogledalom i izbezumljena plazi sebi jezik.

Roman Prelovšek

REKLAMACIJA

Prošle su dvije godine od početka moga djelovanja, stoga sam se odlučio za zasluženi odmor. Kao svako elektronsko računalo serije homo imam pravo na jednomjesečno ljetovanje na stranom planetu u pravom, živom tijelu. Odlučio sam se za planet koji vaše društvo nudi pod serijskim brojem 444, s posebnim naglaskom na još neoskvrnuti okoliš.

Prvi nesporazum nastao je već prilikom premještanja moga uma u živo tijelo. Izričito sam želio postojati u liku ženskog spola (u mom magnetskom zapisu označeno kao HOMO SAPIENS), no ipak se nalazim u muškom primjerku.

To bih još nekako podnio, međutim, tijelo je bilo gotovo neupotrebljivo. Bilo je vrlo nezgrapno, debelo, osim toga u njegovim se dišnim organima nalazilo mnogo sluzi i nekakvog katrana — vjerojatno je to bila posljedica pretjeranog udisanja dima od tinjajućih svitaka organskih tvari.

Prijašnji korisnici očito su zanemarivali tijelo. Bilo je prljavo, na nekim mjestima oštećeno i čak bez lijevog gornjeg ekstremiteta. Vaša je briga i dužnost da trećerazredna tijela ne nudite kao vrhunsku robu.

Mogu vam na kraju reći još i to da me je vaše biće zamalo ubilo. U centar njegovog živčanog sustava dospjelo je strano tijelo, pa sam ostao nekoliko sekundi bez kisika, što je vrlo opasno za moj opstanak.

Nadam se da ćete moju reklamaciju uzeti u obzir i vratiti mi utrošeno vrijeme, budući da je do kraja moga radnog vijeka ostalo samo još šest mjeseci.

S poštovanjem

ZX — 99, serija: HOMO

(Sa slovenskoga: Sonja Mohorič-Adum)

Nenad Kunštek

POBJEGLI IZUM

— Da sam znao — poče Mudrac — ne bih vam dao ideju za sve to. Nadajmo se da neće napraviti tamo neku štetu. Što misliš, Društveni, kako će utjecati Bjegunac na one domoroce?

— Ja mislim: pozitivno. Ubrzat će razvitak društva. No samo zbog usađenog načina mišljenja nego i zbog tehnike u letjelici, koja je nepoznata domorocima. Tehnički napredak znači mnogo. No možda bi taj napredak mogao biti prenagao.

— Tu tehniku ne poznaju — doda Tehničar — no mislim da će je shvatiti.

— Vjerujem da nekog velikog problema neće biti — reče i Planetoznanac, pa nastavi: — Uostalom, evo vam skraćena snimka.

Kroz velike mehaničke umove još većih kompjutera, stvorenih nekada davno, prolete snimci Zemlje, snimka spuštanja svemirskog broda negdje oko Pariza, oprezan izlazak Bjegunca među masu ljudi. Visok, crnokos, visoka čela i graciozna hoda, nije ni najmanje bio čudan ljudima. Jer bio je i stvoren kao idealan čovjek. »Darežljiv po prirodi«, pomisli zadovoljno Društveni kad je Bjegunac počeo poklanjati tehnička dostignuća kao pljevu, podijelivši pošteno svakoj zemlji pomalo.

I odjednom im je postalo drago što je izum pobjegao.

— No, dobro — reče Mudrac. — Dalje neka ide kako god hoće. Planetoznanče, povuci sve detektore. Za koliko da ih prokontroliramo?

— Za tjedan dana. To je njihovih trideset godina.

— Za dva tjedna. Izum ionako ne stari — zaključi Mudrac, pa prekine vezu s ostalima.

I tako na Zemlji šezdeset godina nije bio viđen ni jedan leteći tanjur, bar ne onaj koji nije bio proizveden na Zemlji.

Svebor Kranjc

BASNA O ZELENOM BIKU

Bio je dan. Bijeli dan. Malo ljubičast. Sićušno plav. U daljini kretalo se nešto u vrućoj izmaglici.

Karavana?

Kravana?

Kravetina? Nije.

Krava. S rogovima?

Bik, budalo, bik. Evo ga, ide prema meni.

Treba ostati hladan, bik kao bik. Dva roga, dva oka i puno mesa. K vragu i takav dan koji počinje s bikom. A ovaj je sve bliže i bliže, i vruća je izmaglica ostala iza njega. A tada je nešto puklo, pucnulo, prosulo se i oledenilo. U mojoj glavi.

Taj bik, možda vol, tko će ga znati, jest zelen. Zelen kao Zelengora. I što učiniti sa zelenim bikom koji juri prema meni nevinome? Ništa ja tu ne mogu. Zaklopih oči. Tutnjilo je sve jače, a onda je stalo. I stoji. Možda me njuši. Ili je protutnjio dalje. Ha-ha, tko zna kako bih prošao da sam držao otvorene oči. A što ako je i on zaklopio oči. Oči, oči. Da nema njih nikada ne bih vidio zelenog bika i bilo bi sve u redu.

— Dobar dan — veli netko — ja sam iz svemira.

— Do vraga, još i to!! — rekoh još zatvorenih očiju. Znao sam da je zeleni tu, da je bik, da govori, pa neka je onda i iz svemira. I što sada? Ne smijem se dati zbuniti. Kažu da se u ovakvoj prilici mora ostati hladan. Dakle, hladan sam. Otvorit ću oči. Kažu da imam prodorne oči. To će ga možda obeshrabriti. A možda i nije tako strašan. Jedan, dva. tri!

— Hmmm, jeste li za kavicu? — kažem i dobro ga pogledam. Bik. Najobičniji, smrdljivi, krmeljavi bik. To me je ohrabrilo. Prešao sam na »ti«, da se ne osjeti nadmoćnijim. — Čitaš misii? — pitam hrabro.

— Ali ja sam zaista iz svemira. Vi mene zavitlavate.

— Ma nee. Gdje bih ja tebe! Ja znam, ja ti vjerujem, ja te shvaćam. Do vraga, pa ja čitam esef. Mi smo ti hladna vrsta.

Trebalo mi je dosta vremena da mu objasnim kako mi Zemljani jedva čekamo da nam dođe netko iz svemira i izvadi nas iz govana u koje smo se sami uvalili. Gradimo svemirske brodove! Na žalost, on nije nikakav misionar, već običan trgovac umjetninama, tako bar reče. Ali, mogao bi nam poslati popove da nas civiliziraju i preobrate u Univerzalnu vjeru!

A, jest. Da ne bi! Još nam samo nedostaje da nam bikonje sole pamet. Hvala lijepo. Učtivo sam ga odbio.

A onda je počeo govoriti o onome zbog čega je došao. Uzeo mi je krv, popunio sam neke formulare, popio je kavicu, uzeo mi otiske, a onda je rekao da će mi uzeti i ruku. Jer moja je ruka velika umjetnost.

Međutim, sad je iskrsnuo drugi par rukava. On bi meni kupio dvije nove ruke za ovu staru, pohabanu. To je već nešto drugo. I tako smo se mi pogađali, pa sam ga dobro prešao. Ja njemu ruku, a on meni dvije nove plus dvije kile kave i drvo banana. Ha, što ti je trgovac!

Volonja se pokupio kao što je i došao. Odjurio je u vruće izmaglice i tamo mi se više nije činio zelen.

• • •

Prošle su, evo, dvije godine. Zelenog nisam više nikad vidio. Obje su mi ruke strunule. Ne vrijede ni pet para. Sada nemam nego jednu, svoju, pravu.

Kavu sam popio.

Drvo se osušilo.

A onaj se slinavae, tko zna gdje, hvali mojom rukom i mojim otiseima. Đubre jedno prevarantsko.

Pouka: NE PRIČAJ SA ZELENIM BIKOVIMA.

Jakob Z. Holbik

NA KIŠI I VJETRU

Kiša je uz kratke zastoje, nošena naletom toplih i hladnih vjetrova, lijevala već sedmi mjesec. Iza ST-OX-98 zatutnja neki od preostalih strčećih zidova koji su se rušili i poklapali ono što je nekoć bilo ponos jedne civilizacije. Iako je poluuništenim senzorima posljednji robot još uspijevao registrirati povremenu najezdu zadaha truleži i smrti iz ruševina.

Poput nekog od smrskanih kipova, stojeći na malom uzvišenju u središtu nekadašnjeg parka, na koji su podsjećali samo još ugarci što strše iznad tla, ST-OX-98, posljednji robot na svijetu i jedina stvar što se još gibala nakon onog trenutka kulminacije čovjekova egoizma i pomračenja uma, držao je vedro u opuštenoj ruci i obraćao se carstvu pustoši, smrti oko sebe.

— Velike su misli malih ljudi... kao mjehurići zraka — škripao je donjom vilicom. — Mada su mogle promijeniti svijet, čim... su izronile na povrrršinu... oni Velihi ihhh... više nisu uočavali...

Vjetar je zajaukao preko vječnog spomenika čovjekova bezumlja urlajući šuplje o kosture uništenog grada, a kiša jače zabubnja krupnim kapima po nekoć sjajnom metalnom tijelu robota koji je nešto izgubio. Nešto dragocjeno. Neizrecivo dragocjeno!

Kao da obavlja ritual, SI-OX-98 istrese vedro s kišnicom na glavu. Sitni potoci vode izmamili su rđu iz zglobova i već nagrizenih šavova. Posljednji robot ponovo spusti ruku s vedrom o čije još prazno dno zabubnjaše krupne kapi kiše puneći ga.

— Niiiitko ... ih nije ssslušao... — škripao je donjom vilicom iz koje su tekla dva smeđa potočića.

Čovjek je nestao!

Nestao je subjekt zbog kojeg je ST-OX-98 bio samo objekt, čiji je glavni zadatak bio: postojati zbog postojanja i smisla života svoga tvorca — čovjeka. Predodžba da je njegov život uvjetovan postojanjem čovjeka mjesecima se rušila, polako, tiho, svakom molekulom rđe koja je izjedala tijelo, ustupajući mjesto nečemu nepoznatom.

ST-OX-98 je prvi put razmišljao kao subjekt koji traži neki objekt, zauvijek nestali, zbog kojeg postpji. Zakoni robotike nestali su kao nesvrsishodni, jer nije bilo onoga na koga se odnosio već Prvi od tih zakona.

Istresavši već napunjeno vedro vode na glavu, posljednji robot promrsi:

— Nitttkkkooo... ihhh nije... ssslušššaooo!

Vjetar zajauče, neka greda zacvili i uz štropot se surva u dubinu povlačeći za sobom ostatak zida. ST-OX-98 podiže glavu želeći da mu atmosferska vlaga najzad počne nagrizati pozitronski mozak, koji je, prvi put u nekoga robota, pos'.nesvjestan samoga sebe.

Čovjek je nestao!

Nestali su Asimovljevi Zakoni robotike!

Rodila se spoznaja o sebi... I nešto novo, nepoznato, što mu čovjek nikada nije uprogramirao u mozak; to nešto kao da ga je tjeralo na uništenje.

Vedro se napunilo vodom i posljednji ju je robot istresao sebi na glavu, moleći Prirodu da još više pojača škripu zglobova ruke pri spuštanju praznog vedra.

Nije želio u ovome mrtvom svijetu ostati još dugo tako sam.!

Hladni vjetar s kišom zajaukao je preko ruševina, udarajući o tijelo posljednjeg robota... I prvoga robota koji je počeo žaliti za Svijetom.

Vesna Gorše

IZLET

Smrznuti su kolnici blistali poput ogledala, odražavajući hladnu svjetlost zubatog zimskog sunca, a do tada gotovo posve puste ulice novog prigradskog naselja naglo su oživjele u popodnevnoj špici.

— Mama!

— Što je opet, Davore? Ne možeš li ni trenutka biti na miru?

— Ali, mama...

— Prestani me vući! Zar ne vidiš kako je sklisko? Hej, past ću...

No, Davor je imao više iskustva s ledom od svoje majke, a neočekivana gomilica neobično skladno ostavljenih predmeta nezadrživo ga privlačila. Stigavši do napuštene gradilišne barake napola zatrpane snijegom, on

zastane i slavodobitno pokaza na tlo.

— Pogledaj.

— Pa što? Netko je vjerojatno... — ona zastane usred rečenice.

Nedaleko od žute mrlje nedavno ispuštene mokraće, na smrzlom je snijegu ležala gomila nove muške odjeće, gumene čizme podstavljene umjetnim krznom, debele čarape, baršunaste hlače, donje rublje i povrh svega topla vjetrovka iz koje je provirivao ovratnik vunenoga džempera. Neobično je bilo to što je napuštena odjeća djelovala kao da je svučena u hipu, kao da je sljuštena s tijela.

— Što to radi ovdje? — drsko upita Davor.

U neprilici, žena odluči prikriti zbunjenost hinjenom ljutinom.

— Ne znam i nije me briga! Vjerojatno ih je neki luđak ostavio...

— Tko bi se svukao po ovoj hladnoći?

— Oh, prestani zapitkivati. Idemo! Misliš li da nemam pametnijeg posla od mozganja o hrpi napuštene odjeće?

• • •

Nikada više, obećavao je Filip samome sebi, nikada više neću popiti ni kap alkohola, samo ako prestane ova mora. On bojažljivo otvori jedno oko, no i dalje je halucinirao.

Tek što se pomokrio uz baraku, nešto ga je naglo ošinulo i on se našao u nepoznatom prostoru, gol kao od majke rođen.

Još jednom plaho podignu kapak i susretnu se za zaprepaštenim pogledom mladog muškarca koji je kao skamenjen zastao pred njim. Filipu dođe da zaplače; dobri Bože, molio je u panici, učini da ovaj jezivi san prestane i okanit ću se pića zauvijek, obećavam! No, mladić pred njim bio je previše stvaran za halucinaciju i Filip mahinalno rukama zakloni svoju golotinju.

Uto se mladiću priključi još jedan prolaznik.

— Otkuda ovaj? — upita upirući rukom u Filipa.

— Nemam pojma — odvrati mladić. — Stvorio se odasvud.

— Niotkud — ispravi Filip automatski.

— Molim?

— Rekli ste »odasvud«. Kaže se: »niotkud«.

— Odasvud — otpovrnu mladić.

— Niotkud — ponovi Filip uporno. On prvi put promotri okolinu; umjesto zaleđenih kolnika na blagom je suncu blistao crn, svježe nanesen asfalt, a uz pločnik tekla traka fina odnjegovane trave. Rana jesen, pomisli Filip. Obične su višekatnice, veoma nalik na one koje je znao, tvorile suvremeno naselje. Odjednom, na metar od sebe spazi pozamašnu potočnu pastrvu čije su se zlatne točkice presijavale na suncu. Filip kriknu, a pastrva ga iznenađeno pogleda odozdo i zatim mirno nastavi putem, koračajući pomoću tri para sićušnih nožica.

— Dobri Bože, gdje sam? — zajeca Filip.

— Jeste li vidjeli kako se pojavio? — obrati se stariji prolaznik mladiću ne skidajući pogleda s Filipova lica.

— Jesam. Upravo sam prolazio, kada... »puf«... stvorio se, kažem vam, jednostavno odasvud! Vidio sam to rođenim očima, tako mi koječega!

— Tako mi svega — viknu Filip. — Kaže se »tako mi svega«, a ne »tako mi koječega«. Kakvim se to besmislenim rječnikom služite?

— Što mu je? — začudi se mladić.

Odjednom sva trojica začuše udaljen bat koraka i pogledaše niz ulicu; približavala im se mlada djevojka. Stariji muškarac skinu svoju jaknu i pruži je Filipu. On je oklijevajući opasa oko struka poput ručnika i uzdignu pogled upravo kad je djevojka prolazila kraj njih mjereći ih prijekorno.

— Vjerojatno misli da smo obični pijanci — reče mladić. — Hoćete li nam napokon objasniti što se dogodilo?

— Otkuda znam? — odvrati Filip cvokoćući — Sve je bilo normalno; zima, snjieg, sve zaleđeno. Radio sam kao i svakoga dana. Međutim, završili smo posao nešto prije, pa sam odlučio otići s kolegama na čašicu u obližnji bife. Zatim sam krenuo kući uobičajenom prečicom i uz put se pomokrio uz napuštenu baraku kada... neka me tajanstvena sila ošinula poput groma i... eto me ovdje, bez odjeće.

— Da, ovdje je već više od sata — reče mladić. — Siguran sam.

• • •

Djevojka je sumnjičavo gledala hrpu odjeće na zamrznutom tlu.

— Ipak, mislim da takvo nešto ne bismo smjeli učiniti. Netko će se zacijelo vratiti po to.

— Ne budi smiješna! Na ono što je ostavljeno više ne treba računati. A pogledaj samo čizme; upravo moj broj. Bio bih doista lud da ih ostavim ovdje i nastavim se mučiti s ovim prokletim cipelama koje propuštaju. I jakna bi nam dobro došla, priznaj.

— Oh, u redu — pristane djevojka nerado. — Hajde, sada nema nikoga. Pokupi to i brišimo.

• • •

— Evo još jedne... — zamuca Filip.

— Što?

— Pastrve... kreće se pomoću nožica...

— A kako bi se, molim lijepo, trebala kretati?

— One... kod nas, ovaj... obično plivaju u rijekama...

— U rijekama! Sve je to tako čudno. Izgleda da je nemoguće objasniti...

— Možda i nije nemoguće — upadne stariji. — Jeste li čuli za pojam »paralelnih svjetova«?

Filip tupo odmahnu glavom.

— Kod nas, mislim, nema toga... imamo, ovaj... gradove, države i kontinente, ali...

— Ni ja vas pravo ne razumijem — reče mladić.

— To je, naravno, samo teorija i to vrlo labava, ali, eto, jedina koja mi u ovom trenutku pada na pamet.

— Blagi Bože, o čemu ovaj govori? — zapita se Filip glasno.

— Kako da objasnim... Recimo, pokušajte zamisliti da u istom vremenu i prostoru postoje dva svijeta...

— Teško mi je i zamisliti...

— ... dvije usporedne linije življenja. Vaš je svijet za nas neopipljiv i obratno.

— Ali, kako sam onda stigao?

— Da vam iskreno kažem: ne znam. Kao što rekoh, sve je to samo neobična teorija. Možda... možda ste naišli na procijep... nastao je tunel, koji se, tko zna iz kojih razloga, otvorio između dva svijeta...

— I? — zavrisnu Filip. — Kada će se ponovo otvoriti? Želite li reći da ću dovijeka ostati ovdje, zarobljen u čudovišnom svijetu u kojem... u kojem ribe dokono šeću ulicama i govori se smiješnim, izokrenutim jezikom? Ali, ja imam obitelj! O, Ružice moja...

Stariji ga je muškarac suosjećajno gledao tužnim očima.

— Postoji, dakako, mogućnost da se iznova otvori..,

— Ali kada?

— Priznajem, bilo kada...

— To znači... možda nikada?

— Ja samo iznosim teoriju koja...

— Shvatio sam; moguće je da se otvori sada, ali isto tako i za tisuću godina...

— Na žalost, tako nekako...

— A što da radim dotad? Nastavim stajati ovdje i čekati poput idiota?

— Ali, ne, nikako. Evo, pođite sa mnom, dat ću vam nešto odjeće. Snaći ćete se...

— A Ružica? — zaplače Filip.

• • •

Lica sve jednako izobličena u grču jecaja, Filip je stajao uz napuštenu

baraku, bosih nogu uronjenih u oštar, smrznut snijeg. Nadvladavši šok, iznenada mu sinu: opet je kod kuće!

— Ha! — kliknu glasno. — Ružice, evo me k tebi!

Tada spazi niz očiju što su piljile u nj sa zaprepaštenih lica prolaznika. On pogleda niz svoje nago tijelo. Odjeća je dakako nestala. No, nije ga bilo briga. Ne osjećajući hladnoću, gol, uspravna držanja, sretno požuri kući, dotičući golim stopalima zaleđeni kolnik.

— Hm... procijep — mrmljao je trčeći. — Ružica će biti izvan sebe od sreće kada joj ispričam na koji sam se način odlučio okaniti pića...

Srđan Dragojević

RADIOAKTIVNA IDILA

Atomski rat je bio prošao. Trajao je samo jedan dan kao što se i očekivalo, a za sobom je ostavio samo pustoš, što se naslućivalo. Znači, sve po planu. Ruševine velikih gradova i svega ostalog, da ne nabrajamo. Svetom je najzad zavladao mir.

Bog razgrnu oblake pune radioaktivne prašine, a ovi mu, za kaznu, nateraše suze na oči. On kihnu. A onda pogleda dole da vidi koliko su to deca njegova ugovnala svoje hiljadugodišnje napore, pa se i sam začudi solidnošću obavljenog posla. Nigde žive duše. .

— E, ovo ne valja — pomisli. — Treba da im dam još jednu šansu, ipak su to dečurlija. Tek su ušli u pubertet, a to su najopasnije godine. Eto, tako je i onaj nevaljali Isus, sin moj, kada sam onda morao da ga vadim iz... — poče stari da se jada, ali ga tu pisac odlučno prekida jer to je iz druge priče.

On odluči da oživi jedno muško i jedno žensko čeljade kako bi oni obnovili ljudski rod. A što baš po jedno? Evo zašto. Bog je ionako bio patetičan mator tupadžija, ali ga još više iskvariše jeftine naučno-fantastične priče u kojima redovno posle kojekakvih kataklizama ostaju samo po dvoje budućih ljubavnika. Tako bi i sada. Bog pijunu u šake pa na brzaka odabra među mrtvacima jednog snažnog muškarca i jednu zdravu ženu, a zatim ode na popodnevnu dremku.

• • •

Probudila se i zapanjeno osvrnula oko sebe. Nalazila se nasred izrovane uske ulice koja doduše ni pre nije bila u mnogo boljem stanju. Mala kućica u kojoj je živela sa mužem sada je bila mala gomila svakojakog đubreta. Muž je radio na stovarištu, u sasvim drugom kraju grada. Ne znajući šta ovde da radi, pođe na tu stranu oprezno preskačući mrtvace.

• • •

Poslednje čega se sećao bilo je to da je baš počeo da štipka svoju novu sekretaricu koja se nije preterano odupirala kao što one ponekad čine. Eto i baš tada su ga prekinuli i bio je besan zbog toga. No nezadovoljstvo se brzo pretvori u iznenađenje kad ustanovi da leži nasred širokog bulevara, sada pretrpanog prednjim i zadnjim ekstremitetima kola i ljudi i još koječime. Poče da se osvrće u nadi da će pronaći sekretaricu, ali na mestu velike poslovne zgrade u kojoj se nalazila i njegova kancelarija, ugleda veliku gomilu svakojakog đubreta.

— U svakom zlu ima i dobrog — pomisli. — Žena mi je zacelo mrtva. — Pa ustade i pođe ulicom, bez ikakvog jasnog cilja, pikajući uz put mrtvace.

• • •

Stovarište je bilo u priličnom neredu i muža nije našla. Plakala je neko vreme a onda oseti glad. Obrisa suze pa pođe ka centru grada.

— o o o —

Kružili su razrušenim gradom danima i sreli se sasvim slučajno. Oboje se behu nameračili na isti, prilično očuvani supermarket blizu centra, i odatle su igrom slučaja, sa netaknutih nizova police skidali konzerve.

Ona ga prva ugleda i skoro se nasmeja.

— Znači to je novi Adam. — Pa, pomisli, nije baš po tvom ukusu, ali ko je ikad video da jedna Eva može da bira. Kakav je, takav je, poslužiće svetom cilju.

Čovek je maltretirao oveću konzervu, i bacajući je o zidove i skačući po njoj očigledno pokušavao da je otvori. Bio je to krupan, prilično debeo muškarac sa prljavom belom košuljom i (to je zaprepasti) širokom kravatom, brižljivo privezanom. Ona poče da se smeje.

Debeljko se trže, siđe sa svoje žrtve i onakav sav zadihan pogleda ženu. Ova mu namigne i pokaza veliki otvarač za konzerve. A onda pođe ka njemu.

— O, najzad, prvo živo biće posle toliko dana, prvo pa još muško, što bi se reklo — zakikota se ona malo promuklim glasom i sa željom u očima ustremi se na debeljka koji se sa nezadovoljstvom na licu odmače nekoliko koraka.

— Odi, macane, vidi šta imam — reče, pa pokaza na otvarač za konzerve što joj se presijavao u ruci. — Zacelo si gladan, jadni moj...

Čovekovo lice se iskrivi, izobliči. On pijunu na prašnjav pod i reče drhtavim glasom:

— Ohoho, kako bi me sada momci iz kluba pohvalili za predostrožnost, svaki bi od tih drugarčina sevnuo po turu pića... Oni se sigurno nikada ne bi setili, a ja, eto, i na ovo sam bio spreman. Eh, kada bi samo ti dobri momci znali... Ali pravi momci nisu tu, svi su mrtvi, a preživeli su oni koji su krivi za ovo sranje...

On izvadi brzo iz zadnjeg džepa veliku belu šiljatu kapuljaču i hitrim pokretom ja natače na glavu. Sada su mu samo užarene okice virile kroz rupe na platnu. A onda urliknu. čvrsto stežući obema rukama tešku metalnu šipku.

— U pakao, smrdljiva crnkinjo!

Kada je završio posao, saže s i iz crne, čvrsto stisnute šake istrže okrvavljeni otvarač. Obrisavši ga o pantalone, stade da otvara konzervu zadovoljno mljackajući jezikom.

Roger Zelazny:

The Engine at Heartspring's Centre

Prevela Vesna Mahečić

Stroj u centru

Ispričat ću vam o stvoru zvanom Bork. Bio je rođen u srcu umirućeg sunca. Bio je izbačen iz rijeke prošlost-budućnost, toga dana, kao djelić polucije vremena. Bio je oblikovan od blata i aluminija, od plastike i od nekog evoluirajućeg destilata morske vode. Vrtio se viseći na pupčanoj traci slučaja dok nije, odsječen vlastitom voljom, pao jedan životni vijek ili takvo što zaustavivši se poslije na obalama svijeta gdje stvari dolaze umrijeti. Bio je to komad muškarca na mjestu kraj mora, blizu utočišta, sve manje pomodnog otkad je postalo kolonija za eutanaziju.

Odaberite bilo što od ovoga i možda ćete biti u pravu.

• • •

Toga dana on je šetao uz vodu gurkajući viljuškastim, metalnim štapom stvari, što ih je za sobom ostavila jučerašnja oluja: sjajni obluci, korisni uvrnutim sestrama u njihovoj trgovini rukotvorina, vrijedni jednog obroka kod njih, ili komadinu crvenog pliša za njegov glađi dio; purpurno morske trave za slano jelo što ga je volio: kopča, dugme, školjka; bijeli žeton iz kasina.

More se pjenilo a vjetar je snažno puhao. Nebo je bilo plavo-sivi zid, u jednom komadu, na kojem je nedostajala slika ptica i kretanja. Ostavljao je škrbast trag i otisak jedne noge dok je hodao po blijedom pijesku pjevušeći i škljocajuću. Bilo je to blizu točke gdje se zaustavljaju ledene ptice s viljuškastim repom, na nekoliko dana — najviše jedan tjedan — na svojim putovanjima. Sad već otišle, a cijeli dijelovi plaže bili su istočkani izmetom boje rđe. Tamo je ponovo vidio onu djevojku, već treći put u tri dana. Već je prije pokušala govoriti s njim, zadržati ga. Ignorirao ju je zbog više razloga. Ovaj put, međutim, ona nije bila sama.

Podizala se na noge sada, a tragovi u pijesku kazivali su bijeg i pad. Nosila je istu crvenu haljinu, sada poderanu i umrljanu. Njezina crna kosa

— kratka, s gustim šiškama — mogla je biti samo malo uneređena. Možda osam metara udaljen, našao se mladi čovjek iz Centra napredujući prema njoj. Iza njega povlačio se jedan od rijetko viđanih otpremnih strojeva — otprilike pola veličine čovjeka, plutajući isto toliko iznad tla, oblikovan poput čunja, srebrn, njegova žaruljasta glava izbrušena i osvijetljena, a tri balerinske suknje od tanka lima, blistave, dizale su se i padale u ritmu neovisnom o vjetru.

Čuvši ga, ili pak periferno ga uhvativši krajičkom oka, ona se okrene od svojih progonilaca i reče:

— Pomozi — a zatim reče jedno ime.

On je stajao dugo, premda je taj interval za nju ostao neodređen. Zatim joj je prišao i ponovo stao.

Muškarac i lebdeći stroj također se zaustaviše.

— Što je? — upitao je, glasom mekim, dubokim, blago muzikalnim.

— Žele me uzeti — reče ona.

— Pa??

— Ne želim ići.

— Oh. Nisi spremna.

— Ne, nisam spremna.

— Onda je to jednostavno nesporazum. — On se okrene prema dvojici. — Došlo je do nesporazuma — reče im. — Ona nije spremna.

— Ovo nije tvoj posao, Bork — odvrati muškarac. — Centar je donio odluku.

— Onda će je morati preispitati. Ona kaže da nije spremna.

— Idi svojim poslom, Bork.

Muškarac krene naprijed. Stroj za njim.

Bork podignu svoje ruke, jednu od nesa, druge od drugih tvari.

— Ne — reče on.

— Makni mi se s puta — reče muškarac. — Ometaš.

Bork krene sporo prema njima. Svjetla u stroju počeše treptjeti. Njegove suknje padoše. Uz šištanje, stroj pade na pijesak i ostade ležati nepokretno. Mušakarac se zaustavi i povuče za jedan korak.

— Marat ću izvijestiti o ovome.

— Odlazi — reče Bork.

Muškarac kimnu glavom, sagnu se, podigne stroj. Zatim se okrene i odnese sa sobom stroj odlazeći preko plaže i ne pogledavši natrag. Bork spusti svoje ruke.

— Eto — reče djevojci. — Imaš još vremena.

Zatim krenu dalje istražujući školjke i naplavljeno drvo. Ona ga je slijedila.

— Oni će ponovo doći — reče.

— Naravno.

— Što ću tada učiniti?

Ona strese glavom. Ruku položi na njegov ljudski dio.

— Ne — rekla je. — Neću biti spremna.

— Kako to možeš sada znati?

— Pogriješila sam — odvrati ona. — Nisam nikako smjela doći ovamo.

On zastane da bi je promotrio.

— To je žaljenja vrijedno — reče on. — Najbolje što bih mogao preporučiti jest da odeš razgovarati s terapeutima u Centru. Oni će već naći načina da te uvjere kako je mir ugodniji od žalosti.

— Nikad im nije pošlo za rukom da tebe uvjere — reče mu ona.

— Ja sam drukčiji. Naše se situacije ne mogu usporediti.

— Ne želim umrijeti.

— Onda te oni ne mogu ni uzeti. Preduvjet je adekvatan duhovni okvir.

To je sve u ugovoru, član sedam.

— Oni mogu pogriješiti. Zar misliš da nikad ne griješe? I njih kremiraju kao i druge.

— Izvanredno su savjesni. Sa mnom su postupali pošteno.

— Samo zato što si praktično besmrtan. Strojevi dobivaju kratak spoj u tvojoj prisutnosti. Nema čovjeka koji bi mogao položiti ruku na tebe, ako ti to ne bi htio. A zar nisu pokušali da te otpreme iako nisi bio pripravan?

— To je bila posljedica nesporazuma.

— Kao i sa mnom?

— Sumnjam.

Odmaknuo se od nje nastavljajući dalje niz plažu.

— Charles Eliot Borkman — pozvala je. Ponovo to ime.

On se zaustavio još jednom, ocrtavajući rešetku, čeprkajući nacrt u pijesku.

— Zašto si to rekla? — zapita.

— To je tvoje ime, zar ne?

— Nije — odvrati Bork. — Taj je čovjek umro u dubokom svemiru kad je brod bio bačen na krive koordinate, suviše blizu zvijezde koja je postala nova.

— On je bio heroj. Dao je plamenu pola svojeg tijela, dok je za druge pripremao čamac za spašavanje. I preživio je.

— Možda nekoliko njigovih dijelova. Ništa više.

— To je bio pokušaj ubojstva, zar ne?

— Tko zna? Jučerašnja politika nije vrijedna papira utrošenog na njezina obećanja, njezine prijetnje.

— On nije bio samo političar. Bio je državnik, filantrop. Jedan od vrlo rijetkih, kojeg je više ljudi voljelo nego mrzilo kad se povukao.

On pusti glas nalik cerekanju.

— Izuzetno si dobrodušna. Ali, ako je tako, manjina je onda ipak imala posljednju riječ. Ja osobno mislim da je on bio svojevrsni neotesanac. Ipak, radujem se da si prešla na prošlo vrijeme.

— Tako su te dobro pokrpali da bi mogao trajati vječno. Zato što si ti zaslužio najbolje.

— Možda sam već i dobio. Što hoćeš od mene?

— Došao si ovamo da umreš i promijenio odluku.

— Ne sasvim. Samo nisam je nikad sastavio na način prihvatljiv po Ćlariu sedam. Biti u miru...

— Nisam ni ja. Ali nedostaje mi tvoja sposobnost da tu činjenicu utuvim Centru.

— Ako bih možda otišao s tobom i razgovarao s njima...

— Ne — reče ona. — Oni bi se složili samo tako dugo dok bi ti bio u blizini. Oni ljude poput nas nazivaju životnim simulantima i mnogo su ležerniji u rješavanju naših slučajeva.

— Pa što bi onda htjela da ja učinim, djevojko?

— Nora. Zovi me Nora. Zaštiti me. To želim. Ti živiš tu u blizini. Dopusti mi da ostanem s tobom. Udalji ih od mene.

On je čeprkao po nacrtu, počeo grepsti preko njega.

— Sigurna si da je to ono što želiš?

— Da. Jesam.

— U redu. Onda možeš poći sa mnom.

I tako je Nora otišla živjeti s Borkom u njegovoj šupi kraj mora. U tjednima što se slijedili, svakom prilikom kad bi predstavnici Centra dolazili u blizinu, Bork bi hitro zatražio da odu, što bi oni i učinili. Konačno su prestali dolaziti.

Danima bi koračala s njim duž obale i pomagala u sakupljanju naplavljena drva, zato što je voljela vatru u noći. Njemu su dugo toplina i hladnoća bile nešto bez razlike, ali je s vremenom na svoj način počeo uživati u sjaju.

Na njihovim šetnjama on bi čeprkao po hrpama promočenih otpadaka koje je more nanijelo i prevrtao bi kamenje da vidi što živi ispod njega.

— Gospode! Pa što misliš, što ćeš naći u tome? — rekla je ona zadržavajući dah i povlačeći se.

— Ne znam — nasmijao bi se on. — Kamen? List? Vrata? Nešto lijepo. Poput ovog.

— Hajdemo malo gledati stvari u jezercima od plime. One su čiste, u najmanju ruku.

— U redu.

Premda je jeo zbog navade i ukusa prije nego zbog potrebe, Norina potreba za redovitim obrocima, kao i vještina u pripremanju jela dovele su do toga da se unaprijed radovao tim prilikama s gotovo ritualnim uživanjem. A još kasnije je bilo kad je nakon jednog večernjeg obroka došla da ga usjaji prvi put. Nezgrapno, groteskno — možda je to tako i moglo biti. Ali, onako kako se dogodilo nije bilo ni jedno ni drugo. Sjedili su ispred vatre i sušili se grijući i promatrajući, nijemi. Odsutno, ona je pokupila krpu, što ju je on ispustio na pod otrvši mrlju od pepela na onoj svojoj strani koja je odražavala odsjaj vatre. Kasnije, ona je to ponovo učinila. Mnogo kasnije, taj put s puno pažnje obrisala je prašinu po cijeloj blistavoj površini prije nego što je pošla u svoj krevet.

Jednpg ga je dana upitala:

— Zašto si kupio kartu bez povratka za ovo mjesto i potpisao ugovor ako nisi želio umrijeti?

— Ali ja to jesam želio — reče on.

— I onda si zbog nečeg promijenio mišljenje. Zbog čega?

— Ovdje sam pronašao užitak jači od te želje.

— Bi li mi pričao o tome?

— Svakako. Otkrio sam da je to jedna od rijetkih situacija, a možda i jedina, gdje mogu biti sretan. To je u prirodi samog mjesta: odlazak, mirni završetak, radost hodanja. Zadovoljava me razmišljanje o tome, življenje na kraju entroprije i shvaćanje da je to dobro.

— Međutim te ipak ne zadovoljava toliko da bi se sam podvrgnuo liječenju? — upita Nora.

— Ne. Ja u tome nalazim razlog za život, a ne za smrt. No, s druge strane, ja sam iskrivljen. A što je s tobom?

— Jednostavno sam pogriješila. To je sve.

— Koliko se sjećam, oni te dosta pažljivo pregledaju. Jedini razlog da su pogriješili u mom slučaju bio je taj što nisu mogli pretpostaviti da bi bilo tko mogao u ovom prostoru naći nadahnuće da nastavi živjeti. Zar je tvoja situacija bila slična?

— Ne znam. Možda...

Na dane kad je nebo bilo čisto, odmarali su se u žutoj toplini sunca, igrajući se malih igara, a ponekad razgovarajući o pticama što su prolazile ili o plivajućim, plutajućim, razgranatim, lebdećim i rascvjetanim stvarima u njihovim jezercima. Ona nije nikada govorila o sebi, nije rekla jesu li ljubav, mržnja, očaj, nemoć ili ogorčenost bili ono što ju je dovelo ovamo. Umjesto toga, govorila bi o neutralnim stvarima što su im bile zajedničke dok bi dan bio vedar; a kad bi zbog lošeg vremena ostali u kolibi, promatrala je vatru, spavala ili usjajivala njegov oklop, tek mnogo kasnije, počela je pjevušiti kratke ulomke pjesmica popularnih nedavno ili već sasvim starih. U tim trenucima ako bi na sebi osjetila njegov pogled, naglo bi prekinula i okrenula se nečem drugom.

Onda, jedne večeri, kad je vatra tiho plamsala, dok je sjedila gladeći njegove pločice, sporo, sasvim sporo, ona će mekim glasom:

— Vjerujem da sam te zavoljela.

On nije odgovorio, nije se ni pomaknuo. Nije dao znaka da ju je čuo.

Nakon dužeg vremena ona se javi:

— Izuzetno je čudno, što u sebi otkrivam takav osjećaj... ovdje, u ovim okolnostima...

— Da — on će nakon nekog vremena.

Mnogo poslije ona spusti krpu i dohvati mu ruku — njegovu ljudsku ruku — osjećajući na vlastitoj kako je on steže.

— Možeš li? — upitala ga je kasnije.

— Da. Ali mogao bih te smrviti, djevojčice.

Ona preleti rukom preko njegovih pločica, vraćajući se ponovo i ponovo s mesa na metal. Svoje je usne stisnula uz njegov jedini obraz, koji je popustio.

— Naći ćemo mi načina — rekla je ona, i naravno da jesu.

U danima što su slijedili, ona je češće pjevala, pjevala je veselije stvari i ne bi prekinula dok bi je promatrao. A ponekad, on bi se budio iz laganog sna, čak i njemu potrebnog, budio bi se i kroz najmanji otvor svojih leća primjećivao kako ona leži ili sjedi pokraj njega promatrajući ga i smiješeći se. Povremeno bi uzdisao zbog čistog uživanja u osjećaju strujanja zraka u sebi i oko sebe, stekao je mir i radost, što je odavno prognao u prostore ludosti,snatrenja i ispraznih želja. S vremena na vrijeme čak bi se zatekao kako zviždуče.

Jednog dana, dok su sjedili na žalu, sunce je gotovo nestalo a zvijezde nadolazile, sve dublja tama bi rastopljena oko sićušnog plamička vatre što je proletio dolje, ona pusti njegovu ruku i pokaza u tom pravcu.

— Brod — reče ona.

— Da — on će vraćajući njezinu ruku.

— Pun je ljudi.

— Nekoliko, pretpostavljam.

— To je žalosno.

— To mora biti ono što oni žele, ili žele da žele.

— To je ipak žalosno.

— Da. Večeras. Večeras je to žalosno.

— A sutra?

— Tada također, rekao bih.

— Gdje je tvoj nekadašnji zanos m lijepom završetku, mirnom, polaganom spuštanju prema dnu?

— Nije mi to više na pameti ovih dana. Sad mislim na druge stvari.

Promatrali su zvijezde sve dok noć nije postala sasvim crna i lagana ispunjajući hladni zrak.

— Što će postati od nas? — upita ona.

— Postati? — reče on. — Ako si sretna s onim što imaš, nema nikakve potrebe da to mijenjaš. Ako nisi, onda reci što nije u redu.

— Ništa — odvrati ona. — Ako to tako kažeš, onda ništa. Bio je to samo strah... nešto me bocka u srcu, tako bi se reklo.

— Ja ću te bocnuti u srce — reče on dižući je kao da je bez težine.

Smijući se, odnese je natrag u kolibu. Bio je to težak — kao da je drogiran — san iz kojeg se s mukom izvlačio, odnosno budio se od njezina plača. Osjećaj za vrijeme kao da mu je bio iskrivljen. Činilo mu se da je prošlo strašno mnogo vremena dok je registrirao Norino postojanje, a njezini su mu se jecaji učinili neprirodno razvučeni i vremenski odvojeni.

— Što-je-to? — upitao je postajući u istom trenutku svjestan slabog, kuckavog peckanja u mišićima, posljedice uboda iglom.

— Nisam htjela da se... probudiš — rekla je. — Molim te, uspavaj se ponovo.

— Ti se iz Centra, zar nisi?

Ona je odvratila pogled u stranu.

— To riije važno — reče on.

— Spavaj. Molim te. Nemoj izgubiti...

— ... uvjete iz Člana sedam — dovršio je on. — Vi uvijek poštujete ugovor, zar ne?

— Bilo je ovo više od toga... za mene.

— Osjećala si kako si rekla one noći?

— Kasnije jesam.

— Naravno, da ćeš sada to reći. Član sedam...

— Gade jedan! — reče ona i udari ga.

On se poče cerekati ali prekine kad je opazio injekciju na stolu pokraj nje. Uz nju su ležale dvije prazne ampule.

— Nisi mi valjda dala dvije injekcije — reče, a ona odvrati pogled. — Hajdemo. — On se poče dizati. — Moramo te odvesti u Centar. Da ti neutraliziraju tu tvar. — Da je izvuku iz tebe.

— Prekasno je već. Zagrli me. Ako želiš učiniti bilo što za mene, učini mi to.

On je obavije svim svojim rukama, i oni su tako ležali dok su valovi i vjetrovi tukli, puhali, nadolazili trošeći svoje rubove sve do još savršenije finoće.

• • •

Mislim...

Dajte da vam pričam o stvoru zvanom Bork. Rođenom u srcu umiruće zvijezde. Bio je to komadić čovjeka i komadići od mnogih drugih tvari. Ako bi se stvari pokvarile, komadić-čovjeka bi ih zatvorio i popravio. Ako bi se on bio pokvario, oni bi njega popravili. Bilo je to tako vješto učinjeno, da je moglo trajati zauvijek. Međutim, ako bi dio toga umro, to nije značilo da će drugi dijelovi prestati funkcionirati, jer je moglo pronaći načine da izvodi kretnje, koje je nekoć obavljalo cijelo stvorenje. To je stvar u mjestu uz more, što šeće uz vodu, čeprkajući svojim viljuškastim, metalnim štapom po drugim stvarima koje je more izbacilo. Ljudski komadić, ili komadić ljudskog komadića je mrtav.

Odaberite bilo što od navedenog.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München.

Mihail Krivič – Oljgert Oljgin:

Ne možet but'

Prevela Jadranka Vrbnjak-Ferenčak

Nemoguće

Iza zaštitnog zida podzemnog hodnika tiho su zujale kolone sinteze. Svake tri sekunde — precizno kao sat — kancelariju je potresao grohot: svježa partija nafte izlijevala se u spremište.

Majstor je odškrinuo bazaltna vrata svojega kabineta i nakrivivši trouglastu glavu osluškivao ravnomjeran šum. »Trebalo bi napraviti profilaktiku« — pomislio je. Ali time će se pozabaviti druga smjena koja sada sjedi u udobnom naslonjaču na pramcu »Došljaka-154« i lista upute za crnu i bijelu sintezu. Izvrsna knjiga! A njeno drugo poglavlje »Kako osigurati neopazivost prilikom proizvodnje tekućih goriva u zemaljskim uvjetima« nadmašuje dobru detektivsku storiju...

Iz zvučnika se oglasilo melodično krckanje: javljao se dispečerski centar. Šef je po običaju prvo razgovarao s onima iz realizacije. Saslušavši izvještaj o dnevnim događajima, naredio je:

— Skinite dio s Kaspijskog pojasa i dodajte na sjever; oni tamo moraju ispuniti povećan plan. I ne zaboravite Venezuelu. Zalihe su im pri kraju. Grupa sinteze, što je s vama?

— Uzimaju površinsku sirovinu, tako da je nikako ne uspijevam očistiti — odgovori Majstor. — Tako ćemo im uništiti cijelu atmosferu. Sumporni plin i sve tako...

— Zapisao sam — reče Šef i uključi grupu geoloških ispitivanja.

— Za 24 sata — saopćavao je uzbuđeni glas — oni su prošli opću složenost oko 13.545 metara. Osam bušotina je doseglo relativnu dubinu od pet kilometara. Dopuštate li da im damo naftu?

— Ne uzbuđujte se — reče Šef. — Neka još buše dan-dva. A dotad im davaj pomalo kako je navedeno u instrukciji.

Sve je išlo uhodanim redom. Netko nikako nije mogao iščupati iz ruku

opskrbljivača davni pismeni nalog za plinski kondenzat, nespretni dispečer poslao je u Afriku umjesto kamenoga mrki ugljen, na osmom sektoru bili su previše revni tako da su zamalo u bušotinu ulili najčišći kerozin koji je produkt dvojne rektifiacije...

Majstor je isključio selektor i zanio se tekućim poslovima. Tek je oko podneva mogao protegnuti leđa: »Sada bih nešto toplo«, pomisli Majstor i istog trena, kao da je dobio telepatski signal (što je potpuno nemoguće u tim katakombama), u kabinet je ušao Kalkulator noseći na poslužavniku čašu iz koje se pušilo.

Majstor je otvoreno simpatizirao tog mladića. Osim što je znao napamet izračunavati svih devet aritmetičkih operacija, imao je osobinu koja se naročito cijenila na dugim službenim putovanjima: savršeno je spravljao kinin.

Okrećući osvježavajuće piće, Majstor je uživao gledajući široko mladićevo tijelo. »A ja eto starim, mršavim«, mislio je »Zar u takvoj ništavnosti žudiš za tijelom?« I baš kao da je htio potvrditi gorku istinu o ništavnosti, upalio se signal hitnog poziva i užurbani je glas objasnio Majstoru da je na eksperimentalnoj koloni u blizini Krakataua došlo do popuštanja tako da su pare počele izbijati plašeći mjesno stanovništvo. Takvo nešto se nije dogodilo prvi put. Kolone serije WV-S zaustavljene su na japanskom otočju, na Islandu i još ponegdje bi se od vremena do vremena bacakali i izmotavali, a produkt im je bio bezvrijedan, sramota ga ljudima pokazati.

Majstor je poslao na Krakatau dvojicu tehničara i agenta tajne službe koji je odgovarao za maskiranje objekata, i u očekivanju novosti zamolio je Kalkulatora da spremi još jednu čašicu napitka.

— Već dugo vas želim pitati, Majstore — reče mladić nalivajući piće — ali nikako da se odlučim. Čemu služi cijela ta filantropija i kako je do nje došlo? Jer mi od svega toga nemamo ništa. Oni ni u Došljake ne vjeruju...

— Ispravno, dječače. U Došljake ne žele vjerovati! Možeš im ispred nosa ukrasti cijeli otok, pa i kontinent, a oni misle da je to normalno: ta već znaš onu storiju o Atlantidi. I ako bismo nas dvojica sutra po svim pravilima potopili Australiju, znaš oko čega će se oni prepirati? Oko toga da li je uopće postojala! Ali mi ovdje ne sjedimo zbog zahvalnosti...

— Nego zašto?

— Solidarnost — eto o čemu je riječ. Subraća po razumu i tako dalje. Ne možemo ih ostaviti potpuno bez energije. Kada se još dočepaju kontrolirane termonuklearne sinteze... A dotad im moramo spremiti svekolike sirovine, za svačiji ukus, krute i tekuće. Treba ih vidjeti kad se okupe na svojim kongresima, i kad se počnu sporiti otkud se stvorila nafta... to valja čuti. Za takvo zadovoljstvo ne bi bilo šteta platiti i više...

— Moguće da je to tako, Majstore — reče mladić. — Ali glavno mi ipak još niste rekli. Čemu će im uopće ta budalasta energija?

— Vidiš, dijete, ta su divna stvorenja prema kojima smo tako dobro raspoloženi, tko zna kad uvrtjeli sebi u glavu jezivu šalu i sve do danas vjeruju u nju. Zabili su sebi u glavu da je perpetuum mobile nemoguć!

— Nije moguće! — zaprepasti se dječak.

Požutjela SF. – godina 1936.

Manly Wade Wellman:

Space Station No. 1

Preveo Momir Lukšić

Svemirska stanica broj 1

Svemirska stanica br. 1 bila je u svoje doba jedinstvena u Sunčevu sistemu i vjerojatno u cijelom svemiru. Od svih svjetova što su kružili oko Sunca, samo je ona bila proizvod ruku smrtnika, inženjera i tehničara, sagrađena od materijala dobivenih na umjetan način, oblikovana i sastavljena da služi na dobrobit civilizacije.

Kolonije Marsovsko-terestijalne lige na Jupiteru bi bez te stanice vjerojatno propale na samom početku. Jupiterovi mjeseci obilovali su dragocjenim mineralima, a iseljenicima pružali velike prostore za razvoj i naseljavanje. Međutim, bili su malo predaleko. Samo jednom u dvije godine Mars i Jupiter našli bi se u konjunkciji, dovoljno blizu da su i putnički i teretni brodovi mogli saobraćati između njih. Dakle, svega nekoliko dana a onda bi se planeti udaljili po svojim putanjima i jaz između njih postao bi za sljedeće dvije godine nepremostiv.

Zbog toga su stručnjaci Lige tako isplanirali i sagradili Svemirsku stanicu br. 1 da kruži duž putanje Marsa oko Sunca, ali na suprotnoj strani od Marsa. Gravitacija dobrog, starog Sunca dovukla je sintetički planetoid u približan položaj kao što struja kovitlaca zarobi iverak u beskonačno kruženje. Stanicu su na točno određenoj putanji održavale pomoćne rakete. Kada je dakle Mars bio nasuprot, a od Jupitera najudaljeniji, stanica mu je bila najbliža, postaja na pola puta za opskrbu gorivom brodova sa Zemlje i Marsa do Jupitera. Tako su kolonistima, umjesto jednom u dvije godine, materijali i lijekovi mogli stizati svake godine.

Gledana izdaleka na podlozi mračnog svemirskog prostora posutog zvjezdanom prašinom, stanica se doimala kao uvećana imitacija prstenom opasanog Saturna. Sferično središte bilo je zastarjela i nezgrapna trupina svemirskog broda, dvjesta metara u promjeru. Konstrukcija broda bila je dotegljena na poziciju, pa su duž ekvatora pričvrstili velike grede što su

stršile kao žbice iz glavčine kotača. Na njima su bile pričvršćene opet unakrsno manje grede i čelična užad, a sve je to bilo optočeno metalnim pločama da bi se dobila kružna ploha promjera jedne milje, koja je poput ovratnika stršila oko loptastog središta. Ta je ploha služila kao pristanište, dok su u trupu u sredini bili smješteni uprava, skladišta i stambeni prostor.

Jer tu su živjeli ljudi. Premda su i Liga i kolonisti smatrali Svemirsku stanicu br. 1 korisnom i dragocjenom, za posadu je ona bila nepodnošljiva.

• • •

Bila su ih dvojica i upravo su stajali na rubu platforme, odjeveni u svemirske skafandre od izolacijskog materijala, magnetiziranih cipela koje su ih držale na opločenju u gotovo beztežinskom stanju. Bili su pod zvonastim kacigama sa zatamnjenjima protiv Sunčeva bljeska. Viši je bio Lane Everitt, mišićavi mladi Zemljanim. Zračio je ljutinom kao Sunce blještavilom. Njemu je dojadila Svemirska stanica, ta skučena zabit gdje je morao živjeti u tmurnim kabinama, hodnicima i prostorijama, navlačiti na sebe oplatu od stakla i tkanine kad bi god krenuo van da se razgiba.

Cijela godina tamničke dosade, a zašto? Zato što je on, obični navigator Spaceways Inc. zavolio Fortunu Sidney, kćerku generalnog direktora korporacije, a ona mu uzvratila ljubav. On je sada ovdje tavorio osuđen na smrtnu dosadu rutinskog posla u svemiru, a nju su zatvorili u najstroži konvikt da bi ga zaboravila.

— Štakori! — zarežao je naglas, pa se lecnuo jeke vlastita glasa u kacigi. Mora prestati gunđati samome sebi i ležati budan i varati u pasijansu... jer poludjet će kao onaj Ropakihn, momak koji se odavde izvukao. Ako poludi, i njega će strpati u neku ludnicu. Neće biti ni posla ni slobode. Neće biti Fortune. Zurio je s ruba platforme u beskraj svemira. Nije tu bilo nikakve utjehe. Okrenuo je glavu unutar providne kacige i pogledao duž platforme. Osjećao se kao muha na rubu nekog velikog pladnja s prostorom za jabuku u sredini. A Zemlja i cijeli svemir marili su za njega manje nego za kakvu muhu.

— Spomenuo si štakore, a? Trebaju ti zbog nečega glodari?

Bio je to mehanički, bezizražajni glas Marsovca Zeouija, njegova kolege koji je stajao iza njega. Lice nalik krizantemu — ako se to uopće moglo nazvati licem — nagnulo se prema njemu upitno.

Zeoui je bio jedan od onih Marsovaca koji su još prije rođenja bili predodređeni da žive i rade sa Zemljanima. Eugenički uzgoj i medicinske alternacije približile su njegov izgled ljudima sa Zemlje. Njegovo mlitavo tijelo nalik na napuhani balon bilo je izduženo, ukrućeno umjetnom kralješnicom, a stajalo je na dvije tanke noge. Gornji dio tijela bio je čak oblikovan u ramena, a umjesto ruku imao je dva ticala osjetljivih vrškova, trenutno u rukavicama bez prstiju.. Na vrhu pod kacigom nalazilo se veliko lomno okućje mozga, obraslo snopovima tkiva u obliku latica u kojima se nalazila njegova marsovska svijest približno prilagođena na pet zemaljskih osjetila. Tako uzgojen i opremljen, Zaoui je mogao hodati, surađivati sa Zemljanima, mogao je razgovarati. Volio je izgovarati ultrapedantne i egzaktne višesložne izraze, tjerajući zrak kroz umjetni larinks. Osjećao se ugodnije među Zemljanima, nego među hladetinastim tijelima i ticalima svojih srodnika Marsovaca.

— Približava se neki brzi, mali raketni brod — ponovo je progovorio.

— Dolazi? Zar već? — Everitt je pogledao. — Još im nije vrijeme. Dobro su uranili.

I sama pomisao na brodove njega je deprimirala. Pet dana mimoilazit će ga u pravcu Jupitera, a za nekoliko tjedana brodovi iz kolonija zaustavljat će se na unutrašnjoj platformi — gore nego da nema nikakvo društvo. On i Zeoui miješat će tekući kisik i ostale dodatke u gorivo i rukovati crpkama, ali neće biti nikakva čavrljanja ni druženja. — Kapetani obično prenesu službena naređenja, prime izvještaje i to je sve. Ni riječi od kuće, od prijatelja, nikakve pošte...

— Gledaj. Brzo se približava.

Zeoui je pokazao ticalom. Tminom visoko iznad njih kružila je tanka strelica nekog svemirskog broda usporavajući i pripremajući se za spuštanje. Everitt se namrgodio u nedoumici i podigao ruku prema kacigi kao da će raskuštrati svijetlu kosu pod njom.

— Taj nije po poslu Specewaysa — reče on tajanstveno. — Čini mi se da je to ratni brod. Što...

Cigara olovne boje planula je zasljepljujućim plamenom na kljunu. Mlaz prednjih raketnih motora naglo je zakočio brod. Dok su dvojica promatrača gledala iznenađeno, brod se počeo polako okomito spuštati. Zatim je zakrenuo u krug i spustio se na platformu stotinjak metara od njih.

Raketni motori se još nisu pogasili a već su se na boku broda otvorila vrata i pomolila se glava u kacigi.

— Netko se iskrcava — komentirao je Zeoui suludo ravnodušan. — I nešto domahuje rukom.

Na platformu se prva iskrcala neka mala i nježna spodoba. To se vidjelo premda je bila u skafandru.

— Ev! — do Everittovih slušalica dopirao je nježan uzbuđeni glas. Zadrhtalo mu je srce. Sve, samo ne taj glas! Tome se više nije nadao.

— Ev, dragi! — Malo je biće trčalo prema njemu, a on je ostao bez daha.

— Fortuna! — uzvratio je i požurio joj u susret. Trenutak poslije grlio je Fortunu, stiskao je u zagrljaju i promatrao bljedunjavo drago lice kroz omaglicu dvostrukog stakla. Velike, krupne, olujno tamne oči zamutile su suze radosti i brige, a bujne su joj usne podrhtavale.

Onda je Everitt opazio da se netko miče iz pravca broda. U vidno polje ušao je neki dugajlija u punom svemirskom oklopu. Za njim još jedan, pa još četvorica. U rukama ili za pojasom držali su oružje — visoki vođa elektroautomatsku pušku, neki kržljavko kraj njega bacač zraka u obliku svjetiljke, ostali pištolje. Everitt se ukočio od čuđenja.

— Sve je u redu, to su moji ljudi — rekla mu je Fortuna na uho. — Pođimo nekamo da razgovaramo, Ev. Važno je.

— Dobro, Fortuna — složio se nastojeći govoriti smireno. Zeouiju je rekao odrješito: — Ostani na platformi, jasno? Ja idem s njom unutra.

Zeouijeve trepetljike su se uskomešale pa se počele pod kacigom kovrčati kao od uzrujanja.

— Ove individue — osmjelio se on — treba da shvate da...

— Smiri se, stari moj — upozorio ga Everitt hitro. — Nije predviđeno da ti razgovaraš s posjetiocima.

— Isto vrijedi i za tebe — podsjeti ga Zeoui.

— Ali ja moram — reče Everitt kratko. — Ovo ću ja sam riješiti. Ti se u to ne petljaj.

Bilo je to napol upozorenje, napol prezir, i Zeoui je zašutio. Držeći je za ruku, Everitt je poveo Fortunu prema trupu. Nisu skidali poglede jedno s drugoga, a emocije su im bile suviše duboke da bi se izrazile smiješkom. Za njima je pošlo i šest njezinih naoružanih pratilaca.

Na Everittov dodir otvorila su se vrata. U malu zračnu komoru ušli su najprije on i Fortuna, a za njima i ostali. Trenutak kasnije prošli su kroz unutrašnju pregradu.

U nekadašnjoj komandnoj sobi iz koje su demontirani instrumenti, pa je sada bila namještena stolovima, stolicama, ormarima i služila kao ured, osjetili su ugodno strujanje umjetne gravitacije koje nije bilo na vanjskoj platformi.

Svi su poskidali kacige. Everitt i Fortuna najbrže. Žudno su se ljubili. Everittu se učinilo da se najviši od Fortuninih pratilaca prezirno smješka ispod napol skinute kacige, ali bio je previše sretan da bi ga to zasmetalo.

— A sada — promrmlja FOrtuna oslobodivši usne — da ti kažem kako smo pripremili tvoj bijeg.

— Bijeg? — ponovi Everitt oštro. — Ne misliš valjda....

— Pokušala sam te osloboditi — reče djevojka ozbiljno, odmahnuvši svojom crnom, kovrčavom glavom — ali tata se pokazao tvrda srca. Rekao je, držat će te ovdje dok ne istruneš. A ja sam onda iz očajanja krenula po svome. — Napol se okrenuvši u Everittovu zagrljaju, ona kimne glavom velikom čovjeku: — Reci mu, Ropakihne.

— Ropakihn? — reče Everitt. — Jeste li vi... ? — Zašutio je. Krupni dugajlija je tada već bio izvukao glavu iz kacige. Golema glava, jake čeljusti, svijetle praseće oči, oštar nos i grimizna put. Gruba, duga i bujna, ali pristojno očešljana kosa, a tijelo u oklopu čak i za ovakvu visinu bilo je preteško. Prezirni smiješak preletio je velikim crvenim licem dok je hrapavi glas odgovarao na Everittovo napol izrečeno pitanje.

— Da, ja sam Ropakihn, čovjek koji je glumio... pa, recimo ekscentrika, da se izvuče odavde. — Zinuo je malo iskrivljenih usta. — Zatvorili su me u jednu udobnu, ali dosadnu bolnicu. Ondje sam proboravio dok me nije posjetila gospođica Fortuna. Meni i ovim štićenicima tog azila izradila je dopust. — Vidite — govorio je, a nadutost mu je prerasla u samodopadnost — saznao sam za novi tip ratnog broda i MS-zrake. Ispričao mi je to jedan umirovljeni oficir, također jedan zatvoreni

ekscentrik. Izbrbljao je i lokaciju hangara u kome te taj ultrabrzi eksperimentalni brod čuva.

Everitt je razmišljao o ovoj informaciji:

— Ms-zrake... koje rastaču metal? Čuo sam da su ih počeli iskušavati, kao preteču zraka smrti.

— Eto, za tvog progonstva to se ostvarilo — obavijestio ga je Ropakihn. — Evo, vani je jedan od tih superbrzih brodova. Uzeli smo ga iz hangara prije nekoliko noći.

Zastao je i samozadovoljno se smješkao, a priču je preuzela Fortuna.

— Predmnijevala sam da Ropakihn nije bolestan kako oni misle. Pretpostavljala sam nadalje da su ga ljudi koji su ga prognali i kasnije hospitalizirali dovoljno uvrijedili i da će zato biti voljan surađivati. Bio je ljubazan, saslušao me i pronašao ostale drugove.

Petorica Ropakihnovih suradnika poskidali su kacige. Everitt se iskreno zaprepastio.

Ni jedan od njih nije bio normalan. Čovjek s bacačem zraka bio je zgrbljeni patuljak lica lukave lasice. Druga dvojica bili su dobro građeni, ali su djelovali priglupo i okrutno. Preostala dvojica bili su očiti imbecili i nervozno su se cerekali. Nije čudo da su i Fortuna i Ropakihn izbjegavali riječ »lud« i govorili »ekscentrik« i »obolio«. Svaki drugi izraz suviše bi jasno karakterizirao to društvo.

Ropakihn je nastavio uživajući:

— I tako nas je, Everitte, Fortuna izvukla. A sada želi i tebe spasiti.

— Točno — dodala je Fortuna trijumfirajući sva sretna. — Za jedan sat krećemo. Imaš li ti uopće kakvu prtljagu? Ukrcajmo se i ravno na Zemlju.

— Ja ne mogu poći — rekao je Everitt

Trenutak je zavladala šutnja. Svi su pogledi bili usmjereni na Everitta. Fortuna ga je gledala ne shvaćajući. Onda ga je počela uvjeravati:

— Ti ovo ne razumiješ, drigi. Nikakvih potjera za tobom neće biti. Jer oni neće ni saznati da si dezertirao, a mi ćemo se lijepo spustiti na Zemlju i izgubiti negdje u Africi, Brazilu ili...

Ropakihn se smješkao prezirno kao kad su se Fortuna i Everitt poljubili.

— Shvaćam li ja tebe ispravno? — pitao je podrugljivo. — Ti doista smatraš kako je tvoja dužnost to što činiš ovdje?

— Dužnost! — uzviknula je Fortuna vatreno. — Ovakav rutinski posao? Pa, Ev, dragi, i dijete bi moglo miješati gorivo i puniti rezervoare.

— Ne ostanem li ja ovdje, pruga za Jupiter bit će prekinuta — podsjetio je on. — Zeoui to sam ne može obavljati.

Fortuna je očajavala i lomila svoje male prste.

— Želiš li ti mene? — Zar me ne voliš! Zar ti kompanija nije namjestila ovu prljavu igru? Tvoj instinkt bi...

— Ima različitih instinkata — prekine on nježno Fortanu. — Jedno je ljubav, a nebo zna koliko je moja ljubav snažna. Ah postoji i čast i odanost. To me veže za ovo mjesto.

Ponovo šutnja i opet su svi pogledi bili uprti u Everitta, Fortuna slegne ramenima, premda se nije sasvim predala.

— Možda imaš pravo — rekla je.

— Ne možda, nego sam siguran — odvrati Everitt. — Ti, draga, idi kući i pusti stvari da se razvijaju.

— Eto — zareži Ropakihn još neugodnijim glasom. U tome upravo najviše griješiš.

Iskoraknuo je. Ona petorica iza njega odmah su podigli oružje. I sam Ropakihn je desnom rukom dohvatio okidač na svojoj pušci.

— Corby — naredi oštro usukanom čovjeku s bacačem zraka. — Pođi na platformu i dovedi onog Marsovca.

— A-ha! — Čovjek zvani Corby smušeno je kao salutirao i krenuo prema zračnoj komori stavljajući kacigu.

Everitt se napeo kao da će skočiti, ali Ropakihn mu zaprijeti oružjem.

— Polako — reče grdosija — vi ste moji zarobljenici.

— Ropakihne! — vikne Fortuna. — Ovdje ja zapovijedam!

— Ne više! — Grubo, crveno lice zgužvalo se u zlobni podsmijeh. — Zar mislite da ću ja natrag u bolnicu? Razmislite malo, lady. Ni govora. Mi ćemo ravno na Jupiter.

— Vi ste, dakle, odmetnici? — Everitt nije odstupao ni pred oružjem. Optuživao je. — Odmetnici i Zemlje i Marsa?

— Odmetnici danas... da — složi se Ropakihne neobično raspoložen. — Ali za nekoliko tjedana bit ćemo osvajači. S ovim MS-zrakama razbit ćemo obranu svih utvrda na Jupiteru. Morat će nam se predati. Od odmetnika postat ćemo vladari! — likovao je. — I Zemlja i Mars morat će s nama pregovarati. — Zatim je postao razmetljiv: — Hajde, Everitte, spremi se! Umiješat ćeš nam malo goriva. Za skok do Jupitera.

Everitt je odmahnuo glavom:

— Bez vaučera Međuplanetarne trgovačke komisije ne poslužujem nijedan brod — odgovori mirno.

— Ovo je moj vaučer! — Ropakihn je mahao puškom. — Električno punjenje, ali kalibrirana za metke olova i baruta, njih pedeset. Baš kao starinske puške. Lijepa novotarija. — Smiješak mu je postao okrutan. — Nema milosti, Everitte. Nema trenutne smrti. Kako bi ti se svidjelo da ti počnem gađati nožne prste? Da ti ih otkidam jedan po jedan?

Everitt je prezirno šutio.

— Ili možda Fortuni, a? Da li te to zanima?

Everitt je osjetio kako mu trnci jeze prolaze hrptom. Fortuna na mukama...

— Gorivo još nije pripremljeno — izjavi on. — Nismo tako skoro očekivali nikakav brod.

— Niste? Onda pokrenite strojeve. Kada se opskrbimo gorivom, iskušat ćemo naše MS-zrake i otpuhnuti ovu stanicu iz svemira.

Neki od Ropakihnovih sljedbenika cerekali su se blesavo na takvu pomisao, a Fortuna je zadrhtala. Spoznaja da je ona u opasnosti, a on bespomoćan, razbjesnjela je Everitta.

— Namjeravate razoriti stanicu? — uzvikne.

— Nego što! — Ropakihn je postao drzak. — Uspomene na nju nisu mi blistave. Kada nje ne bude, policijski brodovi neće imati goriva, a kad nema goriva, nema ni potjere.

— Sljedeće godine Mars će biti u poziciji na pola puta — podsjetio ga je Everitt. — Bit će vam gusto kad na Jupiter dolete za vama.

— Dok mi držimo cijelu koloniju kao taoce? — smijao se Ropakihn. — Ne budi smiješan. Oni će prihvatiti sve naše uvjete. Sloboda, novac, čak će nas priznati za guvernere.

Everitt je šutio. Iako presmion, plan je bio izvediv. Oružje kao što su MS-zrake.— na Jupiteru i njegovim mjesecima još nepoznato — omogućit će ovoj šačici suludih pustolova da pobijede. Fantastičnih li vladara nesretnih naseljenika!

Otvorila se zračna komora. Ušli su Corby i Zeoui skidajući kacige. Marsovčevo lice nalik na krizantemu okrenulo se Ropakihnu.

— Poručnik mi je objasnio vaš lukavi plan invazije i osvajanja Jupiterovih satelita — javio se on samoinicijativno i sebi svojstvenom preciznošću. — Imate li na svom brodu mjesta za novog člana?

Everitt je zinuo od čuda. Zar se i Zeoui, ta cjepidlaka, zarazio snovima o gusarenju? Ropakihn mu uzvrati dobrodošlicom.

— Naravno. Imamo mi mjesta za nekoliko novih članova. Ali kako je s gorivom? Ti, Marsovče... kako ti je ime?

— Zeoui — odgovori ovaj. — Želite gorivo? Hitno? Dajte dva čovjeka da mi pomognu.

Ropakihn je domahnuo dvojici grubijana. Zeoui ih povede u hodnik i dalje prema mješaonici za priređivanje goriva. Everitt je pomodrio od bijesa na veliko veselje Ropakihna.

— Čini se da je tvoj ortak razuman — dobaci on. — A što je s vama dvoma?

Everitt je odmahnuo glavom.

— I treba ti netko normalan, imaš ludu momčad. — Uživao je kako su še osvajači lecnuli na riječ »lud«, pa nastavi:

— Ništa ne pomaže, Ropakihne. Želiš li uništiti stanicu, morat ćeš uništiti i mene. Neće dugo potrajati, a vi ćete doživjeti istu sudbinu.

Ropakihn se okrenuo Fortuni, ali ona je okrenula glavu.

— Mene ne morate ni pitati — rekla je.

Krupni se čovjek smijuljio. Uživao je promatrajući njezine obline koje ni nabori skafandra nisu mogli sakriti.

— I ne pitam — odgovori. — Ti ćeš s nama, da nam prekratiš putovanje... — Nije skidao s nje pogled pun požude.

— Postat ćeš kraljica mojeg novog imperija na Jupiteru...

Everitt nije više mogao izdržati. Nasrnuo je na visokog neprijatelja. Međutim, magnetizam njegovih cipela, ojačan umjetnom gravitacijom poda, usporio je napad. To je iskoristio Ropakihn i udario ga puškom po obrazu, a Corby s preostalom dvojicom bacio se na njega.

Everitt se borio kao lav. Bijes mu je davao snagu gotovo ravnu snazi trojice napadača, ali ipak su ga oborili i vlastitim remenjem vezali mu ruke i noge. Fortuna je pokušala pomoći. Ropakihin je dohvati smijući se i odgurne je, a ona potrči prema vratima u unutrašnjost stanice.

Na dovratku se pojavila neka spodoba i zapriječila joj put. Bio je to Zeoui. Brzim pokretom ticala uhvatio joj je ruku.

— Je li ona pokušala otići? — upita hladno.

— Pokušala se boriti — mrmljao je Ropakihn. — Čim se ukrcamo, brzo ću ja istjerati iz nje tu borbenost. Što je s gorivom? .

— Miješa se — brzo odvrati Marsovac. — Pomoćnici koje ste mi stavili na raspolaganje nadziru miješalice. Možete li mi dodijeliti još pomoćnika da mi pomognu pri postavljanju dovodnih cijevi do vašeg broda?

— U redu — Ropakihn pogleda tri preostala vjerna sljedbenika! — Corby, ti ostani i drži na oku Everitta. Vi ostali kacige na glavu pa za Zeouijem.

Zeoui je još držao Fortunu. Šutjela je ali i dalje bijesno gledala.

— Bilo bi dobro — predloži — da se i ova osoba onemogući na sličan

način.

Sam je pomagao dok su joj vezivali ruke i noge. Onda se užurbao, pomažući i svojim novim pomoćnicima da navuku kacige, te ih odveo na platformu.

Vrijeme je prolazilo. Everitt i Fortuna stajali su oslonjeni na pregradnu stijenu, vezani i nemoćni pod stražom Corbyja. Ropakihn se zavalio na stol i pričao. Hvalisao se, govorio poletno kako je isplanirao krađu brzog broda s novim naoružanjem, o svojoj hrabrosti prilikom krađe, smjelosti svoje ideje da osvoji Jupiterove mjesece.

Prošao je sat i pol i on se napokon umorio slušajući vlastiti glas. Prekinuvši poplavu samohvale, prišao je vratima i pogledao van.

— Gdje je Zeoui? — pitao je poluglasno. — Ne vidim ni njega ni ostale. Mora da su na krstarici.

Zatim je ponovo pogledao na platformu:

— Proveli su cijevi do broda, ali nekako su mlohave, kao da ništa ne teče.

Osvrćući se, pogledao je zatočenike i Corbyja.

— Reci — ljutio se na čitav svemir — rade li ovi lijeni priljepci svoj posao? Pokazat ću ja njima kako se radi! — Tumarao je prostorijom ali ga zaustavi lupetanje magnetiziranih potplata. Skinuo je i odbacio metalne navlake. — Ne trebam ih, bolje da me ne čuju kad dolazim... Corby, ti zapovijedaš dok se ne vratim.

Krenuo je hodnikom. Corby, čiji je tromi mozak nastojao shvatiti razloge šefova bijesa, koraknuo je kao da će za njim, a onda je zastao i glupo zurio. Trenutak nije pazio na Everitta i Fortunu.

Everitt osjeti kako se trzaju njegovi povezi. Oslobađala ga je nečija ruka. Fortuna! Ona se već bila oslobodila. Nije gubio vrijeme razmišljajući, nego je skočio čim je osjetio slobodu.

Corby je čuo nekakvo komešanje i okrenuo se, ali prije nego je uspio podići bacač, njegovu isturenu vilicu pogodi Everittova kruta pesnica. Zateturao je, a lubanja mu je zazvonila udarivši o pod. Iz ruku mu je ispalo oružje i zaštropotalo po podu. Ostao je ležati nepomičan.

Everitt dograbi bacač, ali ga odbaci uzviknuvši nervozno. Bio je oštećen. Dohvatio je kacigu sa stola.

— Što namjeravaš? — upita Fortuna bez daha i sjedne razvezujući noge.

— Ne miči se odavde — upozori je on. — Nemoj do kraja razvezati noge, a ruke drži na leđima. Ropakihn i njegovi ljudi mislit će da si nemoćna pa te neće dirati. Podigao je kacigu iznad glave. — Ja ću jurišati na brod. Zeoui i njegovi pajdaši možda me neće odmah prepoznati. Ako se uspijem umiješati među njih, pa ako se dočepam MS-zraka, slistit ću ih. Treba mi samo trenutak da otkrijem kako se njima rukuje i bit ćemo spašeni.

Pričvršćujući kacigu ušao je u međukomoru. Čuo se štropot Ropakihnovih užurbanih koraka; vraćao se s inspekcije. Njegova je rika prodirala čak i kroz kacigu.

— Corby! — urlikao je div. — Čuvaj se! Miješalica za gorivo je pokvarena, izlazi kisik! Dvojica naših smrznuti su kao kamen!

Ugledao je Everitta.

— Oslobodio si se? — urlao je, ali njegov je zarobljenik već bio u zračnoj komori. Izišao je na platformu.

Ovdje je sve mirovalo. Brod odmetnika stajao je na istom mjestu. Do njega su bile provedene metalne cijevi za gorivo.

Ropakihn je imao pravo. Kroz te mlohave provodnike nije teklo nikakvo gorivo. Everitt je požurio prema krstarici.

Međutim, u slušalicama mu je zazvonio neki dvilji glas:

— Stoj, ili pucam!

Everitt se brzo okrenuo. Ropakihn je izišao. U žurbi je nataknuo kacigu, držeći oružje. Golemo tijelo gotovo se svalilo preko unutrašnjeg praga zračne komore. Spasio se tako da se uhvatio za vratnice.

Odmetnik je u žurbi zaboravio navući metalne navlake na cipele. Vani na platformi gravitacija je bila slabašna. Jedan jedini neoprezni odraz pritiskom kažiprsta dovoljan je da izbaci čovjeka iz ravnoteže, pa čak i da ga odbaci s platforme.

— Skini cipele i baci ih meni! — urlao je na Everitta. Niži čovjek stajao je mirno.

Ropakihnovo nosato lice smrklo se od bijesa:

— Skidaj ili ću...

Pridržavajući se lijevom rukom za okvir vrata, Ropakihn je desnom podigao oružje i nanišanio. Everitt je prignuo i izmaknuo s vatrene linije. Kleknuo je na jedno koljeno. Iznenada se Ropakihn iskoprcao i skočio na njega, zgrabio ga za nogu i počeo mu skidati cipelu.

— Ja ću hodati, a ti ćeš puzati — podrugivao se.

Everitt je mirno ležao pod odmetnikom, no nije se predavao. Analizirao je situaciju: sve je tako logično, no čovjek o tome nikada ne misli. Unutar stanice čovjek je težak i nikada ne zaboravlja da mu magneti ovdje vani trebaju, dok...

Ropakihn je gurnuo pušku pod pazuho i izuvao drugu cipelu. Ta golema masa mesa što se izvalila na Everitta nije ovdje bila teža od nekog svilenog rupčića. Tek kada je i druga cipela pala na platformu, Everitt je skupio snagu i propeo se odbacivši svog neprijatelja, ali je i sam poletio za njim. Sljedećeg trenutka plutali su prazninom, a platforma je propadala ispod njih kao da ju je zgrabila ruka nekog Titana koji se obi jesno poigravao.

Rvali su se u svemiru žestoko, bez težine, kao plivači, nespretni kao mjesečari. Da, baš kao u snu, kao u bunilu sna kad čovjek posegne, a nema što da uhvati, kad se propne, a ne nailazi na bilo kakav otpor. Držeći se Ropakihnova tijela, Everitt je preko kršnih ramena toga diva promatrao Svemirsku stanicu. Smanjivala se, propadala, udaljavala na svinutom zastoru zvjezdane tmine. Jedan jedinj uzdisaj bio bi dovoljan da ih obojicu poput kamena iz praćke odapne daleko stotine milja, jer nisu bili opterećeni gravitacijom, niti je bilo otpora zraka da ih zaustavlja.

Rvali su se, gušali se, mislili su tako prevareni naborima skafandara. Onda Ropakihn, da bi se oslobodio, nespretno udari Everitta šakom u grudi. Taj ih udarac razdvoji.

Everitt je ugledao kovitlac na nebeskom luku, kovitlac zvijezda. Ugledao je jedan disk, stanicu, što se vrti kao zvrk, propinje i propada okrećući se od njegove glave sve do stopala, pa nestaje iz vidokruga da bi se^opet pojavila. I Ropakihn je plutao udaljujući se. Glava iznad koljena,

koljena iznad glave. Smanjivao se. Everrtt je znao — prevrtali su se u svemiru.

Histerično se počeo smijati. Bila mu je glupa i smiješna situacija u kojoj su se našli. Snažni kao lavovi, a lagani kao perce gubili su se u ništavilu vlastitim naporima kojima nisu mogli upravljati. Nisu više imali snage ni da se ujedine ni da se vrate na platformu. Osjećao se kao da pada u neku orbitu, da kao satelit kruži oko nekog planetoida stvorenog ljudskom rukom. I Ropakihn uhvaćen u drugoj orbiti jednako će tako kružiti možda većom, možda manjom brzinom. Kad se budu mimoilazili možda će biti dovoljno blizu da nastave borbu.

Everitt se ponovo nasmijao, sada još neobuzdanije.

U slušalicama je začuo prasak eksplozije. Daleko, Ropakihn je nešto radio s puškom. Da, pucao je, samo ne na Everitta nego u svemirski-prostor. Blijesak za blijeskom, detonacija za detonacijom i činilo se da se Ropakihn povećava.

Ah, tako! Oružje se od eksplozije trza, a taj je trzaj dovoljan da se rukovalac, sada težak nekoliko dekagrama, pomakne. Raketa se nezadrživo približavala. Postajala je sve veća i veća poput gumene lutke kad se napuhava.

Sada je ponovo nanišanio na Everitta. Opalio je i promašio, ali ga je trzaj oružja usporio. Opet su se sukobili i dograbili, Everitt i Ropakihn.

Manji i žustriji Everitt uspio je čvrsto zgrabiti ruku svog neprijatelja u kojoj je držao pušku. Ropakihn se pokušao osloboditi ali je Everitt očajnički iskretao ruku u zglobu. Začuo je kad je div nehotično jauknuo od boli i vidio kako se golema šaka u rukavicama otvara. Oružje je polako skliznulo.

Posegnuo je rukom i uspio dohvatiti cijev puške. Nije imao vremena da okine, nego udario puškom kao toljagom.

Udarao se sručio Ropakihnu na rame i umalo ih ponovo razdvojio, ali se uspio zadržati hvatajući pušku. Everitt je podigao noge pa ih raširio i obuhvatio njima neprijatelja oko pojasa, kao da je uzjahao divljeg konja. Primio je udarac u rebra u visini srca, ali već sljedećeg trenutka ponovo je udario kundakom, ovaj put u vizir Ropakihnove kacige.

Zamagljeno staklo se raspršio, a crveno lice odmetnika naglo je

problijedjelo u strašnom grču na nefiltriranom Sunčevu svjetlu. Udahnuo je svemir, a onda poplavio dok su velika usta razjapljena htjela uhvatiti zrak koji je nestajao. Izbuljene oči zurile su u Everitta prepune neobuzdane mržnje, a onda se naglo umrtvile kao oblutak. Plavila je naglo nestalo s lica koje je sada bilo bijelo kao kreda. Uzdrhtalo tijelo nalik na bačvu, prikliješteno Everittovim koljenima, trglo se posljednji put i smirilo.

Everitt je pobijedio.

Nije bio oduševljen — samo umoran. Oslobodio se umrtvljenog Ropahina pa je panično tražio pogledom stanicu. Bila mu je iza leđa. Okrenuo je pušku prema svemiru i ispaljivao hitac za hicem. Osjećao je trzaje. Nastavio je pucati, metak za metkom.

Trebala mu je cijela minuta da dosegne platformu tog malog otočića u svemiru. Njegov se osjećaj za pravac promijenio. Stanica nije više bila ni ispred ni iza njega nego ispod. Još je jednom pogledao iznad sebe. U daljini ugledao je nepokretnu i mlohavu Ropakihnovu figuru na nebu. Onda se spustio kao da skače s drveta. Jedna zakukuljana figura žurila je duž platforme njemu u susret.

— Izuzetan prikaz smjelosti i fizičke snage, Ev!

Taj umjetni glas se nije mogao neprepoznati. Bio je to izdajnik Zeoui. Podruguje li se on to? Everitt podigne pušku, ali Marsovac je mimo stajao i nešto mu pružao. Oružje? Ne, Everittove magnetične cipele!

Tako, Zeoui, znači, hoće pomoći! Zbunjen i nemoćan da shvati i protumači tako naglu promjenu zastave kod Marsovca, Everitt je polako se spuštajući i dalje držao spremno oružje.

Sljedećeg trenutka Zemljanin se spustio, a Zeoui ga pridržao pažljivo svojim ticalima.

— Uvijek navuci metalne navlake na cipele — začuo je suhi savjet. — Kao što sam već primijetio, bio je to divan dvoboj, užitak je bio gledati ga. Nije bez znanstvenog interesa. Usudio sam se nadati da će gospođica Fortuna, budući da sam je površno vezao, uspjeti pronaći način da tebe oslobodi.

Everitt je počeo shvaćati:

— Ostali odmetnici... — poče on.

— Primijenjen je odlučan postupak — umiri ga Zeoui. — Iskoristio sam uzornu glupost prvog kontingenta kod miješalice. Uhvatio sam ih u trenutku nepažnje i pustio na njih mlaz tekućeg kisika. Nagli pad temperature ih je uništio. Druga dvojica koja su me ovamo pratila ugušila su se zbog nedostatka zraka. Pretvarajući se da im pomažem pri navlačenju kaciga, pričvrstio sam samo pola spona. Zrak je postupno ali do kraja izišao.

— A Corby? — pitao je Everitt. — Čovjek koga sam onesvijestio?

— Dražesni i sposobni predmet tvoga divljenja, gospođica Fortuna Sidney, zaključala je tu osobu.

Okupili su se: Zoui, Everitt i Fortuna u uredu i sjeli oko stola. Kroz ventilacijske otvore na garderobi u kojoj je luđak Corby bio zatočen, dopirali su povremeno mrzovoljne molbe da ga oslobode.

— Za mene je to — završio je Marsovac svoju priču — vrlo jednostavno. Toliko jednostavno da je Ropakihn, koji se smatrao ovdje jedinim lukavim stvorom, bio predodređen da vjeruje meni. Moje pretvaranje da pomažem u hvatanju gospođice Fortune u to ga je još više uvjerilo. Zbog toga on nije ni pomišljao na kakvu diverziju s moje strane, nego mi je još dopustio da njegove lunatike, te njegove nesretne sudrugove, odvedem u propast.

Everitt i sam skrušeno prizna:

— I mene si uspio prevariti.

Opet je iz svoje ćelije moljakao Corby:

— Tko me ovamo zatvorio? Što se to događa?

— Čini se da je ošamućen otkako ga je Ev udario — objasni Fortuna. — Tvrdi kako se ničega ne sjeća. Ne zna kako je ovamo dospio. Poriče da išta zna o Ropakihnovu pokušaju.

Zeoui kimne mudro:

— Mentalni poremećaji ovakve vrste obično slijede nakon ozljeda glave — rekao je važno. — Možda on samo hini amneziju da bismo mu se smilovali. Međutim, i u tom slučaju on neće utjecati na moj izvještaj policijskom brodu.

— Kakvom policijskom brodu? — zine Everitt. — Zar dolaze?

— Iskoristio sam priliku da emitiram preko radija u ratnom brodu poziv za pomoć. Odmah sam primio odgovor s jednog patrolnog broda. Na zahtjev generalnog direktora Sidneyja, on je osobno na brodu, sve sam mu ispričao.

— Mora da je bijesan na mene — uzvikne Fortuna.

— Dopustite mi da popravim svoju izjavu — nastavi Zeoui. — Ja sam priču ispričao malo dotjeranu. Uspio sam ga uvjeriti kako je krađa broda i let samo Ropakihnova ideja, i da su odmetnici kindapirali gospođisu Fortunu iz škole na Zemlji. Generalni direktor izrazio je veliko zadovoljstvo tvojim postupcima Ev, i dao mi je na znanje da će te osloboditi progonstva. Ukinut će također i zabranu vašeg vjenčanja...

— Zeoui, ludo moja rascvjetana lica — pobuni se Everitt — pa ti si sve zasluge pripisao meni.

Opet je Zeoui kimnuo glavom zbunjeno.

— Ali što je s tobom? — pitala je Fortuna.

— Pa ti si šašaviji nego Ropakihnova družba zajedno — upao je u riječ Everitt. — Ako ne preuzmeš dio zasluga, ostavit će te ovdje i dalje na dužnosti.

Marsovac je potvrdno kimnuo:

— To je zaista točno. — Everitt i Fortuna mogli su se zakleti da su latice na čudnom Zeouijevu licu oblikovale nekakav smiješak zadovoljstva. — I da znate, ja ovdje ostajem na dužnosti. Uživam u tome.

S. Eduardov:

Diagnoz postarinke

Preveo Ivan Paprika

Dijagnoza na starinski način

Elektronsko računalo je otprilike pola minute pogrebnički dosadno zujalo, pa nekoliko puta namignulo crvenim i zelenim lampicama, zatim otkucalo nešto na ugrađenom pisaćem stroju i, na kraju, ispljunulo iz uskog proreza dijagnozu otisnutu na sterilnom kartonu: »Neuroza srca i krvnih sudova. Nastaviti liječenje već prije propisanim načinom«. I ispod toga recept, ona ista mikstura s odurnim nazivom — biokordenalspecin.

Mali je statističar Kolin naglo zatvorio patentni zatvarač na vjetrovci da je sve zaškripalo, iako je inače sve bilo u redu, i izišao iz kabine bijesno zalupivši vratima. U hodniku se svijetlio natpis: »Ako elektronsko računalo prilikom ponovljenog pregleda dade istu dijagnozu, možete se radi kontrole obratiti odjelu za klasičnu konzultaciju«. Ispod toga je bila i adresa toga odjela. Što se tu može, valja otklipsati tamo«, odluči Kolin. Zatim podigne ovratnik ogrtača i iziđe iz poliklinike.

• • •

Odjel za konzultaciju nalazio se u susjednoj ulici, u starinskoj jednokatnoj vili. Prostrani kabinet u koji ga je uvela mlada medicinska sestra, koja je još vjerojatno bila na stažu, doimao ne samo starinski kao u muzeju nego gotovo arhailno. Zacijelo je baš tako bila uređena u ona davna vremena ordinacija kakvog provincijskog liječnika. I sam liječnik konzultant također se doimao kao nekadašnji seoski liječnik. Klinasta bradica i dobroćudan umoran pogled kroz cvikere duboko spuštena niz nos.

— Na što se žalite, mladi čovječe? — upitao je stari liječnički as povjerljivo.

Kolin je ponovio sve što je malo prije odverglao pred elektronskim računalom. Doktor je nešto zabilježio na listiću papira.

— A sad se, dragi prijatelju, skinite. Pregledat ću vas — i liječnik izvuče svoj instrument, starinski stetoskop, te ugura u uši gumene cjevčice.

— Zanimljivo. Vrlo dobro... Možete se obući, mladi čovječe. Sestro, uzmite ovo i napišite recept našem mladom prijatelju.

Djevojka se nasmiješila mladom statističaru, uzela sa stola listić papira i nestala u susjednoj sobi. Nakon nekoliko minuta pojavila se s receptom. Liječnik ga je pročitao, potpisao, a zatim pogledao iznad cvikera Kolina:

— Uzimajte, mladi čovječe, ove tablete i, što je najvažnije, valja se malo odmoriti i opustiti. Premorili ste se, pa su vam živci malo popustili. Zašto da ne odete ponekad, recimo, u zoološki vrt, malo pogledati životinje i na kraju krajeva, malo pojahati i na kakvom poniju?

Kolin je izišao iz starinske vile sjajno raspoložen. Bacio je u prvi sanduk za smeće recept što mu ga je dalo elektronsko računalo i veselo zviždučući krenuo kući.

Istodobno je stari liječnik govorio mladoj medicinskoj sestri:

— Sjajna su ova nova elektronska računala. Izvanredno postavljaju dijagnozu i na udaljenost... I sve to samo pomoću očitovanja elektromagnetskih titraja iz bolesnikova mozga. I kako to sve teče brzo i elegantno. I kako je računalo dovitljivo. Zamislite, ovaj novi stroj čak je uzeo u obzir da je biokordenalspecin bio u dijagnostičkom centru prvi put prepisan u obliku miksture, pa ga je sada prepisao u obliku tableta i to s drugim, novim imenom. A kako se tek dosjetio zoološkog vrta. Zaista sjajan potez! — i liječnik zadovoljna protrlja cvikere sterilnom gazom.

PRIKAZI ● VIJESTI ● OSVRTI
DOGAĐAJI ● POLEMIKE

Velemajstori ilustracije u SF-u: Virgil Finlay

Među najveće ilustratore koji su djelovali u SF žanru valja svakako ubrojiti i Virgila Finlaya koji se prije svega proslavio kvalitetnim crno-bijelim ilustracijama. Rodio se 1914. u Rocbesteru, a mladost je proveo u teškim uvjetima života u porodici koju se probijala kroz privrednu krizu koja je zahvatila SAD.

lako se u srednjoj školi posvetio najviše sportskim aktivnostima i pisanju poezije, likovno stvaralaštvo mu nije bilo tuđe. Već u četrnaestoj godini imao je prvu manju izložbu a u Gimnaziji je pohađao veće seminare na kojima je upoznao osnovne zakonitosti likovne umjetnosti. Najmiliji način slikanja bio mu je »scratch-board« (u slobodnom prijevodu: ploča grebanka — riječ je o tehnici sličnoj sgraffilu i linorezu), što je imaio presudan značaj u njegovom slikarskom stvaralaštvu. Dok su litografije obično obojene crno, a umjetnik oštrim predmetom urezuje bijele crte i točke, Virgil Finlay je crtao neposredno na bijelu podlogu, kno da je ona običan papir.

Finlayeve ilustracije su prvenstveno poznate po točkastom načinu slikanja. Koristio je litografske pero s tako sitnim vrhom krikav je većina ilustratora izbjegavala. Finlay je pero umakao u staklenku s tušem i nakon toga bi dodirnuo papir samo kapljicom tuša. Zatim bi pero obrisao, opet ga namočio u tuš i drugom kapljicom načinio novu točku na isti način. Tako je, doduše, gubio mnogo vremena, a mnogo vremena mu je oduzimalo i traženje litografskog pera. jer je morao naći takvo po kojemu tuš dovoljno jednoliko teče.

Poslije završetka srednje škole Finlayu se otac pobrinuo za dodatne seminare iž likovne umjetnosti i Virgil Finlay je tako produbio osnovna znanja iz izrade portreta, anatomije i krajolika. Nema sumnje da su upravo likovni seminari mnogo pripomogli da se Finlay toliko isticao od ostalih ilustratora, da je za portrete mogao tražiti i 300 dolara, što mu je u razdoblju krize značilo bitan izvor dohotka. Virgil Finlay je svoj umjetnički put nastavio u EF žanru. Natprirodna i fantastička tematika privlačila ga je još od rane mladosti, jer je od svoje trinaeste godine redovito čitao EF

periodiku. Posebno je bio oduševljen časopisom Weird Tales. u kojemu mu se nisu sviđale unutrašnje ilustracije. Bio je, naime, uvjeren da su njegovi radovi bolji, pa je 1935. tadašnjem uredniku Farnsworthu Wrightu poslao šest svojih ilustracija. Iako su se one uredniku vrlo svidjele, ovaj je sumnjao da će tako detaljno izrađene ilustracije otisnute na jeftin papir ostati dovoljno jasne. Načinio je pokusni otisak koji ga je uvjerio da Finlayeve ilustracije, unatoč tome što su otisci bili bitno lošiji od originala, ipak znatno bolje od oslalih likovnih priloga. Virgil Finlay je u prosincu 1935. ilustrirao čak tri SF priče i tada postao redoviti suradnik časopisa Wcird Tales.

Farnsworth Wright je bio veliki ljubitelj Williama Shakespearea i dugo je planirao jeftino izdanje Shakespearovih djela. Kad je filmska kompanija Warner Bros snimila San ljetne noći po Shakespearevom komadu, Wright je bio uvjeren da je došao njegov trenutak. Izdao je knjižicu Shakespearove biblioteke s naslovom San ljetne noći opremljenu sa 25 crno-bijelih ilustracija Virgila Finlaya. Iako je knjižica bila istog formata kao i časopis Weird Tales, bila je tiskana na boljem papiru, pa su Finlayeve ilustracije došle više do izražaja. Wrightova nada da će prva knjižica Shakespearove biblioteke zbog fantastičkog sadržaja naići na povoljan prijem kod čitalaca časopisa Weird Tales, od kojih je očekivao podršku, na žalost se samo djelomice ispunila. Neuspjeh kod široke publike utjecao je i na potpuni financijski slom filma, iako su u njemu nastupali slavni glumci kao što su James Cagney, Olivia de Havilland, Mickey Roonev i drugi.

Čitaoci časopisa Weird Tales, u kojemu Finlay zbog prezaposlenosti knjižicom San ljetne noći čak u tri uzastopna broja nije objavio nijednu ilustraciju, sve su glasnije zahtijevali njegove likovne priloge. Jedan od njegovih najvećih obožavalaca bio je slavni pisac H. P. Lovecraft, koji se počeo i dopisivati s Finlayem. Lovecraft je umro u ožujku 1937. i kad je izašao posebni broj Amateur Correspondenta, sav posvećen H. P. Lovecraftu, urednik je zamolio Virgila Finlaya da nacrta naslovnu stranu. Ilustrator je prikazao Lovecrafta s guščijim perom u ruci, a u pozadini naslikao obrise nestvarnih bića, iz piščeve mašte. Nema sumnje da je to bila u to doba najbolja ilustracija, koja je simbolizirala pisca i njegovo djelo, i upravo zato su urednici komemorativne zbirke Loveeraftovih kraćih proznih tekstova The Outsidcr and Others, koja je izašla poslije godinu dana, izabrali upravo Finlaya da izradi sliku za omot knjige. Virgil Finlay je tako uspješno prikazao priviđenja Lovecraftovih svjetova mašte, da je omot knjige postao bitan dio zbirke, te se primjerci bez ovoja danas prodaju po znatno nižoj cijeni.

Finlay je postajao sve obljubljeniji i Wright je uskoro bio prisiljen izaći ususret zahtjevima mnogih čitalaca časopisa Weird Tales i objaviti i prvu Finlayevu naslovnu stranicu. Sve do tada naslovne su stranice najčešće ilustrirali Margaret Brundage i Allen St. John, koji je postao slavan kao ilustrator Edgara Ricea Burroughsa. Finlay je svoje kompozicije u boji najčešće slikao uljenim bojama kojima je dodavao sušila. Ponekad je koristio i gvaš i kombinacije akvarela i ulja. Njegova prva naslovna stranica naišla je na izuzetno povoljan odaziv i Farnsworth W'right mu je zbog toga omogućio da i dalje slika naslovne stranice časopisa. Finlay je za naslovnu stranicu u boji dobio 100 dolara što je za tridesete godine, kad je bilo gotovo nemoguće naći redovito zaposlenje, bila vrlo visoka svota. Ilustracija u boji ipak je ostala Finlayeva slaba strana, dok je u crno-bijeloj ilustraciji postigao gotovo savršenstvo, koristeći najrazličitije tehnike: crtao je perima, litografskim olovkama, voštanim bojama, sprejevima noževima i spužvama na različite vrste papira, ako je najčešće slikao na »scratch-boardu«.

Finlay je crno-bijele ilustracije izrađivao u istim dimenzijama u kojima su poslije bile objavljene u časopisima, a sa složenijim ilustracijama bavio se i po nekoliko dana. Za ilustraciju je dobivao oko deset dolara, a tek kad je dobio posao i kao povremeni ilustrator dobro plaćenih naslovnih stranica, Finlay ja naposljetku uspio da se izdržava isključivo ilustriranjem fantastičkih pripovijedaka. Dobio je i konkretnije priznanje za svoj stvaralački talent već nepune dvije godine poslije objavljivanja svoga prvog priloga u Weird Tales. Primio je pismo u kojem mu je A. Merritt (autor klasičnog romana suvremene fantastičke proze The Ship of Ishtar), jedan od urednika The American Weekly), ponudio mjesto u uredništvu toga tjednika. Virgil Finlay se tako 1937. preselio iz Rochestera u New York, a za svoje likovne priloge primao je na novom radnom mjestu 80 dolara tjedno, šio nije bilo malo.

Iako je Fihlay za taj popularni američki tjednik nacrtao više od 800 ilustracija, ipak je nalazio vremena da likovnim prilozima surađuje u mnogim SF publikacijama. Postao je (1939) stalan suradnik revije Argosy, ilustrirao svih pet nastavaka Merrittovog romana Seven Footprints to Satan, naslikao mnogo naslovnih stranica. Početkom četrdesetih godina, brojna djela koja su napisali A. Merritt, George Alan England, Austin Hali, Victor Rousseau i Francis Stevens ilustrirao je Virgil Finlay, koji je u likovnom izrazu uspješno oblikovao bogatu metnforiku i simbolizam tih književnih djela. Čitatelji su na Finlayeve ilustracije reagirali tako oduševljeno da je

izdavačka kuća objavila posebnu mapu u kojoj je na najkvalitetnijem papiru bilo otisnu'o osam Finlayevih ilustracija. Poslije te prve mape, u razdoblju od nekoliko godina slijedile su još dvije, a sve su se ilustracije mogle čak dati uokviriti.

John W. Campbell, koji je kao urednik znamenitog časopisa Astounding Science Fiction krivac za mnoge kritike naslovnih stranica te revije, odazvao se zahtjevima čitalaca i objavio Finlayevu naslovnu stranicu. Campbell, koji je od Finlaya naručio da naslika golemu štavionicu u kojoj bi ljudi kao sitne točke bili stavljeni u ambijent divoviskih dimenzija, bio je vrlo razočaran naslovnom stranicom. Finlay je doduše naslikao baš to što je Campbell želio, ali je tehnički urednik izabrao nekoliko četvornih centimetara te ilustracije, povećao ih i objavio kao naslovnu stranicu časopisa. Takvu opremu ne bi zaslužilo ni neko amatersko glasilo, a Finlay, koji je brižno pazio na svoj ugled, nije mogao dozvoliti sebi takav pad. To je bio razlog što je odbio svaku dalju suradnju s Campbellom.

Finlay je 1912. počeo surađivati i s izdavačkom kućom Ziff-Davis, koja je izdavala časopisa Amazing Stories i Fantastic Adventures. Kad je urednik Raymond A. Palmer objavio u nastavcima roman Stanleya G. Weinbauma The New Adam, Finlay je izradio tako kvalitetne ilustracije, da je uredništvo jednu od njih tiskalo na boljem papiru i ponudilo je čitaocima časopisa kao poster. Početkom četrdesetih godina Finlay je bio već tako slavan da je uredništvu Amazinga mogao slati što je htio, a Raymond Palmer bi se pobrinuo da netko napiše priču koja bi odgovarala prizoru na Finlayevoj ilustraciji.

Ratni vihor je 1943. zahvatio Virgila Finlaya: s Okinawe se vratio tek 1946. U poratnom razdoblju postigao je vrhunac svoga stvaralaštva. Svojim ilustracijama udahnuo je neobičnu simboliku i jezovitu metaforiku. te naslikao bez okolišanja nevjerojatne vizije naše budućnosti, izuzetno izrađene likove ljudi i užasnih nemani. Svoju likovnu tehniku usavršio je do tolike krajnosti, da se činilo kao da se u njegovim crno-bijelim tonovima prelijeva i gradira beskrajno mnoštvo nijansi boja.

U SF periodici je sredinom stoljeća došlo do većih promjena. Većina revija u kojima je Finlay objavljivao svoje radove ili je prestala izlaziti, ili je prešla na manji, džepni format i više nije objavljivala ilustracije. Od novih SF časopisa kao što su bili Galaxy i The Magazine of Fantasy and Science Fiction, samo je Galaxy objavljivao pokoju ilustraciju.

Virgil Finlay je potkraj pedesetih godina plodno surađivao samo s

uredništvom revije Fantastic Universe Seienee Fiction, za koju je 1957-59 nacrtao dvadesetak naslovnih stranica. Zoran primjer kako je umjetnička vizija ponekad ispravnija od logičke misli daje naslovna stranica te revije za srpanj 1958, na kojoj je Finlay prikazao pristajanje svemirske letjelice na Mjesecu i američku zastavu naboranu kao da lepršа na vjetru (kojega na Mjesecu nema). Na račun te ilustracije Finlay je čuo mnoštvo neugodnih primjedbi, ali je ispravnost njegove vizije bila potvrđena kad su američki astronauti pristali na Mjesecu, i zastavi s pomoću ušivenih žica dali izgled kao da vijori na vjetru.

Finlay je prvenstveno bio ilustrator periodičnih SF publikacija ali izuzetna kvaliteta ilustracija koje je izradio za prvo izdanje književnog djela Roađsa Seaburyja Quina u časopisu Weird Tales omogućila mu je da ilustrira i otisak tog djela kad je 1948 izašao u bogato opremljenom izdanju kod izdavačke kuće Arkham House. Knjiga je izašla u nakladi od 2090 primjeraka i danas je prava rijetkost. Finlay je ilustrirao još jedno djelo fantastičnog žanra. Sest gođina poslije smrti A Merritta izdavačka kuća Borden Publishing Company izdala je spomen izdanje njegova romana The Ship of Ishiar i bilo je neizbježne do baš Finiay nacrta pet Ilustracija koje su nesumnjivo među njegovim najboljim djelima

Na žalost, to je bile gotovo sve što je Virgil Finlay uradio na području ilustriranja knjiga. Vjerojatno je tome djelimice razlog i to šio je živio u vrijeme kad je privredna kriza zahvatila i tržište knjiga tako da su bogato ilustrirane knjige gotovo nestale s knjižarskih polica.

Zacijelo ima ironije u tome da je Finlayu, koji je već polako napuštao SF žanr, godine 1953. na XI svjetskom kongresu SF u Philadelphiji dodijeljena nagrada Hugo kao najboljem unutrašnjem ilustratoru SF. Od tada pa sve do 1964. ljubitelji SF su ga svake godine uvrštavali među petoricu najboljih ilustratora godine i nominirali ga za nagradu Hugo koju više nije osvojio.

Jedan od posljednjih Finlajevih pokušaja da bi se probio iz anonimnosti SF žanra i dobio šire priznanje bilo je njegovo sudjelovanje u izradi djela An Album of Hislrical Space Travel koje je uredio Sam Moskowitz. Virgil Finlay se naime nadao da će to djelo doživjeti istu sudbinu kao i bestseler Willyja Leya i astronomskog ilustratora Chesleys Bonesteila The Conquest of Spaee koji je prije nekoliko godina donio Bonestellu svjetsku slavu. Unatoč tome što je album bio rasprodan i Finlay kreirao zaista izuzetne ilustracije, kritičari mu nisu poklonili dovoljno pažnje, vjerojatno zbog toga

šte je knjiga bila namijenjena prvenstveno omladini

Potkraj pedesetih godina Finlay je uglavnom radio za astrološke časopise za koje je crtao naslovne stranice i unutrašnje ilustracije. Virgil Finlay je bio jedan od rijetkih ilustratora koji su od urednika zahtijevali da im poslije objavljivanja vrate originale, koje je šezdesetih godina, kad se našao u teškim materijalnim prilikama, počer prodavati. Potkraj šezdesetih godina Finlay je već bio teško bolestan te je često bio preslab da ispuni svoje obaveze prema raspisima. Tada bi nrednici jednostavno preštampavali njegove stare naslovne stranice. Poslije teške operacije polako se oporavljao a zatim je morao opet u bolnicu gdje je umro u 56. godini od raka pluća i ciroze jetre.

Jedan od glavnih uzroka koji su omogućili Finlayu tako brzi uspon među najbolje SF ilustratore vjerojatno je neobična a istodobno zastarjela tehnika slikanja na »scratch-boardu«, koja je bila značajna za XIX stoljeće, dok su Finlayevi suvremenici koristili suvremeniju grafičku tehnologiju. Finlay je koristio vrlo sporu tehniku nanošenja sitnih točaka i crtica koja je među ostalim ilustratorima bila gotovo nepoznata. Unatoč tome što je stvorio preko 2800 ilustracija, Virgil Finiay nije uspio da probije granice SF žanra i osigura sebi šire priznanje koje bi mu omogućilo socijalnu sigurnost. Bez obzira na to što ga danas poznaju uglavnom samo ljubitelji SF, izdavači su objavili nekoliko opsežnih djela u kojima su sabrane njegove najkvalitetnije ilustracije. Možda nije isključeno da će Finlaya vremenom otkriti i šira javnost i time mu iskazati zasluženo priznanje.

Žiga Leskovšek

• Naslovna ilustracija ovoga SIRIUSA: -Crveni tunel- Virgila Finlaja.

Ne pucajte u distributere!

Naši distributeri kao da su se probudili iz višegodišnjeg zimskog sna. Premijerno su prikazali desetak, a pretpremijerno još petnaestak SF filmova koji su u posljednje dvije godine privlačili pažnju publike u svijetu. Tako su viđeni Povratak Jedija. E. T,, Hlade Runner, Superman II i Zvjezdane staze II, Kradljivci izgubljenog kovčega te Conan barbarin. Uz te filmove bilo je i nekoliko manje značajnih, iz serijala Mač i magija i konfekcije iz grane strave i užasa. Spomenut ćemo samo one filmove koji će privući pažnju publike, a dosad nisu prikazivani u redovnom programu:

• **Dan kasnije** (The Day After) televizijsko je čedo kompanije ABC (jedna od tri najveće američke TV mreže). Premijerno je prikazan u studenome. 1983, Skraćena, gotovo trosatna verzija namijenjena prikazivanju u kino dvoranama (TV verzija traje 3 sata i 15 minuta), stići će i u naše kino-dvorane za koji dan. Ovaj je film, bar u SAD, istakla u prvi plan za Amerikance šokantna spoznaja da njihovo djelotvorno i pouzdano »oružje odvraćanja« nije ništa drugo nego samozavaravajuća klopka smrti. Tek im je ovaj film prvi puta jasno stavio na znanje da se novi svjetski rat ne bi vodio »negdje tamo preko«, već da bi se svom silinom obrušio u njihovo vlastito dvorište. Zaboljela ih je gola istina o neefikasnosti vlastitog nuklearnog arsenala koji, osim da sprži one druge, nema neke relevantne vrijednosti. Ili kako je napisao poznati američki kritičar D. J. Hogan: »Gledao sam taj film sa suzama u očima. Kad nad Kansasom eksplodiraju bombe ne vidim u tome samo golo ubijanje ljudi i uništavanje gradova. Vidim zapravo oslobođenje posvemašnje ludosti. To više nije rat. to je neobuzdano divljanje najmračnijeg ludila u kojem sve rijeke postaju rijeke smrti«. Umjetnički gledano, to je tek prosječni televizijski spektakl, loših specijalnih efekata, nedorečenih likova s uobičajenom dozom neukusnog srceparateljstva. Tek pojedini kadrovi (krajolici Kansasa) i efektne snimke (polijetanje nuklearnih projektila) u izvjesnoj mjeri popravljaju opći dojam. Kad polete projektili, u toku onih tridesetak minuta koliko treba čekati ruski odgovor, pojedinci počinju pokazivati znakove otrežnjenja od »američkog pogleda na život«. Tu režiser N. Meyer i scenarist E. Hume pokušavaju izvući na svjetlo dana neko novo dostojanstvo, no to će se našoj filmskoj publici činiti prilično deplasirano. Ostatak filma opisuje naredna dvadeset i četiri sata u kojima i posljednji preživjeli, umiru od radijacije, a publika od pretjerane patetike. Ipak, film vrijedi vidjeti — kao informaciju.

• **Ljudi mačke** (Cat People) posljednji je u nizu istovrsnih, čak i istoimenih filmova o posebnoj mističnoj vrsti ljudi-pantera. Dovršio ga je u ožujku 1983. Paul Schrader, a zanimljiv je toliko koliko je uspio nadići svog najslavnijeg prethodnika iz 1942. u kojemu je maštu (naročito muške) publike palila tada slavna Simone Simon. Zaplet je jednostavan. Posebna rasa ljudi-pantera mora izbjegavati seksualne odnose s normalnim ljudskim bićinm jer se nakon takvog odnosa pretvaraju u svoj genetski gledano polazni oblik — u crnu panteru. Povratak u ljudski lik moguć je samo ubijanjem ljudskog bića. Žrtva, je najčešće partner, još u toku ljubavnog zanosa. Kako je takva ubojstva teško prikrivati, jedini lijek je seksualna apstinencija ili incestuozni odnos s najbližom rodbinom. No toga se likovi u filmu ne pridržavaju, pa kraj nije teško naslutiti. Film nema

nekih posebnih umjetničkih vrijednosti. Tek prizor halucinantnog prodora u genetsko sjećanje i odlična gluma Nastasje Kinski (pantera Irena) i Malcolma McDowella (njezin brat Paul) izvukli su taj film iz sivila prosječnosti. Vrijedi spomenuti i prizor u kojemu Irenin nesuđeni momak Oliver (John Heard), znajući s kim ima posla, vezuje Irenu prije seksualnog odnosa čvrsto za krevet. To je prizor koji će goditi balkanskoj muškoj taštini.

• **Glad za krvlju** (Hunger) prvijenac je režisera Tonyja Scotta mlađeg brata danas već slavnog Ridleyja (Osmi putnik. Blade Runner). Prije ovog filma Tony je režirao samo nekoliko video spotova i desetak najava za filmove. To se u Gladi ... dobro vidi. Film počinje videospotom a narednih dvadesetak minuta Tony poduzima sve što je u njegovoj moći da umjetno i nepotrebno nabija tempo kratkim kadrovima i forsiranom montažom. Vjerojatno to radi da do maksimuma iskoristi Bowiejevu fascinantnu pojavu, no time je filmu više štetio nego koristio. Tek kad se Bowie razboli od bolesti ubrzanog vampirskog starenja i nestaje s ekrana gotovo do kraja filma, Tony se smiruje i pokazuje da ie režiser od kojeg treba dosta očekivati. Uz Bowieja, koji je u ovom filmu tek prosječan, sve ostalo je na zavidnoj razini (kamera, scenografija, kostimografija. rasvjeta, glazba i scenario — koji osjetno odskače od vampirskog prosjeka), a posebno treba pohvaliti izvrsnu glumu Catherine Deneuve i u nas malo poznate Susan Saradon.

• **Potraga za vatrom** (Quest for Fire) je realistična, brutalna, ali toplo i ljudski ispričana filmska priča o počecima čovječanstva. Film ie snimljen po romanu starijeg od braće Rosny Rat za vatru (La guerre de feu) a kako je izvorno izdan 1910. scenarist G. Brach je imao dosta posla da ga prilagodi današnjim znanstvenim spoznajama. Primijenivši u radu znanstveno spekulativnu naglašeno dokumentarističku metodu, režiser Jean-Jacques Annaud je i tim svojim drugim filmom (prvi mu ie Crno-bijelo o koloru) ponovo postigao pun pogodak. Taj film treba svakako vidjeti. Počeci ljudske civilizacije i život prije 80.000 godina postat će nakon filma bliži i razumljiviji.

Boris Marini

2. MEĐUNARODNI FESTIVAL ZNANSTVENE FANTASTIKE

»1984 - Orwellovo leto«

• LJUBLJANA, 21—23. RUJNA 1981.

ili:

• još jedan pokušaj da se organizira dobra SF manifestacija

Počet ćemo, naravno, od početka. Broj 2 u naslovu ovog teksta, a i u nazivu cijele manifestacije, označava da se radi o drugom događaju te vrste. Neki od čitalaca SIRIUSA bili su prošle godine na Fantaziji, organiziranoj u isto vrijeme i na istom mjestu, u Cankarjevom domu; drugi će se sjećati članka u SIRIUS U u kojem je upravo autor ovih redova razlio svoj gnjev i razočaranje povodom tog skupa. Dakle, ovdje se govori o događaju koji je trebao da nastavi tradiciju prvog »festivala«. Ova je riječ namjerno u navodnicima, koji ovdje mogu imati i funkciju upitnika, jer se ni prošle godine a ni sada nije radilo o nečemu što se ubraja u uobičajeno poimanje festivala; to ne možemo povezati ni s izvornijim značenjem riječi festival (koja u korijenu ima pojam slavljenja) jer se tu nije ništa slavilo, ponajmanje program same priredbe.

Prošlogodišnja Fantazija — zamišljena gotovo megalomanski (za naše uvjete) — promašila je zbog nejasne koncepcije te posvemašnje neusklađenosti čak triju organizatora: Cankarjevog doma, kluba Nova te Sekcije za spekulativnu umetnost. Ove se godine javlja samo jedan organizator a to je, po zdušnom tvrđenju članova Nove i Sekcije, samo Cankarjev dom. Druga su dva prošlogodišnja suorganizatora ove godine samo uskočila na vlak koji je jurio bez njihove kontrole. Jedino što su uspjeli izboriti za jugoslavensku zajednicu obožavatelja znanstvene fantastike bio je popust na cijene ulaznica za predstave. S obzirom na visinu tih cijena, i to je bilo mnogo. I tako je ove godine bilo sve u rukama ekipe koja je bila najstručnija za ono kako organizira, ali i najmanje stručna za sadržaje onoga što organizira. To vam se čini kao paradoks? Budite uvjereni: samo vam se čini. Jer. nije dovoljno znati dobro složiti elemente nekog programa, treba znati te elemante i dobro izabrati. Program Ornellovog leta u odnosu na Fantaziju bio je samo šareniji, ali ne i bolji po kvaliteti.

Prije nego što ga analiziramo malo dublje i nastavimo govoriti o elementima naslova, vratimo se na riječ koju smo na trenutak preskočili: međunarodni.

Nije nam sasvim jasno da li se ona odnosi na program koji je bio sastavljen od djela autora različitih nacionalnosti ili na publiku koja je

trebalo da bude međunarodna. Ako se mislilo na ovo drugo, mogla se riječ međunarodni bez problema izbaciti, jer svih prisutnih nije bilo ni tucet. To je, uostalom, i razumljivo s obzirom na ono što je festival nudio. Veći dio prikazanoga zapadna publika je vidjela prije nekoliko godina, a za istočnu se ionako ne može računati da će doći u nekom zamašnijem broju. Ako se pak mislilo na ono prvo, opet možemo reći da je međunarodni, suvišan. Svakome je jasno da sadržaj trodnevne manifestacije ispunjen samo djelima domaćih autora ne bi privukao publiku ni za jednu dvoranu.

Analizirajući program u svjetlu narednih riječi naslova — »znanstvena fantastika« — treba reći da se moglo vidjeti svašta. To se »svašta« odnosi kako na kvalitetu (s nekih je predstava publika doslovce bježala) tako i na raznolikost onoga što je prikazano, od čega jedan ne baš zanemarivi dio nema previše veze sa znanstvenom fantastikom. Tako su se u Ljubljani mogle gledati kazališne predstave i koncerti, izložbe fotografija i stripova (izložba stripa nosila je pretenciozni atribut »jugoslavenskog«, što ni u kom slučaju nije bila), slušati radio drame i posjećivati predavanja različitih profila. Bilo je ta stvari za svačiji ukus, nekih i sasvim pristojne kvalitete, ali se baš zbog te rascjepkanosti na festivalu okupio mali broj pravih ljubitelja i poznavalaca znanstvene fantastike. Oni su bili marginalni dio ukupne publike, što ie većinom dolazila da vidi samo poneki element programa za koji je bila vezana drugim interesima. Tako se i dogodilo da je broj posjetilaca nekih priredbi od užeg interesa bio smiješno malen.

Veliku većinu programa činio je video i filmski dio, o kojemu se može reći da nije bio suviše zanimljiv čak i za jugoslavenske ljubitelje znanstvene fantastike. Ako se ne govori o više godina starim i već viđenim filmovima, onda se može spomenuti tek nekoliko novijih njemačkih ostvarenja koja su bila ili slabije kvalitete ili suviše na granici avangardno?. Jedini izuzeci: Airplane II (Ima li pilota u avionu — drugi dio) na video vrpci, te Liquid Sky. reklamiran kao »film američke novovalne estetike«. Da to ostvarenje nije došlo sasvim nepoznato govori i prisutnost mnogih ljubljanskih punkera na projekciji. Naime, liquid sky (doslovni prijevod: tekuće nebo) u žargonu znači heroin. Ideja filma je vrlo zanimljiva, ali obrada daleko zaostaje kvalitetom. Ipak, tko je izdržao prvu polovicu filma, u drugoj se mogao i zabavljati iako u cjelini film djeluje kao razredna zadaća neke američke dramske srednje škole.

Sta da kažemo o ovogodišnjem nazivu (ostivala: »Orwellova godina«? Samo to da taj veliki klasik znanstvene fantastike nije bio dostojno zastupljen (a korišteno je njegovo ime), što on svakako nije zaslužio.

Od ostaloga što treba spomenuti navodimo počasnog gosta iz Velike Britanije lana Watsona, jednog od rijetkih evropskih pisaca koji ne samo da ima otvoren pristup na izbirljivo i nemilosrdno američko tržište, nego je trenutno i predsjednik Američkog udruženja pisaca SF-a. jednoga od najmoćnijih društava te vrste u svijetu.

Održan je i šesti Yukon na kome se okupilo dvadesetak najzagriženijih i na kome su onima, kojima neke stvari u jugoslavenskom SF-u još nisu sasvim jasne, te stvari objašnjavali oni, kojima su te stvari sasvim jasne već nekoliko godina. Jedini spomena vrijedan zaključak bio je da će se sedmi Yukon održati u Skoplju a osmi u Zagrebu.

Financijska strana prisustvovanja festivalu je ove godine bila nešto drukčije organizirana nego prošle. Za gotovo svaku predstavu trebalo je posebno tražiti i platiti ulaznicu, čak i do 200 dinara, dok su oni koji su se prijavili za Yukon imali popust od 50 posto i, uglavnom, osigurane ulaznice. Vjerojatno najveći apsurd bila je naplata karte za prisustvovanje svečanom otvaranju. Organizatori su valjda zaključili da je njihov festival ravan onome u Veneciji ili Cannesu.

Na kraiu treba reći da oni koji su bili u Ljubljani i prošle godine ipak nisu otišli kući razljućeni ili razočarani: naime, znali su sasvim dobro što ih caka pa se i nisu previše nervirali, što se ne može reći za neke novajlije. Budući da je radna organizacija s jasnom društvenom funkcijom, kakav je Cankarjev dom, očito pronašla interes da organizira takve manifestacije, nadajmo se da će za sljedeće »festivale«, ako ih bude, ona malo više pripaziti na kvalitetu onoga što izabire, i ipak se osloniti na savjete ljudi koji o tome znaju nešto vise, a kojih u Ljubljani i ostalim dijelovima Jugoslavije ima dovoljno.

Darije DOKIC

Za SIRIUS...

• Prvi jesenski mjesec je, uz obilje babljega ljeta i opaloga lišća, donio uredništvu SlRIUSA i rekordan broj priča koje će u doglednom (ili manje doglednom) roku btti i objavljene.

• Tako je **Arheološko nalazište** jedno od onih za »manje dogledan« rok, jednostavno zato što, uz sve pripovjedačke kvalitete, nije nova ideja. **Bomboni za odrasle**: također. **Dragi gospodine**, pišite kao što smo se već 102 puta dogovorili: samo s jedne strane papira i s razmakom redaka kvrc-kvrc-kvrc — PISI. tj. novinarski razmak svaki četvrti zubac na valjku pisaćega stroja! Da Vam priča (kao i **Efemeridi**) nije tajko pismena, završila bi u košu samo zbog toga nepridržavanja dogovora! Ovako; prva Vam je priča prilično dobra humoreska, druga je samo (s)F, no obje ste vrlo dobro i vješto ispripovijedali. (Ostalih šest priča su već u mome košu: **Sol** ima prastaru ideju, a uz to i neke neispravnosti; **Dan**... će biti »za« čim odgovori na pitanje »zašto«) **Tajna** je preduga za ono malo vica na kraju, skratite je za 7 stranica; **Toranj** je više vježba stila nego priča, a ne odgovara na bitna pitanja: Sto? Kako? Zašto?! **Čišćenje** je dobro obrađena vremešna tema, a **Posljednji vatromet** nema naročitih grešaka, ali ni još najočitijih kvaliteta). **Tragična igra** je i kao sibirskometeoritska igra posve dobra, bar u ovome obliku (i uz skraćeni naslov Igra!); jedina zamjerka: previše poezije! **Mana Mana** je izvrsna priča, no javite mi svakako je li već negdje (i gdje) objavljena! **Približavanje** je zanimljiva kombinacija pravin i halucinantnih (sanjanlh) paralelnih svjetova (o trećoj priči čitajte pod »Nije za ...«)

• Eto, to bi bilo sve -za-. Jeste li zadovoljni, dragi čitatelju — suradnice? Ja jesam!

• No, pred nama su područja koja i Vama i meni donose mnogo manje zadovoljstva. Neizbježna su... pa krenimo i u njih...

...nije za SIRIUS

• Kao i uvijek, u ovome se dijela rubrike družimo znatno opširnije, dragi čitatelju. Nikakvo čudo: ne treba zaboraviti da od 4000 priča, prispjelih uredništvu SIRIUSA i meni od prvog SIRIUSA dosad, samo je njih 400 dobilo ocjenu »za«! Evo onih koje se ubrajaju u ostalih 3600 priča, zagubljenih u mome košu:

• **Rješenje** nije nikakvo rješenje: sladunjavo je, a protivi se i zakonima robotike. **Avanturisti** bi mogli još i proći u SIRIUS da ih prepiše netko pismeniji od Vas. dragi čitatelju — suradniče! I još: zar baš morate kljuckati po viđenim filmovima? (Reći ćete: a što je onda »Galactica« u ovome broju? JA: to je parodija, za razliku od Vaše prepričavodije SF filmova). **Poruka** je to isto, samo još mnogo gore. **Bez kajanja** bih uvrstio Vaš tekst da sam urednik nekoga lista kojemu moram po svaku cijenu ispuniti stranice. **Neuspjeli kontakt** nije uspio samo u kontaktiranju nego u i pravopisu i gramatici, a ni logika mu nije baš na mjestu. **Prethodnica** također, uz zastarjelost teme. **Hvala:** Niste bili u JNA? Ako jeste, tada niste ništa naučili o tome kako se vladaju i kako razmišljaju sigurnosni organi. **Oružje** je vic, ali pretanak. **Otac** je stara tema loše ispripovijedana. **Bilo jednom** bi bio vic, kad bi bio smiješan. No ovako... A uz to je i poznat! **I on** je sve to, a uz to i loš vic. **Epidemija** je najgora: vic koji se temelji na nedostatku logike! Jedina mi je želja da takvi vicevi ne prijeđu u — epidemiju... **Relativna teorija relativnosti** je apsolutno poznata ideja, a obrada joj je također apsolutno nedovoljno zanimljiva. **Tko da shvati ljude** je i ovo: tko da shvati Vaš humor? Ja? Neeee! **Zbogom..** je već negdje pročitan. **Glad**: blesavija i od američkih viceva. **Biti ili ne biti**: Jos jedan dokaz o besmislenosti priča koje eksploatiraju vremenski paradoks. **Somajska visoravan** nije dovoljno ravna da bi izvanzemaljce oslobodila djelovanja Prvoga Đokićevog zakona: budale ne putuju svemirom. Čak ni u humoreskama. Pogotovu ako one nisu pretjerano smiješne. **Varijacije** možda i jesu, ali razumljive zaista nisu. **Dnevnik dugovječne mladosti** je dobar sve do posljednjih 7 redaka kojima završava. U njima, draga autorice, unosite element koji ostaje posve nerazjašnjen i priču čini nedovršenom. Napišite novi kraj! **Preparat ars** bi bio možda i »za«, ako objasnite u čemu je štos na posljednje dvije stranice. **Za koju godinu** ni je, na žalost, vic, nego istina. **Lotos** je za list o jogi, a ne o SF-u. **Repeticija** i **Problematika** možda i sadrže neke SF elemente, no ti su u ovome dijelu svemira posve nerazumljivi i nedokučivi. **Prostak** je možda i shvatio tu priču, no ja nisam. **Posljednju šansu** očito niste shvatili ni VI sami. toliko je zbrkana. Uz to, ljudi kao odbjegli eksperiment su tema koja je već do kraja prežvakana, preživaju je već i krave. **Robot s greškom** ne može izaći iz tvornice i ući u SF magazin kakav je SIRIUS (ali može u neki list s manje pretenzija). **Sve zbog tebe Bety** je po stilu i ideji (ne i općoj pismenosti!) toliko zabrljano da se teško može suvislo ocijeniti. Osim toga: Betty koja svršava s ipsilonom uvijek se piše sa dva »t«. **Totalna reklama**: Istina je da je osnovno sredstvo nadrealističke satire »reductio ad absurdum«, no sve mora imati i svoje granice, a ne da, kao u vas, prelazi iz

smiješnoga u besmisleno. **Susret svetova** mora proteći u boljoj ideji nego da se ševom razmjenjuje energija. **Nedopečene jabuke** nisu dovoljno pečene ni za djecu. **Život u rupi** je recenzent zamalo propustio, no kad sam ga malo podrobnije proučio, ustanovio sam da mu je emocionalni naboj doista dobar, no da su ostali elementi na granici neobjavljivosti, bar što se SIRIUSA tiče. Čemu toliko velikih riječi, toliko patetike? **Još jedna crtica** je još jedno prežvakavanje već odavna ispljunute žvake. **Najveći dom**: nema toga astronauta koji će poblesaviti samo zato što je prokužio da je svemir nečiji dom. **Izgnani** su space opera bez space i bez opere (tj. bez snage i uzbuđenja). **Do buđenja** čitajte izvorne recenzentove riječi: »Uvijek mi se činilo da su priče u kojima je većina radnje san vrsta prijevare i znak nemoći autora da nađe bolji štos kojim bi opravdao zaokret u radnji. U ovoj su priči stil i naracija, u dijelu koji je san, doista izvrsni, i šteta je upropastiti to krajem koji prije pripada nekoj drugoj prići negoli ovoj. Osnovna tema o bjeguncu iz svoga društvenog uređenja može ostati, potreban je samo drukčiji svršetak.« Dovoljno? **Prava vrijednost male statue**: priča razvučena, tema dobro poznata, no unatoč tome priča nije loša. Dakako, bez posljednje tri limunadne stranice, koje svakako treba izbaciti. Osim toga: 60-godišnjaci nisu baš posvemašnji starci! (Meni je 56,5 godina, a osjećam se jako star i jako mlad, kako s kojom). **Čudni san** ne sanjaju više ni djeca. **Pakost sedme noći** ima mnogo pismenosti, stila i atmosfere, no još više nejasnoga kraja (zašto radi dugovječnosti u zatvor, zašto bi svi preživjeli »pakost sedme noći«, kad bi dotad svi — poumirali?) **Heroj sa releja** ima dobar stil i naraciju, ali i vrlo šepavu logiku: pilot očito zna da se opslužiteljima releja stavlja droga u hranu, i zašto onda ostaje na releju? Osim toga, cijela ta priča s drogom odveć je labava: koja bi kompanija riskirala da se otkrije takva rabota? **Nadahnuća New Hobarta**: vrlo, vrlo čitka i pismena prepravljena verzija... no čemu baš religija, i religije? I čemu ne baš moralna ideja: propagiranje nerada? **Mravac** u svome početku nema veze s nastavkom: protagonista je njegov prijatelj poslao u vikendicu znajući da će ondje susresti izvanzemaljca, no to se pokaže kao netočno. Zašto? Taj dio treba prepraviti. **Tajne**: Pišite a jedne strane papira! Ne pišite patetično! Inače dobru priču ruši to što je »prepričana«, dakle obrađena u obliku sinopsisa za priču. **Jednostavni test** je za neko izdanje jednostavnije od SIRIUSA. **Krug** je loš jedan dokaz za besmislenost vremeplovidbe. **Svemirska** dama je prerađena, no kraj joj je odurno loš i sladunjav. **Djecu rode donose** — možda, ali takve priče ni bogovi ne donose u časopise poput SIRIUSA. Ponudite to dječici! **Rak** je stara tema i loša obrada. **Došljak u vidu...** ima sve dobro osim prve četiri stranice (o šefu koji šefi tajnicu — to nema veze s ostatkom priče — te o

odjeljenju za informacije, sto nema veze ni sa čime). **Tamo s one strane**... Ima stil i naraciju iznad prosjeka, jedino je nejasno tko tu koga i koliko puta. Prizemljite stvar iz silnih filozofskih visina, tako da Vas shvati i ponetko od nas smrtnika!

Akvarijum: ideja s vremenskim nitima OK, no što to imate protiv svoje Hilije, da ste je načinili takvom da ona jedina u svome svijetu ne zna putovati kroz vrijeme? Psiho-tema koju obrađujete inače je poznata, no prošla bi ako ispravite spomenute svađe s logikom. **Postajanje** sadrži mnogo fizike, previše metafizike, i vrlo premalo priče. **Mimikrija** ni uz (vašu) najbolju obradu ne može proći, jer je tema suviše ofucana. Obrađujte novije ideje! **O suvoj travi** ima logičku grešku: mržnja se javlja ne samo u polumajmuna, nego i u mnogo nižim životinjama, mnogo prije, kad su prvi put ubile pripadnike vlastite vrste...

• Ima još, ali o tome idući put: priče na slovenskom jeziku još su na reeepnzijl!

Vaš B. J.